

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451-4257

SUBOTICA, 11. OŽUJKA 2005. * CIJENA 35 DINARA * BROJ 109

Intervju:
Marija Šabić

Bereg

TEMA BROJA: OBRAZOVANJE NA JEZICIMA NACIONALNIH MANJINA

kolpa-san®

KUPATILA

stvorena za uživanje
i za ponos

sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

Tel: 024/ 547-274 , 547-886

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091

Beograd - Lješka 4; 011/354-8063

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg Cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Mr. Mato Groznica (predsjednik), Dušica Dulić,
Kalman Kuntić, dr. Marija P. Matarić,
Dražen Prčić, Stipan Stipić, Zvonko Sarić,
Zvonko Tadijan, Tomislav Žigmanov**V. D. DIREKTORA I****V. D. ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Zvonimir Perušić

POMOĆNICA I ZAMJENICA**ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Dušica Dulić

REDAKCIJA: Ivan Andrašić (Podunavlje),
Davor Bašić Palković (glazba i kazalište),
Jasminka Dulić (politika),
Ivan Ivković Ivandekić (fotografije),
Dražen Prčić (sport i zabava),
Zdenko Samaržija (povijest),
Zvonko Sarić (kultura),
Nada Sudarević (fotografije),
Željka Vukov (društvo)**TEHNIČKI UREDNIK:**

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk**KOREKTOR:** Mirko Kopunović**TELEFON:** ++381 24/55-33-55

++381 24/55-15-78

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tippnet.co.yu**WEB:** www.hrvatskarijec.co.yu**TISAK:** »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Tajništva za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oporezovan PDV-om od 8 posto, po
Službenom glasniku broj 140 od 1. siječnja 2005.

Iznuđena sjednica

Neposredno pred zaključenje ovoga broja, u srijedu, iz ureda Hrvatskog nacionalnog vijeća stigla je vijest da je skupina vijećnika službeno zatražila od predsjednika HNV-a održavanje sjednice HNV-a s dvije točke dnevnog reda: razmatranje problema informiranja na hrvatskom jeziku na državnoj televiziji i zauzimanje stava o najavi uvođenja takozvanog bunjevačkog jezika u školski sustav. Zahtjev za ovom sjednicom HNV-a proveden je po proceduri, s potpisima poslovníkom predviđenog broja vijećnika.

Čini se da je neposredni povod za sazivanje sjednice prošlotjedni potez TV Novi Sad koji je uspio objediniti obje teme koje pritišću hrvatsku zajednicu, o kojima bi se na predstojećoj sjednici HNV-a, po predloženom dnevnom redu, trebalo dogovoriti. Naime, na drugom kanalu TV Novi Sad u nedjelju je emitirana polusatna emisija pod nazivom »Spektar, emisija na bunjevačkom jeziku«. Ne ulazeći u sadržaj spomenute emisije, vrijedi naglasiti da su Bunjevci, kao službeno priznata nacionalna manjina, etnička zajednica, konstitutivni narod, što li već, dobili prostor za informiranje u državnom elektronskom mediju na dijalektu koji kao jezik nije standardiziran i koji, logično, nije u službenoj uporabi. Nema nikakve dvojbe da će uskoro, zapravo možda vrlo brzo, i Hrvati dobiti »svoju« emisiju, iako ona neće biti osmišljena, pripremana, producirana i emitirana uz suglasnost službenog predstavničkog tijela hrvatske zajednice, kako se to već mjesecima uporno traži, nego upravo suprotno tome.

Dva su događaja proteklih dana dala novi impuls raspravama o aktualnim problemima pripadnika hrvatske zajednice. Prvo je Izvršni odbor HNV-a, skupa s predsjednicima oba nadležna tijela – Odbora za informiranje i Odjela za informiranje – formulirao jedinstvene zahtjeve glede informiranja na hrvatskom jeziku na RTV Novi Sad i uputio ih na različite adrese, pri čemu je najavljena i sudska zaštita od neravnopravnosti, a onda je Demokratski savez Hrvata u Vojvodini inicirao otvoreno pismo u kojem se od vlasti svih razina Srbije i Crne Gore traži da »prestanu poticati podjele hrvatske etničke zajednice u Vojvodini, uključujući tu i potporu podjeli jedinstvenoga književnog jezika kojim se služi hrvatski narod svagdje u svijetu«.

Pojedine reakcije na koje su zahtjevi Izvršnog odbora HNV-a i otvorenog pisma u javnosti naišli, pokazuju da različiti ljudi, na različitim pozicijama, potpuno oprečno doživljavaju ulogu manjinskih nacionalnih vijeća u državnom sustavu. Jedni su Zakonom regulirane nadležnosti nacionalnih vijeća shvatili ozbiljno i doslovno, dok drugi i u izjavama i u praksi umanjuju njihov značaj, čak ga dovodeći na razinu nebitnosti.

U uvjetima nedovoljne usklađenosti pojedinih zakona, prostora ima za svakakve manipulacije i, što bi se na »bunjevačkom jeziku« reklo, pravne kerefeke, i to se obilato koristi. U takvoj situaciji ključan je odgovor na pitanje ima li dobre volje da se interesi manjinskih zajednica urede na način koji će uvažiti legalan, predstavnički model njihovoga organiziranja, ili se ide u pravcu da se svođenjem manjinskog organiziranja samo na formu zadovolje neki drugi interesi.

Z. P.

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI:

Nada Sudarević

Šokački divan poslije mise: bake u Beregu

Zakon o visokom obrazovanju

Tope li se nadležnosti Vojvodine.....8,9

Strategija obrazovanja u Vojvodini

**Izazovi obrazovanja
na manjinskim jezicima.....10,11**

Nastavljeno potpisivanje Otvorenog pisma

Novi oblici asimilacije.....12

Inicijativa vijećnika

Zahtijeva se sjednica HNV-a.....13

Intervju

Marija Šabić.....16-19

Ekskluzivno

Antun Vrdoljak.....24-27**ČETVRTAK, 3. 3.****Pridruživanje**

Ove godine neće biti razmišljanja ili poteza u pravcu referenduma o opstanku državne zajednice, ocijenili su Xavier Solana i Milo Đukanović. Visoki predstavnik Europske unije i crnogorski premijer izjavili su u Bruxellesu da će 2005. godina u potpunosti biti posvećena ključnom cilju što bržeg pridruživanja Srbije i Crne Gore EU.

Potpora

U Zagrebu je započeo prvi sastanak Zajedničkog parlamentarnog odbora Republike Hrvatske i Europske unije, kojim je pokrenut novi oblik suradnje između Hrvatskog sabora i Europskog parlamenta. Ovo je prvi izravni sastanak predstavnika dvaju parlamenata, budući da je suradnja koja datira još od 1992. dosad uvijek išla preko Odbora za jugoistočnu Europu, čiji su članovi obilazili sve zemlje regije. Na kraju dvodnevnog sastanka usvojena je zajedničke izjava i preporuka u kojima je izražena potpora Hrvatskoj za početak pregovora s Europskom unijom 17. ožujka.

Bunker

I u Hrvatskoj je kamerama državne televizije dozvoljeno da snime jedan komandni centar bivše JNA. Poslije otvaranja podzemnog bunkera vojnog vrha u Beogradu, i u Zagrebu su otvorena vrata navodnog tajnog grada, zapravo nešto komfornijeg atomskog skloništa, koje je svoju pravu funkciju dobilo tek za vrijeme Domovinskog rata. Podzemne prostorije, ispod stare gradske jezgre, izgrađene su sedamdesetih godina prošlog stoljeća na temeljima austrougarskih bunkera. Sklonište je koristio i Ante Pavelić, a nalog za preuređenje u podzemnu hladnoratovsku tvrđavu dao je tadašnji partijski šef Vladimir Bakarić. U skloništu je od 1991. boravio Glavni stožer Hrvatske vojske, a iste godine su se tamo sklonili i Franjo Tuđman, Stjepan Mesić i Ante Marković poslije bombardiranja Banskih dvora.

PETAK, 4. 3.**Antisemitizam**

Osam nevladinih udruga upozorava na rast radikalizma i antisemitizma u Srbiji, traži zakon protiv tih pojava i najavljuje akcije. »Posljednji je trenutak da se javnost u Srbiji probudi iz poslijelistopadske letargije. Radikalizam se ubrzano širi i javnom i političkom scenom. Stari i novi zagovornici fašističke i antisemitiske ideologije obilato koriste pogodnosti nakladništva i suvremenih tehnologija«, kaže se u priopćenju nevladinih udruga.

Studija

Komesar EU za pridruživanje Olli Rehn je najavio da će u prvoj polovini travnja biti objavljena Studija izvodljivosti za Srbiju i Crnu Goru. On je predočio da se »već čine važni koraci«, ali da se do tad mora »ostvariti značajan napredak u punoj suradnji s Haškim sudom i da se izručenja nastave«.

Skupština

Predsjednik Skupštine Srbije predstavio je Izvješće o jednogodišnjem radu parlamenta.

Povodom prve godišnjice rada sadašnjeg saziva Skupštine Srbije predsjednik parlamenta Predrag Marković izjavio je kako je održavanje 35 sjednica, na kojima je usvojeno 97 zakona i 93 akta, najveći učinak Skupštine u povijesti parlamentarizma Srbije.

Kao najveće neuspjehe Marković je naveo to što nisu doneseni zakoni o denacionalizaciji i zakon o Narodnoj skupštini.

SUBOTA, 5. 3.

Kasza

József Kasza je ponovno izabran za predsjednika SVM-a, odlučili su sudionici izvanrednog kongresa te stranke, održanom u Zrenjaninu. Izvanredni kongres Saveza vojvođanskih Mađara najviše pozornosti posvetio je unutarpartijskim odnosima i preispitivanju

postignutih rezultata na prošlogodišnjim lokalnim i pokrajinskim izborima, ali i pitanju dvojnog državljanstva. Obraćajući se sudionicima kongresa József Kasza je, između ostalog, rekao kako je stav Demokratske stranke prema SVM-u, u općinama u kojima su ove dvije stranke u koaliciji »ponašanje kao prema najljucem neprijatelju«.

Zamoljen da pojašni svoju tvrdnju Kasza je naveo primjer međustranačkih odnosa u Subotici. »Ipak, smatram da lokalni sukobi na nekoliko mjesta u Vojvodini ne mogu poremetiti generalne odnose dvije stranke«, rekao je Kasza.

»Vlada«

Članovi »vlade Republike Srpske Krajine u izbjeglištvu« postavili su zahtjev međunarodnoj zajednici. Oni kažu kako je njihov cilj internacionalizacija pitanja Srba u Hrvatskoj i da se zato ne obraćaju ni vlastima Srbije, ni Hrvatske, već Ujedinjenim narodima i Europskoj uniji. Samozvani »ministri u izbjeglištvu« navode kako očekuju podršku »čistavog pravdoljubivog svijeta«. Njihova »vlada« je, kako ističu, legitimna, jer ih čine legalni zastupnici izabrani na izborima 1993.

NEDJELJA, 6. 3.

Dinđić

U njemačkom gradu Bremenu premijerno je prikazan dokumentarni film »Đinđić – jedan život«. Autori filma su Kristof Zodeman i Dušan Veličković.

U priopćenju izdanom povodom premijere navodi se da su Zodeman i Veličković, »želeći detaljno predstaviti Đinđićev put od disidenta do predsjednika Vlade Srbije, razgovarali s njegovim prijateljima, suradnicima i suprugom Ružicom, kao i da su koristili međunarodno nepoznat vizualni materijal«.

Plakati

U pojedinim dijelovima Beograda osvanuli su plakati na kojima je fotografija haškog optuženika generala Ratka Mladića. Na tim plakatima piše »Za načelnika Generalštaba«, a istaknut je i logo u obliku osmokrake zvijezde s brojem 1389, godinom bitke na Kosovu. Plakata ima u središtu Beograda, ali i u većem broju beogradskih naselja, poput Banovog Brda. Istovremeno, nekoliko desetina plakata s fotografijom haškog optuženika Ante Gotovine osvanulo na više mjesta u istočnom dijelu Rijeke, priopćila je riječka policija. Plakati su postavljeni na autobusnim postajama, zidovima, betonskim vazama, stupovima uličnih svjetiljki i na telefonskim govornicama u više riječkih naselja.

katima piše »Za načelnika Generalštaba«, a istaknut je i logo u obliku osmokrake zvijezde s brojem 1389, godinom bitke na Kosovu. Plakata ima u središtu Beograda, ali i u većem broju beogradskih naselja, poput Banovog Brda. Istovremeno, nekoliko desetina plakata s fotografijom haškog optuženika Ante Gotovine osvanulo na više mjesta u istočnom dijelu Rijeke, priopćila je riječka policija. Plakati su postavljeni na autobusnim postajama, zidovima, betonskim vazama, stupovima uličnih svjetiljki i na telefonskim govornicama u više riječkih naselja.

PONEDJELJAK, 7. 3.

Perišić

General Momčilo Perišić predao se Haškom sudu. Bivši načelnik Generalštaba Vojske Jugoslavije tereti se za opsadu i granatiranje Sarajeva i Zagreba i masakr u Srebrenici, a optužnica obuhvaća period od 1993. do 1995.

Perišić je zbog optužbi za bombardiranje Zadra u Hrvatskoj, u odsustvu osuđen na 20 godina zatvora. Hrvatska je 30. srpnja 1999. godine, kako je tada priopćio Stjepan Mesić, prosljedila »Perišićev dossier« Haškom sudu.

Carla

Hrvatska ne čini dovoljno u pronalaženju odbjegloga generala Gotovine i pomogla mu je da pobjegne tako što je Zagreb špijunirao istražitelj UN-a, kazala je glavna haška tužiteljica Carla del Ponte. »Mi znamo da oni ne čine sve što mogu. To smo dokazali«, kazala je Del Ponte. Oni ga nisu spremni uhititi vjerojatno zbog političkih motiva, dodala je.

Čelnici Europske unije nedavno su kazali hrvatskim čelnicima da pregovori o priključenju Hrvatske EU-u neće početi 17. ožujka, kao što je to bilo predviđeno, ako do tada odbjegli general Ante Gotovina ne bude uhićen i izručen Haagu. Hrvatska, navodi Reuters, pokušava uvjeriti čelnike EU-a da poduzima sve moguće napore kako bi pronašla Gotovinu.

UTORAK, 8. 3.

Haradinaj

Haški sud podigao je optužnicu protiv Ramuša Haradinaja, koji je u srijedu otputovao u Den Haag. Haradinaj kaže da nije kriv. Prije polaska u Haag, Ramuša Haradinaj podnio je ostavku na mjesto premijera Kosova i rekao novinarima da je na optužnici jedno od imena njegovo. Prema saznanjima B92 optužnica je zajednička i odnosi se na troje optuženih, čija imena su poznata samo šefu UNMIK-a Sorenu Jesenu-Petersenu.

Mađarska

Predstavnici Izvršnog vijeća Vojvodine i Vlade Mađarske postigli su dogovor o partnerskom odnosu. Kako je rekao pokrajinski premijer Bojan Pajtić, to podrazumijeva formiranje mađarsko-vojvođanskog gospodarskog vijeća, koje bi trebalo omogućiti priljev stranog kapitala i dolazak investitora.

Dogovoreno je i da se mađarska i vojvođanska strana zajednički prijavljuju na natječaje pred fondovima Europske unije, a da mađarski Zavičajni fond, kojim Mađarska kreditira razvoj gospodarstva u regijama gdje u većem broju žive Mađari, financira pojedine projekte u Vojvodini.

Odlaganje

Europska unija neće idućeg tjedna započeti pregovore s Hrvatskom ako izvješće glavne haške tužiteljice Carle del Ponte o suradnji Zagreba i Haaga bude negativno, objavila je Europska komisija.

SRIJEDA, 9. 3.

Mashadov

Da bi se izbjegle sumnje u vezi s ubojstvom čečenskog lidera Aslana Mashadova, ruske službe sigurnosti tijelo su izložile medijima. Ruski predsjednik Vladimir Putin zatražio je dodatnu identifikaciju. Aslan Mashadov je, prema navodima Ilije Šabalkina, glasnogovornika ruskih oružanih snaga u Čečeniji, ubijen pri napadu na bunker u kome se skrivao, iako su ga namjeravali uhvatiti živog, dok je četvero njegovih pomagača uhićeno.

POŠTUJMO SPORAZUME

Ići ću (u Hrvatsku) sredinom godine. Odlazak u Zagreb je dogovoren i predstavlja uzvratni posjet poslije veoma važnog posjeta premijera Sanadera Beogradu. Sigurno je da će naš susret biti posvećen svim važnim pitanjima koja trebaju unaprijediti odnose Srbije, SiCG i Hrvatske: problem izbjeglica, njihove imovine, afirmacija prava manjina, transfer osuđenika... Mislim da će kad dođe do tog susreta ova epizoda vezana za formiranje Skupštine i vlade u izbjeglištvu uveliko biti završena. Preko svojih predstavnika Vlada Srbije se izjasnila o ovom događaju, smatrajući da se odnosi između Srbije i Hrvatske trebaju kretati u okviru sporazuma koji su proteklih godina potpisani. Mislim na sve sporazume potpisane od 1995. o normalizaciji odnosa SRJ i Hrvatske do posljednjeg o zaštiti nacionalnih manjina potpisanog tijekom Sanaderovoga posjeta. **Vojislav Koštunica**, predsjednik Vlade Srbije, Danas, 3. ožujka

ETO POSLA ZA VRAČARE I GATARE

Sveopćoj konfuziji ovih dana pomaže i hrvatska vlast čija zakašnjela potraga za odbjeglih generalom sve više liči na farsu, pogotovo kada policija obija kućne pragove tražeći Gotovinu kao da se radi o neprijavljenom turisti. Štoviše, sada je kao njegov jatak sumnjiv i velečasni Zlatko Sudac, karizmatični svećenik, kojeg se provjerava na temelju jednog običnog novinskog teksta, što je do jučer bilo nezamislivo. Bilo kako bilo, kada se hrvatska bajka o laganom i skorom ulasku u Ujedinjenu Europu počela raspadati, naglo se povećao broj vračeva, gatarea, mađioničara i čirimbibista svih specijalnosti koji »znaju« gdje je uzrok svih naših nevolja. **Branko Mijić**, Novi list, 3. ožujka

SRBI PREPLAVILI HRVATSKE TV

Gledanost srpskih filmova na hrvatskoj RTL Televiziji je od 40 do 60 posto. Kako ne službeno doznajemo gledanost emisija u kojima su gostovale srpske zvijezde bila je izuzetno visoka. No, s konkretnim brojkama ni RTL Televizija a ni Nova TV nisu se htjele oglasiti. Kao da se srame svoje gledanosti ili kao da rade nešto zabranjeno. Seriju »Bolji život« emitiranu na NET-u od milijun ljudi koji su imali uključen televizor gledalo je njih čak 125 tisuća

Hrvatski televizijski medijski prostor već mjesecima osvajaju srpski glumci, pjevači, njihovi filmovi i serije. Gledali smo Zdravka Čolića, Dragana Bjelogrića, Željka Joksimovića... a idući tjedan ćemo u talk showu »Jedan na je - dan« Alke Vuice gledati Fahretu Jahić Živojinović, poznatiju kao Lepu Brenu.

Zbrajajući sva ta srpska gostovanja, ali i filmove koje nedjeljom prikazuju na RTL Televiziji, mogli bismo reći da su nas Srbi televizijski preplavili. **Ana Lonjak i Dubravka Žalac**, Vjesnik, 5. ožujka

RADILO SE OBRATNO

Mislili smo da postoji suglasnost i politička volja ljudi na vlasti da se Zakon (o radiodifuziji) primjenjuje, ali sve prateće mjere su izostale. Apolutno je neophodno da se izabere novi upravni odbor RTS-a, jer su sadašnji UO i direktor nezakonito izabrani. Zakon predviđa da Savjet Agencije izabere UO, a onda UO, na osnovi javnog natječaja bira generalnog direktora. Aktualna Vlada je, međutim, prvo imenovala generalnog direktora, potom Upravni odbor. Sada Savjet Agencije treba izabrati UO, a UO generalnog direktora i ostale direktore i glavne urednike u sustavu. **Rade Veljanovski**, doцент Fakulteta političkih znanosti u Beogradu, Danas, 3. ožujka

ZAKLJUČAK

Na primjer, ako je Gotovina u Paragvaju, onda ga mi ne možemo uhititi. **Stjepan Mesić**, predsjednik Hrvatske, Vjesnik, 2. ožujka

NE REZERVATIMA

Naša situacija u Hrvatskoj 2005. godine je bitno drugačija no ranijih godina. SDSS kao stranka može reći da je demokratska sastavnica hrvatskog političkog života te Hrvatske. To ne znači da je u to uključen i svaki pripadnik srpske nacionalne manjine. Ne želimo živjeti u svojevrsnim rezervatima i ne možemo tolerirati da, recimo, u sudstvu, školstvu i lokalnoj upravi i samo upravi ima malo naših sugrađana srpske nacionalnosti ili da na području Like u MUP-u RH rade samo dva policajca. **Milorad Pupovac**, saborski zastupnik SDSS-a, Vjesnik, 6. ožujka

Dujizmi

- ✓ *Kada znam tko je dobio izbore, plakat bih htio;*
- ✓ *Vlast je uvezla lijekove, samo da bi savjest umirila;*
- ✓ *Da sam pametan, ne bih živio od plaće;*
- ✓ *Neka svijet vodi rat zvijezda, mi ćemo i dalje kuburiti!*

Dujo Runje

Srbija oživljava »vrijednosti« Miloševićeva razdoblja

Zabrinjavajuća politička kretanja

Osnivanje tzv. vlade republike srpske kraji- ne u izbjeglištvu politički je čin koji nika- ko ne valja podcjenjivati, to više što su se stranke koje se smatraju demokratskima mlako ogradile od te velikosrpske akcije. Nisu se snažni- je javile zbog toga što iza tog događaja stoji moćna Srpska radikalna stranka, s brojnim pri- stašama koje cijene, a i radi jednog cilja: zaustav- ljanja Hrvatske na putu u Europsku uniju.

O »vladi« se najprije negativno izjasnio mini- star Vuk Drašković, ali pitanje je koliko je vjero- dostojan. Da Srbija želi odgoditi hrvatsko član- stvo, jasno je izrazio predsjednik *Boris Tadić* iz- javom kako bi bilo najbolje da Srbija i Hrvatska zajedno uđu u Uniju.

OJAČALI MILOŠEVIĆ: Opće raspoloženje u Srbiji je takvo da je pojava »izbjegličke vlade« izraz političkog stanja. Potpredsjednik SRS-a *Tomislav Nikolić* poslao je članicama Unije »Memorandum o političkoj nemogućnosti opstanka okupacije Republike Srpske Krajine«, uz poprat- no pismo u kojem se opet u punom sjaju pokazu- je poznata sklonost umnožavanju brojaka o žrtva- ma.

Spominje se »više od 400.000 prognanika« i »više od 5.000 ubijenih Srba u akcijama Bljesak i Oluja«. U tom se memorandumu tvrdi da je Re- publika Hrvatska nastala na zločinu te se traži po- ništenje ishoda etničkog čišćenja i ponovna uspo- stava tzv. republike srpske krajine.

Haške optužnice protiv hrvatskih generala go- vore o »zločinačkom pothvatu« i etničkom čišćenju, i tim se neistinama ohrabruje krajiške gubitnike.

O političkom ozračju u Srbiji svjedoči i odnos prema Slobodanu Miloševiću. Premda je zatočen u dalekom zatvoru Haškoga suda, njegov utjecaj je jak i sve jači, o čemu piše londonski *Indepen- dent*. Iznosi da je Vrhovni sud vratio Miloševiću vlasništvo kuće na Dedinju, te da će mu isti taj sud odobriti i predsjedničku mirovinu, premda je prvostupanjski sud odlučio da se čeka haaška pre- suda, jer zatvorska kazna ukida pravo na mirovi- nu.

A mirovina sveučilišne profesorice odobrena je i odbjegloj Miloševićevoj supruzi; obustavljen je sudski postupak protiv sina Marka, a poništena je i kazna kćeri Mariji zbog nezakonitog posjedova- nja oružja. Sve su to više političke nego pravne odluke.

Nepovoljno političko stanje odražava se i na položaj hrvatske nacionalne manjine u Vojvodini. Novosadska televizija ukinula je emisiju za Hrvate, a protiv njenih urednika

Piše: Željko Sabol

vodi se sudski postupak.

U osnovne škole u Subotici uvodi se »bunjevački jezik«, čime se dijalektu daje značenje nacionalnog jezika i potiče podjela hrvatske etničke zajednice na Hrvate i Bunjevce

U srbijanskoj skupštini raspravljalo se o tome kako treba donijeti rezoluciju kojom će se zabra- niti bilo kakvo daljnje suđenje Miloševiću, jer bi se time kršila njegova ljudska prava. U svojim raspravama zastupnici Srpske radikalne stranke i Miloševićeve socijalističke stranke naveliko opravdavaju srpsku ulogu u ratovima. Sve to pre- nosi televizija i utječe na javno mišljenje i oživljavanje vrijednosti Miloševićeva razdoblja.

PODJELA MEDIJA: Londonski list ukazuje i na ulogu premijera Vojislava Koštunice, koji je na sastanku s medijskim urednicima, u Mi- loševićevu stilu, podijelio medije na domoljubne, koji rade u nacionalnom interesu, i nedomoljub- ne, u koje je smjestio radioteleviziju B 92, tjednik Vreme i agenciju Beta.

Loše gospodarsko i socijalno stanje pogoduje jačanju radikalnih snaga. Demokratska stranka Srbije približava se radikalima, na što upozorava izjava njenog direktora *Obrena Joksimovića* da bi DSS i SRS nakon izborne pobjede mogli »napra- viti vladu koja bi bila stabilna sljedećih dvadeset godina«. Dužnosnik Demokratske stranke *Dragan Šutanovac* tu je najavu popratio riječima da je to znak da DSS nije stranka demokratske bu- dućnosti nego stranka prošlosti.

Nepovoljno političko stanje odražava se i na položaj hrvatske nacionalne manjine u Vojvodini. Novosadska televizija ukinula je emisiju za Hrvate, a protiv njenih urednika vodi se sudski postu- pak. U osnovne škole u Subotici uvodi se »bunje- vački jezik«, čime se dijalektu daje značenje na- cionalnog jezika i potiče podjela hrvatske etničke zajednice na Hrvate i Bunjevce.

Zbog toga je skupina od pedeset vojvođanskih Hrvata intelektualaca uputila prosvjedno otvore- no pismo vladama Srbije i Hrvatske. Nažalost, skupina odnarođenih Hrvata, okupljenih u Nacio- nalnom vijeću Bunjevaca, promiče »bunjevačku nacionalnu manjinu«, što je posljedica razdoblja kad je bilo zazorno hrvatsko ime u Vojvodini.

Otvorena pitanja budućnosti Kosova i Republi- ke Srpske te izgledna neovisnost Crne Gore – sve to povećava unutarnje napetosti u Srbiji. Takva politička situacija prijeti destabilizacijom u regiji pa su zabrinjavajuća politička kretanja u susjed- noj zemlji.

Autor je doktor pravnih znanosti, publicist iz Zagreba, tekst je objavljen u »Vjesniku« 4. ožujka

Prednacrt i Prijedlog zakona o visokom obrazovanju različiti u ključnim člancima

Tope li se nadležnosti Vojvodine?

Prijedlogom zakona o visokom obrazovanju Republike Srbije ukidaju se nadležnosti AP Vojvodine u svezi visokog obrazovanja * Nacionalna vijeća većine nacionalnih manjina oglasila su se glede ovog pitanja, te su energično zauzela stajalište da se moraju prihvatiti amandmani koje su donijeli legalni predstavnici AP Vojvodine

Piše: Dujo Runje

Tijekom veljače 2002. godine Skupština Srbije je donijela Zakon o utvrđivanju određenih nadležnosti u Autonomnoj Pokrajini (Službeni glasnik RS, br. 6/2002. godine) kojim je Republika Srbija na osnovi članka 109. Ustava Republike Srbije povjerila AP Vojvodini određene poslove, a među njima i poslove u svezi s obrazovanjem. Svima je poznato da je to bio »iznuđen Zakon i da u sebi ima dosta manjkavosti«.

Za neke je to početak ostvarivanja većeg stupnja autonomnosti i decentralizacije koja je imperativ vremena u kojem živimo, a za druge konstantna opasnost i prijetnja odvajanju Vojvodine iz Srbije.

RAZLIČIT PREDNACRT OD PRIJEDLOGA: Ti poslovi u okviru višeg i visokog obrazovanja odnose se na: osnivanje viših škola i fakulteta, utvrđivanje broja studenata, imenovanje dijela članova tijela upravljanja, imenovanje ravnatelja viših škola, vršenje nadzora, utvrđivanje ispunjenosti uvjeta za početak rada i djelatnosti viših škola i fakulteta. Shodno takvoj ingerenciji, Skupština Vojvodine donijela je odluku o osnivanju učiteljskih fakulteta u Subotici i Vršcu, Pedagoškog fakulteta u Srijemskoj Mitrovici i Fakulteta za europsku ekonomiju i biznis u Novom Sadu. Dobro su poznate reakcije iz Beograda glede osnivanja ovih fakulteta. Ovi fakulteti nisu ni počeli s radom, a kako sada stoje stvari teško i da hoće. Naime, ministar prosvjete i sporta Republike Srbije donio je Odluku kojom uskraćuje suglasnost za otvaranje podračuna u konsolidiranom računu republičkog Trezora za potrebe novosnovanih fakulteta. To će reći da će ovi fakulteti ostati mrtvo slovo na papiru.

Ovih dana Vlada Republike Srbije je uputila Prijedlog zakona o visokom obra-

zovanju, s prijedlogom da se on donese po hitnom postupku. Na prvi pogled sve izgleda normalno, jer je rujna 2003. godine Srbija potpisala Bolonjsku deklaraciju čime se obvezala na koordiniranje svojih politika u oblasti visokog obrazovanja, kako bi 2010. godine bila uspostavljena Europska zona visokog obrazovanja, uz očuvanje određenih posebnosti svake zemlje. Time je Nacrt uvijen u formu »prihvatljivosti«.

Prilikom donošenja Prednacrt zakona o visokom obrazovanju u njemu su sudjelovali i predstavnici vlasti u Vojvodini: Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu, Pokrajinsko tajništvo za znanost i tehnološki razvoj, predstavnici Nastavno-znanstvenog vijeća Sveučilišta u Novom Sadu, članovi studentskih organizacija Sveučilišta i članovi Odbora za obrazova-

rečeno Zakonom bi bile preuzete sve odredbe zakona kojim su AP Vojvodini povjereni poslovi u oblasti visokog obrazovanja.

I u formi Nacrta bili su ugrađeni gotovo svi elementi koji su traženi od predstavnika Vojvodine. Međutim, u formi Prijedloga zakona o visokom obrazovanju koji je usvojen na sjednici Vlade Republike Srbije 24. veljače 2005. godine »preko noći« su izostali svi članci koji reguliraju povjerenne poslove i prava koja su na AP Vojvodinu prenesena tzv. Omnibus zakonom.

VOJVODINA SE NE SPOMINJE: Budući da se radi o Zakonu koji predstavlja »lex specialis« za utvrđivanje nadležnosti AP, jasno je da se nadležnosti Vojvodine počinju naglo »topiti«. Logičan bi bio slijed da i posebni zakoni za osnovno i srednje obrazovanje sadrže isto načelo, a to će reći da bi sadašnja tijela Vojvodine dobrim dijelom bila »rasterećena« mnogih povjerenih poslova. Iz ovoga je više nego razvidno da bi Zakon o utvrđivanju određenih nadležnosti Autonomne Pokrajine ostao mrtvo slovo na papiru, odnosno da bi na jedan sofisticiran način on bio izigran i bez izmjena i dopuna.

Tko je donio odluku da se Prijedlog zakona mijenja u odnosu na Nacrt i Prednacrt, ne treba posebno obrazlagati

jer je jasno tko sačinjava Vladu Republike Srbije. U cilju zaštite prava koja su povjereni AP Vojvodini, Izvršno vijeće AP Vojvodine je, na svojoj sjednici održanoj 2. ožujka 2005. godine, razmotrilo i utvrdilo Prijedlog amandmana na Prijedlog zakona o visokom obrazovanju i zaključilo da se oni upute Skupštini Vojvodine, radi utvrđivanja i dostavljanja Narodnoj skupštini Republike Srbije. Prvim amandmanom

Žučno i polemično: Rasprava o Zakonu u Skupštini Vojvodine

nje, znanost, kulturu i omladinu Vojvodine. Ministar prosvjete i sporta Republike Srbije dr. Slobodan Vuksanović je na Sajmu obrazovanja koji je održan 24. studenog 2004. godine u Novom Sadu promovirao isti Prednacrt. Prednacrtom je predviđeno da svi oni poslovi koji su regulirani u Zakonu o utvrđivanju određenih nadležnosti Autonomne Pokrajine budu inkorporirani u Zakon o visokom obrazovanju. Bolje

se traži da u Nacionalni savjet za visoko obrazovanje iz reda istaknutih osoba iz oblasti znanosti, kulture, prosvjete, umjetnosti, odnosno gospodarstva jednog člana predlaže nadležno tijelo AP Vojvodine. Drugim amandmanom se traži da se doda novo poglavlje »VII. Povjeravanje poslova državne uprave AP Vojvodini« i da se jednim člankom svi poslovi koji su bili

U Prijedlogu zakona ne spominje se nigdje AP Vojvodina

uređeni Zakonom o utvrđivanju određenih nadležnosti, a to su poslovi koje smo dijelom spomenuli na početku: osnivanje visokoškolskih ustanova, izdavanje i oduzimanje dozvole rad visokoškolske ustanove, donošenje odluke o promjeni naziva, sjedišta i statusnoj promjeni visokoškolske ustanove čiji je osnivač Pokrajina, imenovanje predstavnika osnivača u savjet visokoškolske ustanove čiji je osnivač Pokrajina, donošenje odluke o broju studenata za upis u prvu godinu studijskog programa koji se financira iz proračuna za visokoškolske ustanove čiji je osnivač Pokrajina, davanje podataka o samostalnoj ustanovi sa sjedištem na teritoriju Pokrajine u postupku vrednovanja radi priznavanja domaće visokoškolske isprave u inozemstvu i vršenje upravnog nadzora nad radom visokoškolskih ustanova sa sjedištem na teritoriju Pokrajine, oglašavanje diplome ništavnom ako to ne učini visokoškolska ustanova. U Prijedlogu zakona o visokom obrazovanju i ne spominje se nigdje AP Vojvodina.

LEX SPECIALIS: Skupština Vojvodine razmatrala je Prijedloge amandmana na svojoj sjednici od 7. ožujka 2005. godine. Rasprava je bila na momente veoma žučna i polemična. Radikali su bili protiv usvajanja amandmana iako su se zalagali za zakonitost, a to bi značilo i za primjenu Zakona o utvrđivanju nadležnosti pokrajine. Tobože, nije im poznato da se sa Zakonom o visokom obrazovanju dovode u pitanje pitanje odredbe Zakona o utvrđivanju određenih nadležnosti. Što reći nego riječi

Jana Husa: O sancta simplicitas! (O nevi na prostoto!) I svakom laiku, a kamoli nekom pravnom stručnjaku, jasna je latinska izreka: Lex specialis derogat legi generali (Poseban zakon ukida opći), a ovdje je Zakon o visokom obrazovanju »lex specialis«.

Interesantno je da je predstavnik Demokratske stranke Srbije govorio da se time ništa ne mijenja ili čak da se Prijedlogom zakona stječe veća autonomija Vojvodine. Zanimljivo je i da su predstavnici G17 Plus glasovali za spomenute amandmane, a da je nedvojbeno da G17 Plus u Vladi Republike Srbije ima ne mali broj njihovih članova. Na koncu velikom većinom prihvaćeni su amandmani na Prijedlog zakona o visokom obrazovanju. Sada ostaje da se vidi koliko će to Narodna skupština Republike Srbije prihvatiti i koliko će biti pritisak međunarodnih čimbenika u svemu ovome. Bit će veliki problem

Daje suglasnost na ostvarivanje nastavnog plana i programa na jezicima nacionalnih manjina za manje od 15 učenika za osnovnu i srednju školu, Sporazumno s ministrom nadležnim za poslove prosvjete odobrava udžbenike i nastavna sredstva za pojedine predmete od interesa za nacionalne manjine.

Nama ostaje nada da ima kritične svijesti u Srbiji i da će međunarodni čimbenici pridonijeti da se predloženi Zakon usvoji uz dopune koje su stigle iz Vojvodine. Naravno, mnoge primjedbe su iznesene na sadržaj Zakona, te se i tu očekuje dosta polemičnih tonova od strane pozicije i oporbe. Neki smatraju da bi Zakon o visokom obrazovanju trebalo povući iz procedure jer ne zadovoljava elementarne kriterije. Nema sumnje da je ovo ishitren potez Vlade Republike Srbije, te da je za donošenje jednog ovakvog zakona potrebno značajno duže vrijeme uz uvažavanje struke i u naj-

Ministar prosvjete i sporta Slobodan Vuksanović

Amandmani će biti usvojeni

»Mislim da će svi amandmani Pokrajinske skupštine biti usvojeni«, kazao je ministar prosvjete i sporta **Slobodan Vuksanović**, komentirajući odluke vođanskog parlamenta koji se odnose na Prijedlog zakona o univerzitetu kojim se ukidaju pokrajinske ingerencije garantirane omnibus zakonom iz 2002. Vuksanović dodaje da su pokrajinski zastupnici dezinformirani o suštini i sadržaju tih članova zakona kojima je cilj samo olakšati život studentima u Vojvodini, kao i studentima u Čačku i Nišu.

ako se usvoji Prijedlog zakona kako ga je Vlada dostavila, jer to će to de facto značiti dobrim dijelom ukidanje Zakona o utvrđivanju određenih nadležnosti Autonomne Pokrajine.

TOPE SE NADLEŽNOSTI: Mora se istaknuti da su se nacionalna vijeća većine nacionalnih manjina oglasila glede ovog pitanja, te da su energično zauzela stajalište da se moraju prihvatiti amandmani koje su donijeli legalni predstavnici AP Vojvodine. Naime, mnoga prava nacionalnih manjina su regulirana Zakonom o utvrđivanju određenih nadležnosti Autonomne Pokrajine, a tiču se obrazovanja na svim razinama. Navedimo samo neke od ingerencija Pokrajine:

Sporazumno s ministrom nadležnim za poslove prosvjete donosi nastavne planove i programe iz određenih predmeta od interesa za nacionalne manjine, utvrđuju uvjete i načine organiziranja nastave na jezicima nacionalnih manjina za osnovnu i srednju školu,

Stajališta nacionalnih vijeća: amandmani se moraju prihvatiti

manju ruku ostavljanja dosadašnjeg stupnja decentralizacije.

Ako se prihvati ponuđeni Prijedlog zakona o visokom obrazovanju, logično je da se isti koncept prihvati i za osnovno i srednje obrazovanje, a to znači da će nacionalne manjine svoja prava moći ostvarivati samo u Ministarstvu prosvjete i sporta Republike Srbije. I tako se pokazalo da i ovo hladno vrijeme nije toliko hladno da se ne bi mogle »topiti« određene nadležnosti AP Vojvodine. Na koncu recimo: O tempora! O mores! (Kakvo vrijeme! Kakvi običaji.)

Elementi strategije razvoja obrazovanja nacionalnih manjina u Vojvodini

Izazovi obrazovanja na manjinskim jezicima

Završena obuka u sklopu projekta za osnaživanje nacionalnih vijeća za kreiranje kurikuluma u obrazovanju nacionalnih manjina * Na seminaru su predstavnici HNV-a izradili nastavne programe za treći razred: Hrvatski jezik i Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture

Pedagoški zavod Vojvodine je protekla četiri mjeseca bio organizator projekta za osnaživanje nacionalnih vijeća za kreiranje kurikuluma u obrazovanju nacionalnih manjina. U projektu su sudjelovali predstavnici devet nacionalnih vijeća i to: Mađari, Slovaci, Rumunji, Rusini, Hrvati, Romi, Ukrajinci, Nijemci i Bunjevci. Očekivani ishod projekta bio je stvaranje jasne slike o europskim standardima manjinskog obrazovanja, razumijevanje razvoja kurikuluma – nastavnih programa za materinski jezik i materinski jezik s elementima nacionalne kulture.

Voditelji obuke bili su *Ljiljana Levkov, Biljana Stojanović, Aleksandar Glamočak, Ljubica Beljanski Ristić, Ibolja Gera i Danica Stefanović*. Seminari su se održavali u Novom Sadu u Osnovnoj školi »Sonja Marinković«, a HNV su predstavljali profesorica povijesti i povijesti umjetnosti *Ljubica Vuković*, profesor geografije *Stipan Stantić* i učitelj *Ivan Stipić*.

KAKO TO IZGLEDA U RUMUNJSKOJ I HRVATSKOJ: O iskustvima obrazovanja na manjinskim jezicima u Rumunjskoj govorio je *Calin Rus*, iz Centra za interkulturalnost u Temišvaru. Nakon promjene vlasti u toj zemlji krajem osamdesetih godina prošloga stoljeća, svaka nacionalna zajednica je dobila pravo na obrazovanje na vlastitom jeziku. Mnoge manjine imaju svoje škole, ali one funkcioniraju tako da se svatko može obrazovati na jeziku po slobodnom izboru, a ne po kriteriju kojem narodu pripada. Minimum učenika u odjelu je 12, a ukoliko postoji dovoljan broj stručnjaka odjel može imati i manji broj učenika. Nije rijetkost da Rumunji upisuju školu na njemačkom jeziku zato što žele savladati njemački i školovanje nastaviti tamo, a rumunjski jezik im je svakako obavezan pa ne gube ništa.

Hrvatska iskustva u obrazovanju na manjinskim jezicima je predstavio *dr. sc. Neven Hrvatić*, docent Filozofskog fakulteta u Zagrebu, odsjek za pedagogiju. On smatra da obrazovanje manjina mora biti u funkciji povezivanja naroda odnosno suživota.

Budući da u Hrvatskoj ima pripadnika više nacionalnih manjina različite brojnosti, od kojih su najbrojniji Srbi (201.631), Bošnjaci (20.755), Talijani (19.636), Mađari (16.595), Albanci, Slovenci, Česi, Romi... obrazovni sustav im je omogućio obrazovanje na vlastitom jeziku.

Hrvatskoj primjenjuju Česi, Mađari, Srbi i Talijani.

Po drugom modelu izvodi se dvojezična nastava, učenici nacionalnu skupinu predmeta slušaju na svom jeziku a prirodnu skupinu na hrvatskom. Ovaj model primjenjuju Česi, Mađari, Nijemci i Austrijanci i Srbi.

Za treći model – njegovanje jezika i kulture kao poseban program (5 sati tjedno) – dovoljna su dva člana, nije namijenjen samo pripadnicima nacionalne manjine nego i ostalima na tom području. Obuhvaća nacionalnu skupinu predmeta. Ovaj model

Manjinske zajednice u ovisnosti o broju i organiziranosti mogu se opredijeliti za jedan ili više obrazovnih modela. Postoje tri modela. Prvi model predviđa da se sva nastava odvija na jeziku i pismu nacionalnih manjina, može u posebnoj ustanovi ili samo u posebnim odjelima. Ovakav model u

primjenjuju Česi, Mađari, Slovaci, Srbi, Ukrajinci i Rusini. Postoje i posebni programi kao sto su ljetne škole i slično (Crnogorci, Romi, Srbi, Ukrajinci, Rusini, Talijani).

Osnovna pitanja koja su postavljena u radnom dijelu seminara su: kako uključiti

nacionalne zajednice u izradu kurikuluma a da bi se spriječila asimilacija, kako sačiniti model koji će omogućiti očuvanje nacionalnog identiteta, kako osvijestiti većinsku nacionalnu zajednicu da uči jezik manjine, kako postići multikulturalnost i na kraju tko sve ovo treba financirati. Ustanovljeno je da se pitanje manjinskog obrazovanja ne može razmatrati izvan ukupnih životnih vrijednosti koje nas okružuju, da treba podići poštovanje i samopoštovanje svake manjinske zajednice.

Ljubica Vuković

PREDNOSTI I NEDOSTACI OBRAZOVANJA NA MANJINSKIM JEZICI - MA: Na osnovu iskustava iz Hrvatske i Rumunjske, te iskustava iz Srbije, ukazala se potreba definiranja dobrih i loših strana manjinskog obrazovanja. Predstavnicima nacionalnih vijeća zajednički su sačinili listu prednosti i slabosti ove vrste obrazovanja. Prednosti su: mogućnost obrazovanja na materinskom jeziku, suradnja s matičnom zemljom, međunacionalna suradnja, bilingvizam, tolerancija, njegovanje vlastite kulture. Nedostaci su: nedostatak kadrova, udžbenici, dupla administracija, nedostatak dokumentacije, opterećenost učenika, nedostatak školskih nadzornika.

Ljiljana Levkov, psihologinja sa Filozofskog fakulteta u Beogradu, komentirala je: »Trenutačna situacija je sa stanovišta raspodjele moći u državi veoma nepovoljna, ali s druge strane zakonska rješenja više nego ikad ranije čine odgovornim za obrazovanje svoje djece manjinske savjete, tj savjete manjinskih zajednica... Do sada

nezabeležena odgovornost stoji na manjinskoj zajednici ...Doneto je rješenje: ako nacionalni savjet manjinske zajednice procijeni da su udžbenici iz matične zemlje odgovarajući s tog stanovišta da će učeći iz tih udžbenika djeca ostvariti ishode koji su planirani za svu drugu djecu, onda je to odgovornost nacionalnog savjeta da pokrene proceduru za uvoz tog udžbenika.«

Da bi se unaprijedilo obrazovanje napravljena je lista koraka i akcija u nacionalnim vijećima. Zajednička lista za sve nacionalne manjine izgleda ovako: profesionalizam, poboljšanje kvaliteta kurikuluma, pisanje udžbenika, doškolovanje nastavnčkog kadra (standardni jezik manjine), upoznavanje sa zakonima o obrazovanju, postaviti kratkoročne i dugoročne ciljeve. **MANJINSKO OBRAZOVANJE – SASTAVNI DIO CJelokUPNOG OBRAZOVANJA U DRŽAVI:** Obrazovanje manjinskih zajednica ne može biti uspješno niti unaprijeđeno, ako cjelokupan obrazovni sustav ne funkcioniše na višem nivou. Obrazovanje je vremenski uvjetovano i mijenja se napretkom čovječanstva. Dobar sistem obrazovanja treba da zadovolji svu djecu, u dugom vremenskom periodu i da stečeno znanje bude primjenljivo u bilo kojoj situaciji i na bilo kom mjestu.

Da bi obrazovanje bilo dobro, mora imati kvalitetan program, a elementi kvaliteta programa su: ciljevi, sadržaji, ishodi, metode, standardi i aktivnosti.

Ciljevi treba da omogućuju nadovezivanje na prethodne i slijedeće razrede, odgovaraju uzrasnoj dobi djeteta, omogućuje svestrani razvoj djeteta. Ishodi, ukazuju na

Ivan Stipić

stepen stečenog znanja, moraju biti precizni, mjerljivi, jasni, konkretni, da se povezuju na prethodno znanje. Sadržaji treba da su međusobno povezani, jasno navedeni, sveobuhvatni. U radu se trebaju koristiti metode koje razvijaju samostalnost, kreativnost, osposobljavaju za individualni i timski rad, razvijaju kritičko mišljenje, omogućuju primenu aktivnog učenja i

Stipan Stantić

učenja po nivoima. Aktivnosti treba da ukazuju na stepen samostalnosti učenika, povezuju iskustva i kreativnost učenika, jasno određuje šta radi nastavnik a šta učenik.

KONKRETNI REZULTATI: Na seminaru su predstavnici HNV-a izradili nastavne programe za treći razred: Hrvatski jezik i Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture koji su predani Pokrajinskom sekretarijatu za obrazovanje i kulturu, dok su programi za iste predmete za četvrti razred u izradi.

Razlika spram dosadašnjih programa je u elementima nacionalne kulture koji su do sada bili u drugom planu. Predmet materinski jezik s elementima nacionalne kulture, treba voljeti, a to znači da sadržaji, metode, aktivnosti rada treba da su podređeni tom cilju. Znači, sati trebaju sadržinski biti dovoljno atraktivni da bi se predmet zavolio i bio dovoljno posjećen. U programu je sada pored Hrvatskog jezika i književnosti zastupljena glazba, filmovi, povijest, zemljopis, umjetnost i običaji. Posebno se vodilo računa o odnosu kulture matične zemlje – Hrvatske i Hrvata u Vojvodini.

H. R.

Nastavljeno potpisivanje »Otvorenog pisma«

Novi oblici asimilacije

Greška je napravljena, kad je ta takozvana »bunjevačka opcija« priznata kao manjina, a u stvari prema izjavama njihovih čelnika oni smatraju da je njihova matična država Srbija, što znači da su manjina u vlastitoj državi

Nakon što je iz pokrajinske administracije stigla vijest da se povlači odluka o uvođenju »bunjevačkog jezika« iz osnovnih škola, te da će se tražiti mišljenje Vojvodanske akademije nauka i umetnosti, predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini *Petar Kuntić* za naš list kaže, kako je njihovo stajalište od početka bilo jasno definirano te da smatraju »kako je ovo jedna normalna odluka da se traži mišljenje najviših znanstvenih institucija domicilne države, VANU i SANU jer se na mala vrata jedan subetnički dialekt proglasio za jezik i pokušava se uvesti u škole, čime se jedan jedinstveni korpus ponovno dijeli na Bunjevce i Hrvate«.

KRŠENJE SPORAZUMA: DSHV je, kaže Kuntić, odmah reagirao na vijest o odluci o uvođenju bunjevačkog jezika s elementima nacionalne kulture u I., II. i III. razred osnovne škole s jednim priopćenjem, kojim su taksativno naveli sve one stavke gdje se krše odredbe sporazuma između Republike Srbije i Republike Hrvatske i ostalih međunarodnih normi i sporazuma. »Također smo išli dalje pa smo priopćenje preveli i na engleski jezik i predali *Doris Pack* tijekom njene posjete Subotici, jer smatramo, i sigurni smo, da je to jedan novi oblik asimilacije na ovim prostorima, gdje se pokušava Bunjevcima ići protiv Hrvata«. Kuntić kaže kako se »Otvoreno pismo, koje je DSHV uputio, i dalje potpisuje na svim prostorima gdje žive bunjevački Hrvati od Subotice, Podunavlja, mađarskog dijela Bajskog trokuta pa do prostora naše postojbine, odakle su naši preci prije 350 godina i za sada je već nekoliko stotina bunjevačkih Hrvata dalo svoju potporu otvorenom pismu kojim se zalažemo da se prestane raditi na razdvajanju našega jedinstvenog korpusa«.

NEIZVJESTAN ISHOD: Međutim, neovisno o tome kakve su dubine i razlozi podjela država je omogućila formiranje Bunjevačkog nacionalnog vijeća, čime je ovo tijelo postalo legalni predstavnik jednog broja građana koji se izjašnjavaju kao Bunjevci. Prema Kuntiću »greška je napravljena, kad je ta takozvana »bunjevačka

Petar Kuntić

opcija« priznata kao manjina, a u stvari prema izjavama njihovih čelnika oni smatraju da je njihova matična država Srbija, što znači da su manjina u vlastitoj državi. Ovo je sve vrlo čudno i osnivanje Bunjevačkog nacionalnog vijeća je uzrok svemu

ovome što se događa i vrlo je neizvjesno kako će se sve ovo završiti«.

Kontakti između predstavnika DSHV-a i zagovornika »bunjevačke opcije« postoje, istina na neformalnoj razini, a postoje i ideje da se o ovom pitanju razgovara na nekom forumu koji bi se organizirao uskoro. Ovi pokušaji dio su, kaže Kuntić, njihovog koncepta pred ove izbore, koji je bio – »novo vrijeme, novi ljudi i novi način razmišljanja«, te su u tom kontekstu obavili i razgovore s većinom njihovih čelnika u tzv. bunjevačkom korpusu. »Od tog vremena ne da je otupila oštrica, već su se počela drugačije interpretirati sva ova događanja. Razočaran sam priopćenjem novog predsjednika te bunjevačke opcije gospodina *Darka Babića*, koji je osobno mene napao i mislim da to nije pravi način. Mi želimo razgovarati o ovim pitanjima i ne želimo nikoga prozivati da li se ovako ili onako izjašnjava, međutim, s druge strane, više je nego jasno da se ne može više prijedpodne stajati u redu za hrvatsku putovnicu i tražiti hrvatsko državljanstvo i pri tome donijeti validni dokument kojim dokazuješ da si Hrvat i u momentu traženja državljanstva daješ izjavu da se osjećaš Hrvatom, a poslijepodne napadati DSHV i sve one akcije koje čini hrvatska opcija«.

J. Dulić

DSHV u Somboru podnosi zahtjev

Hrvatski jezik u javnu uporabu

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini podnijet će zahtjev Skupštini Općine Sombor i Skupštini Općine Apatin za uvođenje hrvatskoga jezika u službenu uporabu, kako je to učinjeno i u Subotici, odlučeno je na sjednici podružnice stranke u Somboru, održanoj 7. ožujka.

Pokraj toga zaključeno je da se pokreće akcija za organizirano izučavanje hrvatskog jezika i elemenata nacionalne kulture u Somboru i Bačkom Bregu, na isti način kako je to već organizirano u osnovnim školama u Bačkom Monoštoru i Sontu. Tim povodom biti će organizirana tribina na ovu temu u Hrvatskom domu u Somboru u srijedu, 16. ožujka s početkom u 18 sati. DSHV poziva sve zainteresirane roditelje koji pripremaju djecu za prvi razred osnovne škole, kao i one čija djeca pohađaju prvi, drugi i treći razred osnovne škole da dođu na ovu tribinu, gdje će biti detaljno informirani o mogućnostima dopunske nastave.

Sa sjednice je preporučeno Hrvatskom nacionalnom vijeću da sazove što prije sjednicu na kojoj bi se riješila aktualna pitanja, vezana između ostalog i za pokušaje državnih tijela da u škole uvode »bunjevački jezik«, a predsjednik podružnice *Joza Kolar* kaže, kako je i u Somboru i njegovoj okolici organizirano potpisivanje »Otvorenog pisma« koje je ovim povodom stranka uputila javnosti.

Održana sjednica Izvršnog odbora HNV-a

Raspodjela sredstava iz pokrajinskog proračuna

Sredstva predviđena za aktivnosti hrvatske zajednice u oblasti kulture podijeljena su prema teritorijalnom kriteriju i na osnovi iznosa koje su udruge dobile prošle godine

Jedina točka dnevnog reda sjednice Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća bilo je financiranje projekata hrvatskih udruga u 2005. godini, i to iz proračunskih sredstava Pokrajinskog tajništva za obrazovanje i kulturu Pokrajinskog tajništva za propise, upravu i nacionalne manjine. Sjednica je održana u Subotici 3. ožujka, a nazočni su bili, pokraj predsjednika Laze Vojnić Hajduka, članovi Dujo Runje i Berislav Skenderović.

Kao problem, predsjednik IO HNV-a Lazo Vojnić Hajduk iznio je činjenicu da hrvatske udruge, koje su konkurirale za sredstva, nisu podnijele izvješća za sredstva utrošena prošle godine. Zbog toga IO HNV-a obavještava udruge da je rok za podnošenje izvješća 7. ožujka, dok je za 8. ožujka predviđen nastavak sjednice, na kojoj Izvršni odbor treba dati prijedloge za raspodjelu sredstava. Također je odlučeno da se na nastavak sjednice pozovu i potpredsjednici Vijeća koji čine komisiju za raspodjelu sredstava koja su predviđena za aktivnosti hrvatske zajednice u oblasti kulture.

Vijećnici zahtijevaju hitnu sjednicu HNV-a

Usrijedu 9. ožujka iz ureda HNV-a stigla je informacija da je skupina vijećnika sukladno Statutu i Poslovniku zatražila sazivanje sjednice HNV-a. Skupina od 9 vijećnika po Poslovniku traži od predsjednika HNV-a da sazove sjednicu i predlaže sljedeći dnevni red: ostvarivanje prava informiranja na vlastitom jeziku na RTV Novi Sad i reagiranje na pokušaj uvođenja »bunjevačkog jezika« u osnovne škole u Vojvodini.

Prema Statutu i Poslovniku, nakon inicijative devetero vijećnika, predsjednik HNV-a dužan je u roku od deset dana sazvati sjednicu, a predloženo je da se sjednica sazove za 19. ožujka.

proračunskih sredstava Pokrajinskog tajništva za obrazovanje i kulturu koji iznosi 500.000 dinara i podijeljen je onim udrugama koje su podnijela kompletna izvješća: Hrvatskom kulturnom centru »Bunjevačko kolo« iz Subotice 150.000 dinara, Hrvatskoj čitaonici Subotica 80.000 dinara, Hrvatskom kulturno prosvjetnom društvu »Tomislav« iz Golubinaca 80.000 dinara, Udruženju građana »Crov« iz Subotice 20.000 dinara, Katoličkom institutu za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« iz Subotice 90.000 dinara, Matici hrvatskoj Subotica 30.000 i Hrvatskom

va podijeljena je na tri udruge i jednu profesionalnu ustanovu, tako da su KUDH »Bodrog« iz Bačkog Monoštora, HKPD »Stjepan Radić« iz Novog Slankamena, HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega i NIU »Hrvatska riječ« dobili po 47.000 dinara, dok je druga polovica sredstava u iznosu od po 17.000 dinara podijeljena HKUD-u »Vladimir Nazor« iz Sombora, HKUPD-u »Dukat« iz Vajske, HUK-u »Lajčo Budanović« iz Male Bosne, HKPD-u »Matija Gubec« iz Rume, KPZH-a »Šokadija« iz Sonte, HKPD-u »Matija Gubec« iz Tavankuta, HKC-u »Srijem« iz Srijemske Mitrovice, HKPD-u »Đurđin« iz Đurđina, HDPU »Bela Gabrić« iz Subotice, HAD-u iz Subotice i HKPD-u »Jelačić« iz Petrovaradina.

DOZNAČENA I SREDSTVA OPĆINE SUBOTICA: Na koncu sjednice Lazo Vojnić Hajduk je predočio da su doznačena i sredstva po rješenju Izvršnog odbora SO Subotica za kulturne manifestacije i rad KUD-ova. Sredstva su u sljedećim iznosima dobili: Hrvatska čitaonica Subotica 45.000 dinara, Rajko Ljubić 15.000 dinara, Matica hrvatska Subotica 30.000 dinara, HKPD »Đurđin« iz Đurđina 30.000 dinara, Subotički tamburaški orkestar 30.000 dinara, HKC »Bunjevačko kolo« 50.000 dinara, HKPD »Matija Gubec« 60.000 dinara i HKUD »Bajmok« 25.000 dinara. Također su doznačena i sredstva po rješenju IO SO Subotica za usluge emitiranja i izdavaštva, koja su u sljedećim iznosima dobili: NIU »Hrvatska riječ« 20.000 dinara, Hrvatska čitaonica Subotica 40.000 dinara, Matica hrvatska Subotica 74.000 dinara i Hrvatsko akademsko društvo iz Subotice 20.000 dinara.

Z. Sarić

Temeljita rasprava o malo novca: članovi Izvršnog odbora HNV-a

RASPODIJELJENA SKROMNA SREDSTVA: Na nastavku sjednice koji je uslijedio 8. ožujka nazočni su bili Lazo Vojnić Hajduk, Tomislav Žigmanov, Marinko Prčić i Dujo Runje, a usmenu suglasnost podrške odlukama dao je Berislav Skenderović, dok je potpredsjednik Vijeća Mato Groznica uputio pismenu podršku. Odobreni iznos za hrvatsku zajednicu iz

kulturno-umjetničkom društvu »Ljutovo« iz Ljutova 50.000 dinara.

Pri podjeli skromnih proračunskih sredstava Pokrajinskog tajništva za propise, upravu i nacionalne manjine koja za prvo polugodište iznose 380.000 dinara pridržavalo se teritorijalnog kriterija i na osnovi prošlogodišnjih iznosa koje su udruge dobile. Polovica dobivenih sredsta-

Poruke sa Skupštine europskih regija

Put Srbije u Europu vodi preko autonomije Vojvodine

Predsjednik Skupštine europskih regija Rikardo Ili: »Osiguravanje veće autonomije Vojvodini u novom Ustavu Srbije je najbolji put za priključenje Srbije Europskoj uniji«*

Predsjednik skupštine APV Bojan Kostreš: »Nacionalnim ustavom trebale bi biti definirane sve ingerencije centralne vlasti, dok bi ostale ovlasti bile delegirane na niže razine«*

Piše: Dragana Popov

Skupština europskih regija je organizacija koja se primarno bavi pitanjem regionalizacija u Europi (AER). AER je najznačajnija i najveća organizacija ovog tipa u svijetu, koja zastupa oko 300 europskih regija različite veličine i administrativne i političke strukture uz ukupan broj stanovnika od blizu 400 milijuna, čiji su najviši predstavnici prošlog tjedna bili na dvodnevnoj Međunarodnoj konferenciji o regionalizmu u Novom Sadu.

Organizator je bila Skupština Vojvodine u koorganizaciji s AER-om, a pomoć je stigla i od strane Misije OEES-a u SiCG i Vijeća Europe, koji su okupili predstavnike iz oko 120 europskih regija iz 15 zemalja EU, kako bi, s jedne strane, vojvođanskoj javnosti i vlasti, ali i republičkoj, predstavili osnove regionalizacije i ukazali na značaj decentralizacije države, te, s druge strane, dali potporu vojvođanskoj vlasti i javnosti na putu k Europi.

A GDJE JE VOJVODINA DANAS:

Vojvodina je već četvrtu godinu ravnopravna članica AER-a, međutim, zbog odnosa SiCG i Vojvodine, koji je još uvijek u kao u vrijeme Miloševića, kada se, »zahvaljujući« promjeni Ustava, kojim su joj ukinute vitalne ovlasti i kojim se vratila nekoliko desetljeća unazad, Vojvodina ne može imati potpunu suradnju s EU. Takozvanim Omnibus zakonom Vojvodina se tek neznatno približila tendencijama suvremene Europe, čiji je ona prirodni i sastavni dio kao i obratno.

Predsjednik Skupštine Vojvodine Bojan Kostreš smatra da je Vojvodina, tj. vojvođanska vlast, spremna prilagoditi se suvremenom dobu u kojem su tijela vlasti efikasna i dobro upućena u raznovrsne teme, tako da ne sputavaju procese, najprije ekonomske, a onda i u društvu kao cjelini. Regionalizam i supsidijarnost su i rješenje i putokaz, kaže Kostreš i nastavlja da »lokalne samouprave, zaokružene u logičnu i

funkcionalnu regiju, mogu riješiti najveći dio funkcija vlasti u državi i na taj način, centralna tijela vlasti, rasterećena mnoštva problema svakodnevnog života, mogu imati prostora za suštinsku djelatnost kojom se trebaju baviti, a to su – strategija i ciljevi razvoja društva«.

O značaju regionalizacije može se govoriti iz više aspekata i odnosa, pa se tako govori o vertikalnoj raspodjeli vlasti i odgovornosti; odnosa nacionalne države prema regiji koja je u odnosu s lokalnom vlasti, a

pješnjog gospodarstva. Ipak, povećanjem ovlasti regija ne mogu se riješiti određeni problemi kao što su kršenja ljudskih prava i nedemokratičnost.

Autonomija je osnova za budući položaj i razvoj naše pokrajine i države u cjelini kao i šire. Ona podrazumijeva izvršnu i zakonodavnu vlast i sudske ovlasti, osiguravanje efikasnog sustava regionalnog financiranja, kao i ustavni okvir koji garantira stabilan položaj pokrajina i regija i poštovanje ljudskih i manjinskih prava.

Autonomija je osnova za budući položaj i razvoj naše pokrajine i države u cjelini

koja je pak u direktnoj vezi sa stanovništvom. Važan sudionik i uporište regionalne demokracije, je svakako pojedinac. Pokraj pozitivnih posljedica na građane, uslijed vertikalne raspodjele političke odgovornosti, autonomija doprinosi kulturnom i jezičnom bogatstvu ili posebnosti i jedna je od najsnažnijih pokretača ekonomskog razvoja, kako unutar države i regije, tako i prekogranične ali i ukupne međunarodne suradnje, bez koje nema us-

»Regionalna demokracija je osnova za stvaranje živih, demokratskih društava, u čijem okviru građani mogu slobodno i na najpodesniji način osigurati sve svoje interese i ostvariti sva svoja prava«, kazao je Kostreš i izrazio uvjerenje da će novi Ustav Republike Srbije osigurati upravo takav položaj za Vojvodinu i sve njene stanovnike.

ZNAČAJ USTAVA: Glavni tajnik AER-a Klaus Klipp je također istaknuo značaj

Ustava, najznačajnijeg pravnog akta za unapređenje razvoja regionalne demokracije, a koja je pak ključ s kojim građani mogu ostvariti svoja prava i aktivno sudjelovati u političkom životu države. »Ustavom se osigurava decentralizacija države i ovlasti se prebacuju na regiju, a s nje na lokalnu razinu. U tom slučaju, na primjer, pitanjem organizacije i uređenja vrtića bavili bi se roditelji djece, a ne regija ili država, te bi se tako mogle baviti razvojem i provođenjem ciljeva od višeg značaja«, objasnio je Klaus Klipp. Prvi korak dakle koji naša država treba učiniti da bi postala demokratska je da donese Ustav. »Trenutačna situacija odnosa vlast-političar-stanovništvo je da su političari nedodirljivi zbog velike razdaljine i odvojenosti od građana iz čega proizlazi i njihova neodgovornost prema biračkom tijelu. Regionalizacijom bi se razdaljina između političara i naroda smanjila. Praktički to znači da lokalni političar, koji je demokratskim putem izabran, što je uvjet, odnosno kojeg ste vi, građani, postavili na to mjesto da bi vam osigurao ono što je u vašem interesu, mora prihvatiti veći stupanj odgovornosti. Kada je političar vaš susjed, kojeg svakodnevno srećete u trgovini, na tržnici, benzinskoj crpki, onda ga dovodite u situaciju u kojoj ne može reći, kako nije nešto znao i mogao učiniti, a što je javno obećao«, kazao je Klipp.

Po riječima zamjenika ravnatelja za demokratizaciju u SiCG u Misiji OEES-a *John Hommes*, a iz iskustva Nizozemske, koja je u proces regionalizacije ušla 70-tih godina prošlog vijeka, među političarima uvijek postoji otpor pri prijelazu s centralističke, nacionalne razine na lokalnu razinu. Decentralizacija je proces i potrebno je vrijeme kako bi se stvorio partnerski odnos, razvila politička volja i regije i lokalne općine organizirale. Prednost je u tome, kako je rekao Hommes, što u republičkom parlamentu Srbije ima zastupnika koji dolaze s lokalne razine te znaju kakva je situacija na lokalnu, čime se proces decentralizacije i regionalizacije ubrzava i olakšava. **FINACIJE!?** S obzirom da su neke zemlje članice EU već pedesetak godina uređene po principu regionalizacije, postoje bogata iskustva modela financiranja regija. Pitanje je – kako financirati regije, odnosno, koji model je najbolje primijeniti za određenu državu i regiju? Profesor *Reinhard Mussnug* s Sveučilišta Heidelberg u Njemačkoj kazao je da postoje tri mogućnosti financiranja za države koje imaju ustavom zagaranirane autonomne regije. Svaki od modela, kako je rekao, ima i dobru i lošu stranu, a koji će model država i regija odabrati i ustavom zagaranirati

je uvjetovan njihovim specifičnostima. Prvi model može biti funkcionalan i podrazumijeva da centralna država izdvaja uvijek ista sredstva regiji. Uvjet je da država ustavom garantira da će sredstva biti dovoljna da se pokriju svi troškovi pokrajine. U tom slučaju regija ne može tražiti dodatna sredstva iako u državi, na primjer, cvjeta ekonomija.

Drugi model je model neafektacije, u kojem država daje sredstva regijama bez uvjeta. Ovaj model podrazumijeva financiranje po principu projekata, što znači da regije podnose projekte državi, koja onda mora odobriti sredstva. Kako je rekao profesor *Mussnug*, ovaj model daje pro-

vom trebale bi biti definirane sve ingerencije centralne vlasti, dok bi ostale ovlasti bile delegirane na niže razine.

A ŠTO KAZU REPUBLIČKE VLASTI? Iako je regionalizam stub i jedan od osnovnih standarda europske demokracije, a vojvodanska autonomija upravo u skladu s tim standardima i s onim što Europa očekuje od nas i najbolji je put SiCG u Europu kroz autonomiju Vojvodine, kako su se usuglasili predstavnici AER-a i Vojvodine, niti jedan predstavnik republičke vlasti nije reagirao na poziv pokrajinske Vlade da učestvuju na konferenciji, niti je našao vremena da za čitatelje »Hrvatske riječi« izrazi svoj stav o ovom pitanju.

stora da regije podnose besmislene projekte samo da bi dobili, tako reći, nenamjenjena sredstva. Treći model, vertikalni sustav i ujednačavanje je po njegovim riječima najbolji, a on podrazumijeva vlastito financiranje regija kroz preciznu procentualnu raspodjelu sredstava od poreza građana, koji se definiraju ustavom. U tom slučaju regija ima točan uvid u sredstva koja raspoređuje i mogućnost da samostalno kreira proračun. Postotak sredstava od poreza građana koji ostaje regiji, a koji se daje državi, također se definira ustavom države.

U vezi ovog pitanja, predsjednik Skupštine Vojvodine Bojan Kostreš je rekao: »Financiranje ovlasti, kao najvažniji element regionalizma, mora biti definirano i zagaranirano najvišim pravnim aktom države, a sam obim financiranja trebao bi biti razmjern ovlastima koje preuzima regija, dakle fleksibilan, kako bi mogao biti smanjen ili povećan u slučaju promjene obima samih ovlasti regija. A što se tiče ovlasti, kaže Kostreš, nacionalnim usta-

»Put Srbije u Europu vodi preko autonomne Vojvodine« – poručio je predsjednik Skupštine europskih regija Rikardo Ili i kazao kako je »osiguravanje veće autonomije Vojvodini u novom Ustavu Srbije najbolji put za priključenje Srbije Europskoj uniji. Priznavanjem takvog ustavnog položaja Vojvodine Srbija bi pokazala da prihvaća regionalizam kao jedan od važnih europskih standarda. Rikardo Ili, koji je i predsjednik talijanske pokrajine Friuli-Venecia Giulia, izrazio je uvjerenje kako je skup u Novom Sadu dao podstrek Vojvodini da izbori veći stupanj autonomije u novom Ustavu. Rikardo Ili vjeruje da će glavne poruke s konferencije biti ozbiljno razmatrane pri pisanju novog Ustava Srbije«.

A građanima ostaje da pričekaju i vide koje će korake poduzeti, kako pokrajinska tako i republička vlast pri pisanju prijedloga Ustava SiCG, kako će tko glasati kada se Ustav bude u republičkom parlamentu usvajao i tko će koji stav zastupati.

Marija Šabić, kreatorica visoke mode

Ostati svoj i otvoren za druge

Sreća je što sam se brzo prepoznala u visokoj modi * Svoj hrvatski narod promoviram i kroz svoj rad * Bila sam na raznoraznim izborima za najljepše djevojke diljem svijeta * Ne možemo uvijek mijenjati okolnosti, ali možemo mijenjati sebe * Nas je malo i moramo se međusobno pomagati * Ne treba se truditi biti netko drugi i mijenjati svoj identitet

Razgovor vodila: Dušica Dulić

Jedno od imena svjetskog dizajna visoke mode je i ime Subotičanke Marije Šabić, čije su večernje toalete, kao priznate i cijenjene u svijetu, prešle i nama najdalje meridijane, sve pod svjetlima reflektora, u društvu najvećeg ovozemaljskog glamura. Ekonomistica i vlasnica butika »Fara« u Subotici, svoj je životni put odabrala kao vrlo mlada i do danas ostvarila sve ono što joj se nekad činilo dalekim. U svoje kreacije nerijetko unosi prepoznatljive motive panonske ravnice i specifičnosti hrvatske zajednice čije joj kulturno naslijeđe često biva izvor inspiracije.

HR: Kada ste i kako došli na ideju da se otpočnete baviti kreiranjem?

Moda sačinjava cijeli moj život. Od kad znam za sebe bavila sam se mišlju kako želim kreirati. Kada sam napravila svoje prve hlače koje se tada nisu mogle naći nigdje drugdje bila sam sretna i to me jako ponijelo. U biti, nisam mislila da ću to raditi definitivno, već da će mi to biti hobi. Poslije gimnazije sam sa svojim budućim suprugom otvorila butik, mislim prvi u Vojvodini, i tako smo otpočeli posao u Subotici. Moram reći da smo bili samouki, u životu nisam vidjela kako funkcionira jedan butik i to je bio teži put. Ponekad je teži put pravi izbor. Da ga nije bilo možda sad ne bih imala tu nevjerovatnu radost kreiranja i stvaranja novih kvaliteta i sebi i drugima. Moja je sreća što sam sebe vrlo brzo prepoznala u visokoj modi. Tada sam stala na noge i danas radim ono što sada već jako dobro poznajem, a to je vrlo važno za posao. Ljudi uvijek dobro rade u poznatoj sredini i poznatim situacijama, a to su sada moje okolnosti.

HR: Vaše kreacije poznate su u zemlji, ali možda još više u inozemstvu. Što Vas inspirira u radu?

Meni je u radu inspiracija ova sredina. Uvijek govorim kako nismo slučajno poslani tu gdje jesmo. Ako već nisam otišla negdje drugdje, Bog je znači ovdje imao neki plan sa mnom. Pripadam hrvatskom korpusu kojeg svojim radom promoviram u visokoj modi. Već jesam, ali mislim da ću i dalje raditi s motivima ovog kraja. Ovdje oko mene je neiscrpni izvor umjetnosti i vrlo vrijednih ljudi. Kroz specifičnosti ovog našeg podneblja želim iskazati sebe, i preko tih divnih haljina pokazati našu prirodu i mentalitet. Stvarno smatram da kao bunjevački Hrvati genetski imamo specifičan osjećaj za lijepo, što se, po mom mišljenju, vidi i po našim narodnim nošnjama. Naša nošnja je jednostavno spoj prefinjene svile i grubog platna, i to je vrlo prepoznatljivo.

U cilju promocije našeg naslijeđa, u svoj sam rad uključila i naše vrijedne slamarke. Bilo je to u povodu predstavljanja najljepše djevojke Srbije i Crne Gore za Miss Universe. *Cavalli* je bio glavni dizajner tog izbora a naša predstavica iz Novog Sada bila je jako zapažena u toj mojoj haljini s detaljima od slame. Bila je to djevojka slavenskoga lika, koju sam odmah mogla povezati s vojvođanskim žitnim poljima. Napravila sam joj zlatno-zelenu haljinu, a detalje od slame su radile naše slamarke koje su za mene neprevaziđene umjetnice. Slama za mene nije samo slika za kačenje na zid. Imamo bogato kulturno naslijeđe i ja znam da ne mogu napraviti bolju Dužijancu od one koju imamo, niti izmisliti bolju tamburicu, ali možemo sve to što imamo predstaviti drugima kroz neku novu kvalitetu. Sve to nastojim dati kroz visoku modu. No, moram reći da sam detalje od slame na svojim haljinama koristila i ranije, kada sam bila glavna kreatorica izbora za Miss Europe u Beirutu. Za tu sam prigodu napravila četrdesetak vrlo ekskluzivnih haljina, pa sam za tu prigodu po prvi put napravila haljinu sa slamom. To je bilo vrlo zapaženo. Želim u umjetnost ugraditi djelatnost ljudi našega podneblja, svojstvenu bunjevačkim Hrvatima. U našoj Pano-niji imamo i keramiku koja se, po mojem mišljenju, isto može inkorporirati u visoku modu u formi detalja.

HR: Visoka moda uz puno rada i ideja treba i kvalitetne

tkanine za stvaranje. Gdje ih Vi nabavljate?

Visoka moda je prije svega ideja. Bez toga nema ništa. Kreacija počinje intelektom, a zatim slijedi puno rada i tek tada dolaze kvalitetni materijali. Tkanine s kojima radim donosim iz Pariza gdje često odlazim. Jednostavno, volim pratiti modu, a po meni su glavni svjetski modni centri Pariz i Milano.

HR: Poslije višegodišnjeg rada uključili ste se svojim haljinama i u razne svjetske izbore ljepote. Na kojim ste do sada izborima bili i u kojim su se krajevima svijeta nosile Vaše kreacije?

Skoro već desetak godina radim u timu dizajnera kompanije Miss YU, a jako bih voljela nešto uraditi i za Hrvatsku. Prva neka značajnija stvar koju sam uradila je bila haljina za izbor za Miss Intercontinental u Düsseldorfu 1999. godine. Bilo je to u travnju te godine dok je kod nas bilo bombardiranje. Predstavica ove zemlje je ušla u prvih deset najljepših djevojaka i dobila nagradu za najljepšu haljinu koju sam izra-

Bila sam na raznoraznim izborima za najljepše djevojke. Počela sam na Sejšelskim otocima, Londonu, Indiji, Kini... To su veliki svjetski izbori. Recimo, izbor za miss svijeta putem televizijskog prijenosa gleda oko milijardu i pol ljudi, i uspjeh je da vaš rad gleda toliko ljudi, pa makar i na samo nekoliko sekundi. Tako je *Sanja Papić* iz Novog Sada poslije izbora za miss Universe u Panami i poslije velikog uspjeha bila i u njihovu tisku, gdje su i ona i haljina bile vrlo zapažene.

Na izboru Miss Europe u prosincu 2002. bila sam glavna kreatorica, a godinu dana prije mene za ovaj izbor kreirao je *Jean Louis Scherrer*. Jedna od glavnih nagrada na tom izboru 2002. bila je i večernja toaletna, a to je tada bila moja kreacija.

HR: Uz privatni angažman u vlastitom butiku, aktivno sudjelovanje na izborima za najljepše djevojke, svoj ste višegodišnji rad okrunili i samostalnim modnim revijama. Kada ste i kako otpočeli s revijama?

Neke revije sam imala još na samom početku svojega rada. Sudjelovala sam i na Tjednu mode u Zagrebu 1986. godine.

dila. To je za mene bilo vrlo značajno osobito stoga što u to vrijeme u inozemstvu nisu nastupali sportaši iz ove zemlje, nisu bili vani ni političari, ekonomisti, bukvalno nije bilo nigdje nikog. Samo se preko ljepote i te moje haljine o ovim krajevima čulo i nešto lijepo. Kao što znamo, tada nije bilo popularno biti iz Jugoslavije.

Poslije su uslijedile i moje samostalne revije. Na poziv organizatora Međunarodnog filmskog festivala na Paliću, prije dvije godine sam organizirala samostalnu reviju u okviru ove međunarodne manifestacije. Meni je ta revija 2003. održana na Paliću veoma draga jer sam je radila zbilja srcem. I tom sam prigodom prikazala jednu halji-

nu od slame, nastupali su naši tamburaši, pjevao je *Zvonko Bogdan* i to je bilo ono što ja zbilja jesam. Mi moramo pokazati naše ljude, ali ne mogu stalno koristiti etno motive jer će se to izlizati, potrošiti. Malo sam u tom smislu napravila pauzu, te sam prošle godine na Paliću organizirala samostalnu reviju u nekoj francuskoj varijanti. Možda ću ove godine praviti etnovarijantu ali s mađarskim violinistima. Možda.

Imala sam prošle godine i dvije velike revije u Grčkoj gdje sam zatvorila Fashion week. Tamo je bila vrhunska organizacija i revija mi je bila jako posjećena. Sudjelovali su najbolji šminkeri i frizeri i sve je bilo zbilja vrhunsko. Revije su uvijek jako skupe za organiziranje.

HR: Postoje li nekakve naznake uspostavljanja suradnje s hrvatskim kreatorima i modnim kućama?

Za sada nemam uspostavljenu suradnju, mada bih voljela. Željela bih napraviti reviju u kojoj bi polovica djevojaka bilo iz

Hrvatske. To mi je želja. Možda se to prvo organizira baš u Subotici. Sigurna sam da bi bilo zanimljivo.

Prvobitna ideja pri organiziranju ovogodišnjeg subotičkog bala gradonačelnika bila je da prikazemo Suboticu kao europski grad, što smatram da svakako jeste. Planirala sam na bal pozvati missice Srbije i Crne Gore, Mađarske i Hrvatske. Najljepša Hrvatica nije ovoga puta bila s nama jer zbog kratkog vremena nismo postigli dogovor, ali oni su izrazili spremnost za dolazak ovamo.

HR: Puno toga ste ostvarili u svojem poslu. Što planirate u skorijoj budućnosti i što Vam još stoji kao neostvarena želja?

Imam u planu jedan divan katalog koji upravo radim. Bit će zbilja dobar. U njemu su haljine koje nisu jako trendi, ali djeluju čarobno. Art director kataloga je *Vesna Jugović* i pripremali smo ga jedan dio na Ohridu a drugi dio u Grčkoj. Jedan dio kataloga ženu prikazuje kao nedostižnu i erotičnu čarobnicu, a drugo je viđenje žene

kao vilinskog bića, nešto između sna i jave, opet neuhvatljivog. Katalog radim u suradnji s Kompanijom Miss YU i Nextom.

Upravo sam završila i haljinu za djevojku koja predstavlja SiCG na izboru za Miss Europe koji se 12. ožujka održava u Parizu. Poslije toga slijedi Miss Universe koji će se održati negdje u Indoneziji.

Sretna sam kada dobijem ono što sam željela, a ono što hoću to i uradim. Najvažnije je izabrati pozitivan stav u životu i tada se sve može. Ljudi u jednoj minuti mogu promijeniti cijeli dan ili život. Ne možemo uvijek mijenjati okolnosti, ali možemo sebe. Najvažnije je biti svoj.

Moj osobni izazov svih ovih godina je kreiranje najljepše haljine, kao nekog ideala kojem težim i kojeg je teško ostvariti ikada. Ali je izuzetno važno imati ideal i svoj krajnji cilj. Svaka nova haljina tog momenta kada je stvorim predstavlja moju najljepšu haljinu, ali već svaka sljedeća je sve bolja i bolja.

HR: Kreiranje visoke mode traži i velika financijska

ulaganja. Gdje zainteresirani mogu kupiti Vaše kreacije?

Mogu se nabaviti u Novom Sadu i Subotici, a radim na tome da se uskoro mogu kupiti i u Beogradu. U Suboticu mi dolaze zainteresirani sa svih strana. Dobra suradnja s kompanijom Miss YU je meni istodobno i dobra reklama.

HR: Vi ste često sudionica, gošća, ali i sponzor nekih manifestacija koje se organiziraju u hrvatskoj zajednici. Koliko ste zadovoljni društvenim životom Hrvata na ovim prostorima?

Kad god je trebalo i kad god sam mogla, što se tiče događanja u hrvatskoj zajednici, rado sam sudjelovala. Smatram da treba pomoći kad god se može. Svi možemo učiniti ponešto da naša zajednica bude i bolja, poštenija, plemenitija, poštovanija, i da unutar nje bude mnogo više tolerancije. Trebamo dozvoliti ljudima da uđu u društveni život, da se dokažu, osobito treba mladim ljudima dozvoliti da rade. Ako su drugačiji, to je samo kvaliteta a ne nešto loše. Nemojmo imati stereotipe, imajmo open mind. Definitivno se moramo osloboditi svih ograda koje nas sputavaju, ne možemo se zatvoriti u geto. Ako se pak zatvorimo u geto prema ostalim narodnostima, zatvarat ćemo se u geto i unutar zajednice. I onda, ako ne ličimo na jednu prihvaćenu predstavu pojedinca Hrvata, zar nekoga treba odbacivati? To ne dolazi u obzir. Nas je toliko malo da se moramo međusobno pomagati. Međusobna svađa je bezobrazluk koji sebi ne smijemo dozvoliti jer je to gubljenje energije, vremena i bitke. Moramo prihvatiti različitosti. Razlike ljudima možda u jednom trenutku ne odgovaraju, ali u drugome će zasigurno koristiti.

Podržavam sve manifestacije u našoj zajednici, posjećujem ih i posjećivat ću ih kad god budem mogla. Možemo neke uraditi bolje i vjerujem da ćemo ih i uraditi bolje. Ne želim kritizirati. Mislim da smo divan narod, koji se unatoč brojnim problemima održao na ovim prostorima i to je pobjeda ovog divnog duha i mentaliteta. Ponosna sam na svoj narod, jer smo kulturni i odmjereni, a znamo se i obući za svaku prigodu. Sretna sam i zbog naših ljudi koji i danas žive na našim salašima, koji su konzervirali ono naše iskonsko, nekadašnje. Dosta ih je samo pogledati i tuga me uhvati kad vidim siromaštvo u kojem

su se našli. No, ne možemo pričati o siromaštvu u bilo kojem obliku, i materijalnom i duhovnom, jer to vodi u mentalnu bijedu. Moramo pozitivno razmišljati i bit će bolje. Onaj gore će nas sigurno nagraditi.

HR: Vi svakodnevno surađujete s brojnim mladim ljudima iz ove zajednice. Mnogi od njih su prilično pasivni i nezainteresirani za događanja u svojem narodu. Kako se, po Vašem mišljenju, to može promijeniti i što biste im poručili?

Mlade treba malo više inkorporirati u život zajednice i ekonomski im pomoći u njihovom radu. Ne treba se truditi biti netko dru-

gi. To nikad ne uspijeva, a ljudi svakako mnogo više cijene one koji imaju svoj stav i koji ne mijenjaju svoj identitet. Jesam Hrvatica, a imam pozitivan stav prema okolini i želim upoznati sve oko sebe. No, svoje ne dam ni za što. Tu nikad nema dileme. Treba se mijenjati ali ostati svoj. Ne možemo uvijek raditi ono što volimo, ali možemo zavoljeti ono što radimo. To je moj moto. Radim divan posao i uz put se zabavljam koliko god mogu. Mislim da se treba dobro zabavljati dok radiš. A mladima bih poručila da probleme preinačuju u izazove. Mi nemamo probleme, mi imamo izazove. Izazov je nešto što ti čini radost kad ga svladaš i to je dobro. Ako se nekoj određenoj stvari prilazi kao problemu, ona zaista i postaje problem.

Prekinuta Skupština Hrvatskog građanskog društva Crne Gore

U Kotoru raskol

Rasprava o izmjenama Statuta, te kadrovskim i financijskim pitanjima, potpuno podijelila sudionike

U subotu 5. ožujka u Kotoru je započela, a onda poslije burne prepirke prekinuta godišnja Skupština Hrvatskog građanskog društva Crne Gore. Problemi su, kako nas izvještava urednik emisije »Korijeni« HTV-a Ivo Kujundžić, započeli već na početku, kada je nestalo električne energije. Nakon toga skup je djelovao homogeno, a sudionici su najavili da žele osnovati Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore, budući da će se, kako se moglo čuti, Crna Gora kao država osamostaliti.

Međutim, kada se povela rasprava o izmjenama Statuta, imenima članova novog Predsjedništva, te naravno o financijskom poslovanju, počele su svađe. Gosti iz Zagreba i Podgorice su napustili skup, a Skupština je uskoro prekinuta sa zaključkom da će se nastaviti, ali nije rečeno ni kada niti gdje.

Nakon prekida Skupštine u Kotoru je održan koncert znakovitog naslova »Hrvatska priča«, a sutradan, u nedjelju, u katedrali je nakon mise na hrvatskom jeziku svirao tamburaški orkestar HRT-a, a prvi je put pjevala i splitska klapa Hrvatske ratne mornarice.

U Crnoj Gori živi oko sedam tisuća Hrvata, a najviše ih je u Boki Kotorskoj. Politički ih predstavlja Hrvatska građanska inicijativa, koja ima osam vijećnika u općinskim skupštinama Tivta i Kotora. Najbrojnija im je, ipak, upravo udruga Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, koje ima oko 1.200 članova.

H. R.

Odbor za ljudska prava Hrvatskoga sabora o ratifikaciji sporazuma sa SiCG o manjinama

Zeleno svjetlo za ratifikaciju

Odbor za ljudska prava Hrvatskoga sabora podupro je prijedlog potvrđivanja sporazuma sa SiCG o zaštiti hrvatske manjine u toj državi te srpske i crnogorske manjine u Hrvatskoj, no bez odjeka je prošao prijedlog vanjskog člana Odbora Sime Rajića da Sabor posebnom izjavom osudi proglašenje vlade tzv. Republike Srpske Krajine u izbjeglištvu.

Rajić je ocijenio da na to u Hrvatskoj nisu primjereno reagirale državne, ali ni institucije srpske manjine. »Ne želim biti

pristaša Mesićeve ocjene da je taj događaj potpuno bez značenja, a ni Tomčeve teorije o međunarodnoj uroti, ali zabrinjava me i činjenica da međunarodna zajednica o tome šuti, iako bi imala što reći, s obzirom na ulogu koju je odigrala u događanjima početkom 90-ih«, kazao je Rajić. Odboru je, stoga, predložio da ratifikaciju sporazuma sa SiCG o zaštiti manjina veže uz donošenje izjave kojom bi Sabor osudio događanja u susjednoj državi.

S njegovim se stavom složio i vanjski

član Odbora Ivan Zvonimir Čičak, kojega pak zabrinjava činjenica da članovi samoproglašene vlade tvrde kako imaju potporu srpske pravoslavne crkve, a podupiru ih, upozorava, i srpski radikali, najjača stranka u SiCG.

Zastupnici su pozdravili ratifikaciju predloženog sporazuma, kao jedan od instrumenata u daljnjoj normalizaciji odnosa sa SiCG.

Hina

Tehniko zagrebačke škole hokeja napadnut u Novom Sadu

Boca u glavu za hrvatskog trenera

Tehniko zagrebačke škole hokeja na ledu Hrvoje Banjac lakše je ozlijeđen prilikom posjeta Novom Sadu jer je nosio jaknu s obilježjima Hokejaškog kluba Zagreb.

Hrvatski mladi hokejaši, starosti do 10 godina, boravili su na turniru u Novom Sadu, a njihovi roditelji, tehniko i jedan od trenera u pratnji organizatora u subotu navečer krenuli su prošetati gradom.

Kako nam je rekao glavni trener Mladen Jarčev prilikom ulaska u jedan kafić tehniko je zamoljen da skine jaknu kako ne bi došlo do problema. Kako nije imao ništa drugo za obući ostao je u jakni, a na izlazu iz kafića pogođen je bocom u glavu. U blizini je bila policija, koja je odmah reagirala, tako da je veći incident spriječen.

Mladen Jarčev napominje kako je organizacija turnira bila odlična, te da su im organizatori čak doveli tamburaški sastav koji je usred Novog Sada svirao pjesmu »Ustani bane«.

Jarčev je dodao kako je zagrebačka škola Kluba hokeja na ledu

Zagreb jedna od najboljih u ovom dijelu Europe, no dječaci nažalost nemaju s kim igrati, pa se čak razmišlja i o ligi koja bi udružila klubove s prostora bivše Jugoslavije i šire.

Protiv izgređenika, čija imena nisu objavljena u srpskim medijima, podnesene su kaznene prijave.

Index.hr

Na rukometnoj utakmici između Partizana i Zagreba

Neredi u Beogradu

Na rukometnoj utakmici u Beogradu između Partizana i Zagreba izbili su neredi pet minuta prije kraja. Kako piše beogradski »Glas javnosti« od utorka, očigledno izazvani nazočnošću oko 50 navijača Zagreba, takozvanih »Bed blue boysa«, koji su prvi put od raspada SFRJ organizirano doputovali u Beograd, nekoliko »grobara« probilo je zaštitu policije i sukobilo se s Hrvatima. Bila je to »kapisla« za sveopći kaos u »Pioniru«, tijekom kojeg su navijači Partizana gađali gostujuće igrače čak i stolicama. Epilog je šest povrijeđenih osoba (među njima i novinar hrvatskog »Jutarnjeg lista«, kojega su »grobari« pretukli prije utakmice). ■

Suradnja DSHV-a i Njemačkog narodnog saveza

Skupa k Europi

Razvijanje suradnje Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i Njemačkoga narodnog saveza u zajedničkome je interesu kako ove dvije nacionalne manjine tako i nastojanja da se kulturno i gospodarski razvija domicilna država, istaknuto je na prvom službenom posjetu DSHV-a NjNS-u u Njemačkom kulturnom centru u Subotici, 8. ožujka.

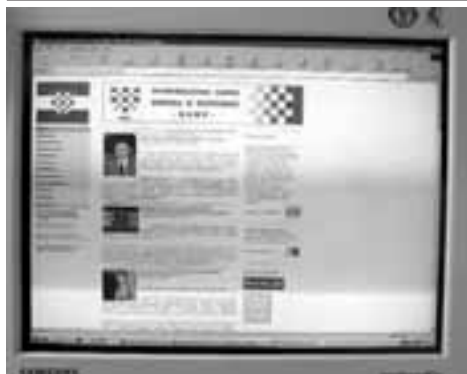
»Dvije manjine koje teže Europi skupa mogu pokazati našim sugrađanima kako je to kad dvije narodne grupe, dvije zajednice lijepo surađuju kad imamo zajedničke ciljeve i siguran sam da ćemo i djelatno pokazati kako se može njegovati tradicija i zajedno nastupati« kazao je predsjednik NjNS *Rudolf Weiss* koji je uz dopredsjednika *Lászla Gence Mandlera* primio izaslanstvo DSHV-a kojeg su činili predsjednik stranke *Petar Kuntić*, predsjednik Hrvatskog kulturnog centra *Mirko Ostrogonac* te članovi DSHV-a, među njima i oni koji uz hrvatske imaju i njemačke obiteljske korijene.

J. D.

Suradnja za primjer: Hrvati u posjetu Nijemcima

Nova Web prezentacija DSHV-a

Krajem siječnja ove godine, postavljena je na internet nova web prezentacija Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Članovi Komisije za web prezentaciju ko-

ju čine predsjednik *Dorđe Čović* i članovi *Ernest Mutnjaković*, *Lozika Jaramazović* i *Antonija Čota*, tako su priveli kraju svoj rad na realiziranju prog-rama osvježavanja, ažuriranja i moderniziranja postojeće web prezentacije DSHV-a.

»Sam rad na programu tekao je u radnoj i prijatnoj atmosferi, kroz mnogo radnih sastanaka, a u cilju što boljeg informiranja i praćenja samog rada i aktualnosti naše stranke, brojnog članstva i simpatizera širom domicilne države, tako i brojnih simpatizera i prijatelja diljem matične države Hrvatske te i naše dijaspore diljem svijeta«, kaže Čović.

Članovi komisije se nadaju da će postavljanjem nove web prezentacije DSHV-a

olakšati način komuniciranja sa strankom i blagovremeno i na pravi način informiranja o aktualnim događanjima i poručuju da se na novoj web prezentaciji mogu pronaći mnogo podataka i informacija koje se odnose na rad DSHV-a, kao na primjer: aktualnosti, zbivanja, dokumenti, povijest, foto galerija, linkovi, kontakti, prijavljivanje, primjedbe, sugestije itd.

»Sa željom da nas što lakše pronađete i uspostavimo komunikaciju nadamo se da ćete Vašim primjedbama i sugestijama unaprijediti rad na našoj prezentaciji« poručuju članovi komisije i ujedno obavještavaju zainteresirane da je adresa stranke na internetu <http://www.dshv.org>, a adresa za elektronsku poštu je office@dshv.org. ■

Krenuo program na »bunjevačkom jeziku« na RTV Novi Sad

Bunjevci naprijed, Hrvati u sporu

Prošle nedjelje, 6. ožujka, gledatelji TV Novi Sad mogli su u poslijepodnevnom terminu pogledati polusatnu emisiju pod nazivom »Spektar – emisija na bunjevačkom jeziku«. Gosti emisije, koja je snimljena u Subotici, bili su jedan od autora »Rečnika bačkih Bunjevaca« *Marko Peić*, predsjednik Bunjevačkog nacionalnog vijeća *Nikola Babić*, predsjednik Bunjevačke matice *Karlo Blesić* i predstavnik KUD »Bunjevka« *Kata Kuntić*, dok je emisiju uredio i vodio *Joso Poljaković*, novinar subotičkog tjednika »Danik«.

Kako smo saznali od predsjednika Bunjevačkog nacionalnog vijeća Nikole Babića, emisija je realizirana u okviru redovitog programa RTV Novi Sad, koji je i financirao ovu produkciju, dok ju je uredio

novinar *Joso Poljaković* u suradnji s Bunjevačkim nacionalnim vijećem. Kako za »Hrvatsku riječ« kaže Babić, produkcija i prikazivanje TV emisije na »bunjevačkom jeziku« obećavano je već godinu dana od strane RTV Novi Sad, te oni sada očekuju da će se emisija emitirati jednom mjesечно na programu, te da će je i dalje financirati ova televizija, budući da oni nemaju potrebna financijska sredstva za to.

Za sada, dakle, u okviru programa RTV Novi Sad jedino hrvatska nacionalna manjina ne ostvaruje pravo na informiranje, što je član Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća zadužen za informiranje *Tomislav Žigmanov* prokomentirao na sljedeći način: »To je politička igra koja ima za cilj da afirmira jedne vojvodanske

Hrvate, državi Srbiji prihvatljivije, na račun drugih. To smo vidjeli, to poznajemo još od vremena režima *Slobodna Miloševića*, što se, na žalost, ciklički ponavlja. Zanimljivo je da to dolazi od strane predstavnika vlasti koji će danas-sutra ratificirati sporazum o međusobnoj zaštiti manjina s Republikom Hrvatskom. Pojavljivanje emisije na 'bunjevačkom jeziku' u kojoj svi, i novinari i sugovornici, govore srpskim standardnim jezikom, izravno vodi ne samo u 'raspamećivanje' ionako sluđenog puka već i u asimilaciju. U tom smislu budućnost je takve bunjevštine, da će biti uz šumadijsko-pomoravski ili vojvodanski privezak srpske kulture«.

J. Dulić

Godišnji posjet brata Rishara iz Taizéa

Priprema ljetnog susreta

Taizéjski susreti su prepoznatljivi je po tišini, razgovorima, kratkim i jednostavnim molitvama, te razmatranjima dijela teksta iz evanđelja * Na kraju molitve brat Rishar se zahvalio svima što su poklonili jedan divan dan Bogu i Isusu

»U Bogu duša moja nalazi mir, u njemu sav moj je spas. Samo u njemu nalazim svoj mir, nada on mi je sva«. Riječi su i zvuci prelijepe molitve s kojom je počeo ovogodišnji posjet brata Rishara.

U subotu 5. ožujka okupilo se stotinjak mladih kako bi se u župi Marije Majke crkve u Aleksandrovu susreli s bratom iz Taizéa koji je doputovao k nama iz francuske zajednice, u koju naši mladi već godinama hodočaste.

MOLITVA I RAZGOVORI: Taizéjski susreti su prepoznatljivi po tišini, razgovorima, kratkim i jednostavnim molitvama, te razmatranjima dijela teksta iz evanđelja. U ugodnoj dvorani namjenoj taizéjskim susretima, program je otpočeo u 14 sati molitvom, gdje su se čule riječi psalma 103, a mladi su uz pratnju violina Kristine i Franje Vojnić Hajduk, te tambure Nataše Kostadinović, zajedno pjevali pjesmu »Misericordias Domini«, nakon čega je uslijedilo čitanje iz evanđelja (Mihael 7, 18-19). Mladi su rado nastavili pjevati taizéjsku pjesmu »Sorgente Viva«, koja ih je nadahnula, baš kao i tišina koja je uslijedila. Ostati malo u miru taizéjski je običaj kako bi sudionici mogli prodreti do samih sebe, u dubinu svog srca i duše. Molitva se završila radosnom pjesmom »Jer Gospodin je moja snaga, moja pjesma, moj mir«. Potom se s. Eleonora Merković obratila nazočnim mladima koje je pozdravila s par riječi i poželjela im dobrodošlicu.

Molitva s bratom Risharom

Uslijedio je Biblijski uvod gdje je brat Rishar razmotrio dio evanđelja (Marko 2, 1-13), te je mlade podjelio u grupe kako bi uz pomoć pripremljenih pitanja, razmjenili mišljenja i osobna iskustva.

DUHOVNE PRIPREME ZA HODOČAŠĆA: Poslije kraće pauze održan je susret grupovođa mladih hodočasnika, na kojemu su sudjelovali vođe katolika iz Srijema, Beograda, Novoga Sada, Bačke Topole, Tavankuta, Svetozara Miletića, Hajdukova, Ade, Tornjoša, Ruskog Krstura, te župa iz Subotice. Na ovom sastanku razmotreni su uvjeti za duhovne pripreme hodočašća u župama širom Vojvodine, te izrečeni su eventualni nedostaci. Uglavnom se sve župe, koje hodočaste ljeti u Taizé te zimi na susrete u europskim metropolama, pripremaju sličnim molitvenim susretima jednom tjedno, a ono što predstavlja problem u nekih mjestima je - ste rasutost mladih po selima, te se stoga teško mogu sastajati, a željni su hodočastiti. Brat Rishar, pozvao je ovom prigodom grupovođe na bolju međusobnu suradnju, kako bi se osigurala kvalitetna priprema za mladež koja bi hodočastila. Za vrijeme sastanka ostali mladi imali su prigodu gledati film »Pasija« ili pak razgovarati i bolje se upoznati.

U 19 sati počela je i posljednja molitva, koja je održana u crkvi, a po svojoj sadržini bila je nalik prethodnim molitvama - ispunjena pjesmom, psalmima i tišinom, sljedeći baš riječi pape Ivana Pavla, kako je ovo godina euharistije. Sam kraj molitve bio je pred križem, nalik petku navečer na hodočašću u Taizéu. Svi mladi su na koljenima došli do križa, koji je bio položen na pod, poklonili mu se, te izrekli Gospodinu svoju molitvu, zahvalu i sve drugo što ih muči. Uslijedio je blagoslov vl. Dominika Ralbovskog, dok je s. Eleonora izrekla svoju zahvalu svima koji su nazočili i tako potpomogli ovu molitvu. Na kraju molitve brat Rishar se zahvalio svima što su poklonili jedan divan dan Bogu i Isusu.

Olga Perušić

Četvrti »Sajam medija« u Novom Sadu

Skromnije, ali ništa manje atraktivno

Ministar kulture Dragan Kojadinović najavio sređivanje konkretnih problema na polju medijske djelatnosti, prije svega što skorije primjene Zakona o radiodifuziji i kreiranja pravog, reguliranog medijskog i ekonomskog tržišta

Piše: Dražen Prčić

Prošlog tjedna (2.-4. ožujka) Novi Sad je bio domaćin četvrtog po redu »Sajma medija« koji je u reprezentativnoj dvorani »Master« okupio brojne izlagače iz svih medijskih grana.

Istina, za razliku od prošlog sajamskog okupljanja, ovogodišnja izlagačka priredba bila je znatno skromnija, ponajviše zbog izostanka velikih televizijskih i novinskih kuća, koje se nisu pojavile i samim tim uskratile veću atraktivnost ovom lijepom i

nosti, prije svega što skorije primjene Zakona o radiodifuziji i kreiranja pravog, reguliranog medijskog i ekonomskog tržišta. Pokrajinski tajnik za informacije Milorad Đurić istaknuo je značaj održavanja Sajma kao mjesta na kojemu se susreću ideje, projekti, te predstavljaju programi i mediji. Izostanak velikih nacionalnih medijskih kuća prilika je da se bolje upoznaju, uvjetno rečeno, »manje« medijske kuće koje djeluju na prostoru Vojvodine.

na ljeto igrati u SiCG, a u sklopu obilježavanja tog velikog događaja upriličen je i tradicionalni »basket« turnir medijskih kuća. Za posjetitelje su upriličeni koncerti nekoliko glazbenih sastava, a na velikoj bini su svirali: »Garavi sokak«, »Neverne bebe«, »Perpetuum mobile« i dr.

MEDIJI NACIONALNIH MANJINA:

Na skromnom štandu i ove godine su svoje nakladničke aktivnosti mogli prezentirati predstavnici nacionalnih manjina koji žive i rade na vojvođanskim prostorima. Opća slaba posjećenost sajma rezultirala je i skromnim interesiranjem potencijalnih posjetitelja za ovaj oblik medijskog nastupa. Pa ipak, tijekom sva tri radna dana Sajma javnosti su bili prikazani tjednici i mjesečnici tiskani: na hrvatskom, mađarskom, rumunjskom, slovačkom, rusinskom, romskom, kao i ostale publikacije navedenih manjinskih nacionalnih zajednica.

Rukovoditelj marketinga u »Magyar szo-u« Csaba Lukacs, istakao je da je ova medijska kuća i ove, kao i prijašnjih godina, prisutna na Sajmu medija, primjećujući mnogo slabiju posjećenost za razliku od prijašnjih godina. Neovisno od toga, značajna je nazočnost manjinskih informativnih djelatnosti, da bi se, prije svega, znalo za njihovo postojanje i samim tim približilo svim zainteresiranim budućim čitateljima, kao i poslovnim klijentima. Također, Sajam predstavlja idealnu mogućnost za razvijanje budućih poslovnih kontakata.

Đorđe Subu, urednik rumunjske novinsko-izdavačke kuće »Libertatea«, stavio je akcent na proslavu 60. obljetnice, koju ova ustanova obilježava u svibnju mjesecu ove godine, kao i prezentaciju njihovih posebnih izdanja, kao što su dječji i omladinski list na rumunjskom, koji izlaze usporedno s glavnim glasilom – listom »Libertatea«. ■

Primjetan izostanak velikih televizijskih i novinskih kuća: Sajam medija u Novom Sadu

nadasve potrebnom »medijskom« događanju.

IZOSTANAK »VELIKIH«: S druge strane, loše vrijeme i poslovična nezainteresiranost potencijalnih posjetitelja, uvjetovali su ovogodišnju znatno slabiju posjećenost publike, pa je Sajam i na ovom planu ubilježio skromniji ovogodišnji rezultat. No, neovisno o njegovim slabim stranama, važno je napomenuti, kako je u ovim tržišnim uvjetima rada i skromnim financijskim potencijalima brojnih medijskih kuća iz svih vrsta djelatnosti na našim prostorima, najveći uspjeh samo održavanje i rad ove manifestacije. U srijedu 2. ožujka četvrti po redu »Sajam medija« je svečano otvorio republički ministar kulture Dragan Kojadinović, koji je u svom prigodnom govoru najavio sređivanje konkretnih problema na polju medijske djelat-

Pokraj izloženih štandova na kojima su medijske kuće-izlagači prezentirali svoju djelatnost, radni dio sajamskog programa odvijao se na nekoliko tribina posvećenih aktualnim problemima s kojima se medijski poslenici svakodnevno susreću. Diskutiralo se o: »Limbičkom marketingu«, »Zakonu o oglašavanju i kodeksu samoregulative u marketingu«, »Ulozi medija u razvoju sustava preporuka«, »Zaustavljanju piraterije«, »Internetskom protokolu komunikacije«, »Public relations trendovima« i još brojnim drugim temama. Tijekom trajanja Sajma prezentirane su i brojne knjige iz raznovrsnih grana nakladništva, ali i priređene raznovrsne promocije glazbeno-scenskih uradaka nekih od učesnika. Uspješnom prezentacijom promovirano je, primjerice, ovogodišnje Europsko prvenstvo za košarkaše koje će se

Televizijske kuće

Uvjerljivo najatraktivniji nastup na ovogodišnjem »Sajmu medija« imale su televizijske kuće koje djeluju na prostoru vojvođanskog etera. Tri sajamska dana iskoristile su za predstavljanje novim gledateljima televizije: »Apolo«, »Most«, »Panonija«, »Super tv«, »Melos«, »Sremska«, »Maraton« i brojne druge.

Antun Vrdoljak, autor i redatelj dramske serije »Duga tamna noć«

Dva rata u jednom životu...

Ratovi su obilježili moje djetinjstvo i moju zrelu dob* Filmovi »Cesta duga godinu dana« i »H-8« obilježili su moju glumačku karijeru* U novinarstvu je danas sve manje morala i odgovornosti* Ulaskom u MOK ostvario sam neostvareni san svog sportskog idola Franje Bučara*

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Antun Vrdoljak je jedan od najpoznatijih hrvatskih redatelja s dugim stažem i istaknutim mjestom u povijesti hrvatskoga filma. U vrijeme osamostaljenja Republike Hrvatske angažirao se u HDZ-u, a bio je i prvi ravnatelj Hrvatske radio-televizije. Trenutačno je u žiži pozornosti i zbog serije »Duga tamna noć«, koja se prikazuje na HTV-u.

►Na hrvatskoj nacionalnoj televiziji u tijeku je dramska serija »Duga mračna noć« koja je proistekla iz cjelovečernjeg igranog filma i materijala koji potpisujete kao kompletan autor. Otkud vam tolika energija i stvaralački entuzijazam u životnom dobu kada biste mogli jednostavno uživati u plodovima zbilja impozantne kreativne karijere u kojoj ste se, više nego uspješno, oprobali s obje strane kamere?

... »uživati u plodovima«, ležeći sa sve četiri u zraku? Svi moji preci i svi ljudi ko- je sam poštivao ponijeli su i na drugi svijet

još neki nedovršeni posao. Raditi je teško, ali je ljenčariti dosadno. A ništa ne mrzim kao dosadu (i dosadne ljude). Jednom sam pitao *Krležu* koje su godine života najljepše. Bez razmišljanja mi je odgovorio: »Sedamdesete, bez dvojbe sedamdesete, samo kratko traju...« Ja se nadam da ću to moći reći za osamdesete. Produžene osamdesete.

►Vratimo li se, za tren, točno polovinu jednog stoljeća u kojemu su se dogodile brojne povijesne stvari, u vrijeme koje tretiraju Vaš film i serija, gdje biste autobiografski postavili sebe u trenucima odrastanja i odlučivanja za životni poziv. Što je prelomilo u odluci da Antun Vrdoljak posveti život prvo glumi, a poslije i režiji, a ne medicini kako je to otac želio?

U jednom prizoru »Duge mračne noći« *Boris Dvornik* kaže: »... Dva rata u jedno -

me životu! Pa čovik se pita je li uopće imalo smisla roditi se.« To je moja rečenica, rečenica moga životnoga iskustva. Ratovi su obilježili moje djetinjstvo i moju zrelu dob. U sedmom mjesecu trudnoće moja se majka poskliznula niza stube i ja sam rođen ranije. Hvala Bogu da me uspela donijeti na svijet i hvala Bogu da sam doživio ovaj drugi rat koji je donio slobodu i meni i mojoj djeci. Zamislite da nije bilo Domovinskog rata je bih umro u miru i ropstvu... Tim godinama stradanja posvetio sam ovaj, to se slobodno može reći, autobiografski film i seriju. Da ne bude nesporeda: ja nisam ni jedno od lica koje gledate u seriji. To su moji rođaci, braća, roditelji, susjedi, sugrađani, a to sam opet sve zajedno ja. Tata je, kao i svaki drugi roditelj, želio da nađem siguran kruh. Najbolje medicina, jer doktore ne progone politički, svi ih trebaju. Kasnije, moj otac je

bio i zadovoljan, pa čak i ponosan mojim izborom.

► **U pedesetim godinama prošloga stoljeća u nekoliko navrata ste, kao glumac, gostovali na našim, vojvodanskim prostorima, u Subotici i Somboru. Čega se sjećate iz tog vremena?**

Godine 1952. gostovali smo u Subotici i Novom Sadu. Nezaboravna Subotica! Tako lijep grad i tako divni ljudi. Da, kazalište u Subotici se tada zvalo Hrvatsko narodno kazalište. I to pamtim.

► **Još od filmskog debija u ostvarenju »Nije bilo uzalud«, koje ima sudbinski naziv glede cijelog vašeg daljnjeg života i rada, nizale su zapažene uloge i priznanja, potvrđujući opravdanost životnog izbora. Koju biste glumačku rolju izdvojili kao najupečatljiviju i redateljskim očima ocijenili najboljom?**

U dva filma sam se najviše primakao mojem poimanju filmske glume. Bilo je to u »Cesti dugoj godinu dana« i »H-8«. Ovaj drugi pamtim i po mome dragom prijatelju i kumu, redatelju *Nikoli Tanhoferu*, čovjeku koji je Hrvatsku naučio što je to film. Kad bi hrvatski sineasti znali o filmu ono što je Tanhofer za života zaboravio, mi bismo imali kinematografiju.

► **Zašto ste poslije dvije zlatne arene napustili glumu i postupno se preko novinarske etape trajno odlučili stati iza kamere i posvetiti se redateljskom pozivu?** Tanhofera su otjerali, a oni koji su došli na njegovo mjesto nisu baš ništa znali. Što bi čovjek radio među nezalicama? Gubio vrijeme? A na režiju me natjerao upravo Tanhofer. Ako se sjećate, on mi je snimao onu priču u omnibusu »Ključ«.

► **Je li Vam novinarska karijera pomogla u kasnijim literarnim uradcima iz kojih su proistekli brojni scenariji za filmove i dramska ostvarenja na kojima ste kao redatelj radili?**

Pa, bilo je to vrijeme vrlo dobrih novinskih reportera. Sjećam se *Ive Brauta*, *Ratka Zvrka*, *Miljenka Smoje*... Odjednom je tih godina neke slutnje, da bi se nešto moglo promijeniti u komunizmu, banula na naša vrata znatiželja: tko je to oko nas. Pa sjetite se, »H-8« je to inicirao. Lice koje glumim kaže u jednom trenutku za svoga kolegu, inače uglednog vanjskopolitičkog komentatora: »... briga Čang Kaj Šeka kad mu on napiše da je hulja i diktator. Ja ljudima, o kojima pišem, drugi dan moram pogledati u lice.« Vidite koliko se toga promijenilo: današnji novinari nemaju nimalo stida pred osobama čije utrobe otvaraju kao mesari mrtve janjce... Da, tad smo svi

nekako potegli dugim koracima u svijet oko sebe. Iznad tog novinarstva lebdjela je jedna velika hrvatska novelistika, koju su pisali *Vjekoslav Kaleb, Ranko Marinković, Slobodan Novak, Petar Šegedin, Vladan Desnica...* Veliko doba pisane riječi. Naravno da sam puno toga naučio. U novinama sam ispisao prve stranice scenarija za filmove »Kad čuješ zvona« i druge. Danas je loša reportaža pretvorena u još gore novele. Nije to zato što nema talenata, nego nema odgovornosti, nema morala...

► **Filmovi koje potpisujete kao redatelj** oduvijek su svojom avangardnošću, posebice u tretiranju »nedodirljive« partizanske tematike i vremena koje ste osobno proživjeli, izazivali određeno podozrenje od strane tadašnjih vlasti u bivšoj zajedničkoj državi. Kako ste, primjerice reagirali, na »bunkeriranje« vašeg antologijskog ostvarenja »U gori raste zelen bor«, te kako komentirate da u Hrvatskom općem leksikonu iz 1996.

godine taj film uopće nije spomenut u vašem opusu?

Slatko se smijem kad mi neki neupućeni nazovi kritičari pišu da sam snimao »partizanske filmove«. A oba moja ratna filma (»Kad čuješ zvona« i »U gori raste zelen bor«), zabranila je partizanska cenzura. A što se tiče leksikona, te jedinice ispunjavaju isti ljudi, koji su sjedili u cenzurnim i natječajnim komisijama. Jedan od njih je bio u komisiji koja je u 80-ima zabranila tekst za »Dugu mračnu noć«. Čega se pametan stidi...

► **Zbog čega je ista sudbina zadesila i hrvatsku kultnu seriju »Prosjaci i sinovi«** radenu prema literarnom predlošku *Ivana Raosa*, čije je, uzgred, radove dok je još bio na »crnoj listi« prva objavila »Rukovet«, časopis za kulturu, umjetnost i društvena pitanja iz Subotice?

Sudbina Ivana Raosa odredila je i sudbinu njegove literature. Ivan Raos je jedna od najvećih sramota onog režima. On samo

nije umro od tuberkuloze i to je jedino što se ne može dodati tragičnoj biografiji hrvatskog nesretnog i nepriznatog umjetnika. Bože moj, što se sve činilo ljudima u to strašno doba mraka! Sjećam se kako smo se sastali u mom domu kad je zakazan početak emitiranja serije »Prosjaci i sinovi«. Bila je puna kuća dragih ljudi: *Ranko Marinković, Jure Kaštelan, Ivan Šibl, Fabijan Šovagović, Ivan Raos...*

Sjeli smo pred televizor, ali umjesto se rije emitirana je odluka o njenoj zabrani. I sam sebi sada mogu vrlo teško predočiti sav užas koji je sugerirala pročitana »Odluka uredničkog kolegija«. Bila je godina 1972., jesen. Zatvori puni hrvatskih rodoljuba. Zabrana je bila i poziv na hapšenje. Jure Kaštelan je čak rekao: »Moramo nešto poduzeti«. Raos je samo prokomentirao: »Pa oni su već davno poduzeli sve!« Gorko se nasmijao. Onda se okrenuo meni: »Ja ću nastaviti pisati i odlagati u ladice. Ti si problem. Nitko ne može sam među četiri gola zida režirati filmove.« Vjerujte ta njegova mudrost, to njegovo izdignuće nad teror, to strašno iskustvo progonjena čovjeka i velikog pisca prilično me umirila. Godinu dana kasnije podigao sam farmu koka nesilica i bio uvjeren da oni meni ne mogu ništa. Ohrabrenje je bilo u tragičnom i nepodnošljivom Raosovu iskustvu.

► **Pa ipak, i pokraj svega što Vas je pratilo, režirali ste još nekoliko antologijskih ekranizacija vječnih djela hrvatske književnosti poput Marinkovićevog »Kiklopa« ili Krležinih »Glembajeva«.** Kako je bilo raditi na tim zahtjevnim projektima u varljivom vremenu osamdesetih?

S Rankom (Marinkovićem) me vezalo dugogodišnje iskreno prijateljstvo. Ipak, da

Autor značajnih djela

Antun Vrdoljak je rođen 4. lipnja 1931. godinu u Imotskom. Glumu je studirao na Kazališnoj akademiji u Zagrebu. Na filmskom platnu se prvi puta pojavljuje 1957. godine u filmu »Nije bilo uzalud«, ali već sljedeće godine u ostvarenju Nikole Tanhofera »H-8« ulogom šarmantnog mladića stječe veliku popularnost među gledateljstvom. Za svoj glumački talent nagrađen je 1960. godine Zlatnom arenom za ulogu u filmu »Rat«, a s godinama koje slijede, bavi se novinarstvom i polako se odlučuje za redateljsku ulogu i već 1965. snima svoj prvi cjelovečernji film »Ključ«, iznimno uspješni omnibus, koji se i danas tretira kao jedno od njegovih najboljih ostvarenja.

Potom slijedi niz filmova koji su ostavili neizbrisiv trag u znatno drugačijem prikazivanju događaja iz NOB tematike, poput »Kad čuješ zvona« (1969.), »U gori raste zelen bor« (1971.) i »Povratak« (1979.), koji su se često nalazili na udaru tadašnje cenzure. U osamdesetima je režirao epohalna filmska djela »Kiklop« (1982.) i »Glembajeva« (1988.). Za televiziju je režirao antologijsku seriju »Prosjaci i sinovi«, koja je u svoje vrijeme bila čak i »bunkerirana«, a snimajući film »Duga mračna noć«, iz koje proistekla i istoimena dramska serija, vratio se kinematografiji. U devedesetima je obnašao brojne stranačke (HDZ) i državničke dužnosti, bio je prvi direktor Hrvatske radio i televizije, a član je i Međunarodnog olimpijskog komiteta.

se nije događalo to što se događalo, ja bih još dugo odgađao ekranizaciju »Kiklopa« – jedna strana je bilo to naše prijateljstvo, a na drugoj strani je bio silan respekt, na -prosto divljenje njegovoj čaroliji riječi, stila, genijalnosti... Na farmi je bilo vreme -na, pa sam se prihvatio scenarija. Kad sam mu ponudio da pročita, rekao je da misli kako ja najbolje razumijem to što on radi, »... a sadržaj romana znam, pa nema potrebe da čitam scenarij. Samo, nisam siguran da će to oni prihvatiti.« I imao je pravo: četiri puta sam padao na natjecanjima, dakle jednom više nego Krist pod križem. I da nije bilo *Mirka Božića*, koji je onda alarmirao cijeli politički vrh, »Kiklop« nikada ne bi bio ekraniziran. S Krležom je bilo lakše: on više nije bio živi autor pa sam mogao i dopisati skoro trideset posto teksta, a politički im ga je bilo teže ne odobriti.

► **Osamostaljenjem Hrvatske države preuzeli ste, još za vrijeme ratnih vremena, odgovornu ulogu prvog ravnatelja Hrvatske nacionalne televizije. Je li bilo lakše obnašati tu ulogu u ratu ili u miru?**

Ja sam tu ulogu, ili dužnost, i prihvatio samo zato što je bio rat. Dva moja sina su bila u ratu. Zar sam ja mogao ostati kod kuće? Kao što znate, 1995. ja sam se zah-

valio na dužnosti ravnatelja HRT-a. I nema tog mira u kojem bih zamijenio stolicu iza kamere s onom u uredu ravnatelja.

► **Svojom svestranošću, ne samo na polju filmske i dramske umjetnosti, mnogo toga ste za svoju državu uradili i na sportskom planu, postavši na koncu član Međunarodnog olimpijskog komiteta. Koliko je sport, pokraj Vašeg osnovnog životnog poziva, značajan u poimanju Vašeg života i koji biste detalj izdvojili?**

Priznanje Hrvatskog olimpijskog odbora u Međunarodnom olimpijskom odboru: 1992. sam poveo hrvatsku sportsku mladež u mimohodu na otvorenju Zimskih olimpijskih igara u Albertvilleu. Bio sam svjestan da je to neostvareni san moga sportskog idola *Franje Bučara*, koji je nesretnik dva puta osnivao i propadao s idejom Hrvatskog olimpijskog odbora. Član MOO-a sam postao nakon što sam spasio Europsko atletsko prvenstvo 1990. u Splitu, budući da su ga komunisti otkazali na izdisaju svoje vlasti.

► **Vašim ispričanim riječima prošli smo period od pola stoljeća i na koncu se ponovno moramo vratiti na početak istog perioda i vremena koje ste »ispričali« svojim riječima i slikom kamere, uz pomoć fantastičnih glumaca u seriji i filmu**

»Duga mračna noć«. Što vam je bilo najteže u umjetničkom nastojanju pojašnjenja najtežeg mogućeg trenutka u povijesti svakog naroda, kada različite ideologije tjeraju »svog na svoga«?

Ja sam još »u temi« i vjerojatno ću je sa sobom ponijeti i na drugi svijet. Jasno mi je da mom narodu nije prirodan svjetonazor ni komunizma, ni fašizma. Ali mi nije jasno, kako su neki ljudi gutali obje udice otrova koji nas je dovodio čak do bratoubilaštva. Neobjašnjivo. Osim, ako se zapitate, koje je zlo moguće zasadi u čovjeka.

► **Kako je bilo raditi s hollywoodskom zvijezdom i najpopularnijim hrvatskim glumcem Goranom Višnjićem, ujedno i Vašim dragim zetom?**

Divno! Ne samo meni: glavni glumac je onaj dio filma u kojem svi u ekipi mogu zapeti, pa i pasti. Goran je svima bio mio susret svakog jutra kad smo počinjali snimanje, i najljepša uspomena kad smo se uvečer rastajali.

Što možemo očekivati od Vas u budućnosti? Neki novi projekt ili...?

I pokraj sveg mog optimizma, sve češće pogledavam gore. Kao da sam se vratio u djetinjstvo kad me je mama učila da je samo gore vječnost. Nadam se samo da su mi neke godine rada ukradene i da će mi biti nadoknađene. ■

V I J E S T I

Kredit za projekte iz oblasti poljoprivrede

Registrirana poljoprivredna gazdinstva od četvrtka na šalterima Vojvođanske banke pod Gradskom kućom i u direkciji na Trgu Lazara Nešića broj 3 mogu dobiti formulare i informacije o podizanju kratkoročnih i dugoročnih kredita za projekte iz oblasti poljoprivrede. Devedeset posto kreditnih sredstava osiguralo je Republičko ministarstvo poljoprivrede, a 10 posto Vojvođanska banka iz svog potencijala. Na raspolaganju poljoprivrednicima je ukupno 100 milijuna dinara.

Povećanje cijena cestarina

Republička direkcija za ceste predložila je povećanje cestarina za 50 posto. Na relaciji Beograd – Subotica za vozila domaćih registarskih oznaka I. kategorije plaćat će se 150 dinara, druge kategorije 230, treće 460 i četvrte kategorije 930 dinara. Ako se prema ili od Subotice ide do naplatne postaje Sirig, cijene su nešto više. Nove cestarine će stupiti na snagu najvjerojatnije tijekom sljedećeg mjeseca. Prema zahtjevu kreditora izgradnje cesta, Svjetske i Europske banke, cestarine za domaća i strana vozila moraju biti izjednačene do 2007. godine.

Natječaj

Upravni odbor fondacije »Put k znanju« donio je Odluku o raspisivanju natječaja za dodjeljivanje stipendije iz sredstava ovog Fonda u visini od ukupno 400.000 dinara mladim talentima, učenicima i studentima subotičke općine radi sufinanciranja prijave za natjecanje, sudjelovanja na znanstvenim skupovima gdje kandidat ima prezentaciju, stipendiranje znanstvenih istraživanja,

te podizanje razine mentorskog i timskog rada u području umjetnosti i znanosti. Neophodni obrazac i više podataka zainteresirani mogu dobiti u Predsjedništvu Skupštine općine, na prvom katu kod administratorice Fondacije Klare Siveri. Natječaj je otvoren do 14. ožujka.

Savjetovanje o proizvodnji i prezentaciji sortimenta za sjetvu ratarskog i povrtlarskog bilja

Organizaciji »Agrozavoda« DD iz Subotice i Znanstvenog instituta za ratarstvo i povrtarstvo iz Novog Sada, u četvrtak, 3. i petak, 4. ožujka, na Otvorenom sveučilištu, održat će se savjetovanje o proizvodnji i prezentaciji sortimenta za sjetvu u 2005. godini ratarskog i povrtlarskog bilja. Savjetovanje će oba dana trajati od 9 do 14 sati, a, između ostalog, bit će riječi od agrotehnici, sortimentu i zaštiti kukuruza, o pšenici i njezinom statusnom pitanju u Srbiji, o zaštiti strnih žita, o tehnologiji uzgoja suncokreta, o njegovoj zaštiti, o tome kako postići visoke prinose soje, te o značaju jednogodišnjih krmnih biljaka u proizvodnji stočne hrane.

Osiguranje života za umirovljenike

Općinska Udruga umirovljenika podsjeća da od prije godinu dana pruža usluge osiguranja života i od slučajne nezgode preko odgovarajuće osiguravajuće institucije pod veoma povoljnim uvjetima. Tu vrstu usluge moguće je dobiti za 70 dinara mjesečno, navodi se u Udruzi i dodaje da se detaljnije informacije mogu dobiti na telefon 525-092 ili osobno u Udruzi umirovljenika.

Akcija čišćenja i uređenja grada

Proletna akcija čišćenja i uređenja grada i ove će godine uključiti saniranje većeg broja divljih odlagališta smeća, odnošenje glomaznog otpada iz kućanstava i uređenje zelenih površina u blokovskim naseljima, a početak će čim vremenske prilike dozvole. Prema programu Fonda za izgradnju Općine Subotica, radit će se i na održavanju dječjih igrališta i urbane opreme, a tijekom prošlog i ovog mjeseca, u razdoblju mirovanja vegetacije, već je obavljena rezidba oko tisuću stabala u drvećima, kao i nekoliko stotina ispod niskonaponskih vodova.

Kako do inozemne visokoškolske naobrazbe

Studij u Bologni

Piše: Igor Čeliković

Student sam međunarodnih odnosa na Fakultetu političkih znanosti u Bologni, završio sam Gimnaziju »Svetozar Marković« u Subotici, prirodno-matematički smjer. Redoviti sam suradnik katoličkog mjesečnika »Zvonik«, u kojemu pišem i uređujem internet stranice, a kao član Debatnog kluba iz Subotice, sudjelovao sam u radu nekoliko debatnih skupova. U sklopu učeničke razmjene, u drugom razredu Gimnazije boravio sam mjesec dana u SAD, govorim engleski i talijanski jezik. Ovim tekstom pokušat ću opisati svoje studentske dane i pojasniti način studija na ovom fakultetu.

Kao što je opće poznato Sveučilište u Bologni je najstarije sveučilište na svijetu, a kao takvo je vrlo poznato i cijenjeno. Baš iz tog razloga mnogi se strani studenti odlučuju za Bolognu prilikom odabira fakulteta. Manji broj stranaca dolazi tu na cijeli studij, dok mnogo više njih ovdje provedu od 6 do 12 mjeseci preko programa razmjene studenata. Svakako najpoznatiji program ovakve vrste je Erasmus, europski program, po kojem studenti iz EU mogu otići u drugi grad, a da im se priznaju ispiti koje su tamo dali.

Fakultet je super organiziran. Bolognska deklaracija i novi sustav studiranja u svakom slučaju jako pomažu nama studentima. Postoje krediti koji se moraju skupljati. Svaki položen ispit daje određen broj kredita u zavisnosti od njegove težine i obima gradiva koji on obuhvaća. Novi sustav (3+2) znači da s prve tri godine studija dobivaš malu diplomu, koja je nešto slabija od naše četverogodišnje diplome. U prve tri godine moraš skupiti 180 kredita i napraviti diplomski da bi diplomirao. Mnogi se, naravno, odlučuju ići i na specijalizaciju što poslije otvara mogućnost pravljenja Mastera prve razine, što je ekvivalent magistrature.

Sad nešto o mom faksu malo konkretnije. U prvom semestru sam imao tri predmeta. Svaki predmet, u zavisnosti od ukupnog broja sati, imamo po dva ili tri puta tjedno po dva sata. Biti na predavanjima NIJE OBVEZNO. Ako netko ne želi slušati nekog profesora, ne mora dolaziti na predavanja i može sam pripremati ispit doma. Premda je mnogo lakše položiti ispit, ukoliko se ide na predavanja. Dakle, to

je stvar vlastitog izbora.

Na velikom broju fakulteta ovdje prijamnog ispita NEMA. Zašto? Jednostavno zato jer prostora ima za sve studente koji se prijave. Naravno, poslije prve godine mnogi će otpasti koji nisu ozbiljno mislili učiti.

Sve je kompjutorizirano i svaka informacija koja nam treba je na internetu. Na internetu prijavljujemo ispite, dobivamo materijale za učenje od profesora, nalazimo rezultate ispita itd. U cijelom gradu postoje mnoga mjesta na kojima je internet za studente besplatan.

Bologna je pravi studentski grad. Gdje god se okreneš u bilo koje doba dana ili noći, vidiš mlade ljude, kako Talijane tako i strance. Mladi su prava ljepota ovog prelijepog grada.

Noćni život je u svemu sličan našem osim u cijenama i u glazbi koja se sluša. Ukoliko želiš izaći negdje u neki kafić na večer i popiti nešto, to zadovoljstvo će te izaći od 3 eura pa naviše. A ukoliko bi radije htio otići u neki disco-club, onda moraš prvo za ulaznicu izdvojiti minimum 10 eura, a još poslije oko 5 eura po svakom piću. Dakle, cijene su astronomske, ali to je Italija.

No ima i lijepih stvari u ovom noćnom životu, a to je ovaj zakon o zabrani pušenja u svim lokalima. Nema ništa ljepše od toga da možeš biti u nekom kafiću, a da ne osjetiš sa svih strana dim od duhana. Ono što je najinteresantnije, svi su velike pristalice ovog zakona pa čak i sami pušači. Ta-

ko preko noći ispred svakog kluba možeš vidjeti velike grupe pušača.

Provod je super, uvijek možeš nekog novog upoznati jer su Talijani jako otvoreni. Dovoljno je da priđeš nekom i započneš neku priču... Jednom prilikom bilo je dovoljno pitati »Kad počinje zima?«, i to je već bio dovoljan povod za priču.

U Italiji je nogomet tema broj jedan. Čim dođe vikend, jedino o čemu se priča je talijansko nogometno prvenstvo. Nedjeljom navečer kafići su puni jer se obično onda igraju najzanimljivije utakmice. Baš danas idem gledati derby između Milana i

Intera. Bit će žestoko!! Bio sam dvaput ovdje na stadionu u Bologni (lo Stadio Dall'Ara) i to je stvarno jedan poseban doživljaj. Obično idemo na sam kraj utakmice (posljednjih 20 minuta) jer onda ne moramo platiti kartu.

Na kraju htio bih zahvaliti vlč. *Andriji Kopiloviću* i beogradskom nadbiskupu *Stanislavu Hočevaru* na čiji sam poticaj i uz čiju sam preporuku došao ovdje. Također želim se zahvaliti biskupiji Reggio Emilije i Guastalle koja mi je pomogla pronaći smještaj u Bologni i koja mi pruža financijsku potporu. Najveći posao u svemu je odradio biskupov tajnik don *Daniele Casini* i na tome sam mu iz sveg srca zahvalan.

Još uvijek ne vidim sebe u budućnosti na nekoj konkretnoj poziciji, ali nadam se da ću moći raditi nešto interesantno u sferi međunarodnih odnosa. ■

Sonćanski pogon novosadskog Noviteta

Svijetla točka sonćanskog gospodarstva

Puna uposlenost * Uvođenje suvremenijih strojeva * Zadovoljni kontrolori

Radnici »Noviteta« dorasli svakom izazovu u poslu

SONTA – Godine posrtanja sonćanskog pogona novosadskog Noviteta su, sudeći po zaletu proizvodnje, prošlost. Ovaj pogon je izgrađen osamdesetih godina prošlog stoljeća. Hala je izgrađena sredstvima mjesnog samodoprinosu, općinskog proračuna i donacijama radnih organizacija, a unutarnju opremu je dao novosadski Novitet, u čije vlasništvo je, odlukom tadašnjega čelništva MZ Sonta, uknjiženi plac, skupa s izgrađenim objektom, što, kako je vrijeme pokazalo, baš i nije bio mudar potez. Ratne godine, kao i u drugim mjestima Podunavlja, nisu donijele ništa dobro ovom malom, ali uzornom poduzeću.

Već od 1992. godine prestalo je s radom, novi, kvalitetni strojevi su odnijeti u Novi Sad, a u dvoranu se uselila vojska. Stotinjak radnika je ostalo bez posla, pa tako i bez plaća. Po uspostavljanju mira iz Novog Sada su vraćeni strojevi, ali ne oni koji su odnijeti, već drugi, tehnološki zastarjeli. Proizvodnja se pokrenula, no nikad nije dostigla razinu od prije rata. I ovaj kolektiv se utopio u općem sivilu našega gospodarstva, osobito tekstilne grane.

TRŽIŠNA UTRKA: Sankcije, a vezano s njima i gubitak izvoznih poslova, tjerali su Novitet da se veže za domaće tržište, koje

je postalo premalo da apsorbira proizvode brojnih tekstilnih poduzeća. Tome je doprinijela i naša navika kupovanja svega i svačega, od igle do lokomotive, na tržišcima i buvljacima, stvorena u godinama hiperinflacije, sankcija i rata. Mnoga tekstilna poduzeća su, jednostavno, u nemogućnosti da izdrže tržišnu utrku, beznažno propala. Novitet je glavinjao, povremeno radio za svoje tržište, a češće uslužne poslove za druge i što je najvažnije uspio je opstati.

Početkom 2004. godine provedena je vlasnička transformacija. U posjed većinskog paketa od 70 posto dionica došao je *Dragan Đurić*, vlasnik »Zekstre«. Od tada, uposlenost sonćanskoga pogona se povećava. Iz Novog Sada su dovezeni i montirani znatno suvremeniji strojevi, a primljen je i jedan broj novih radnika, tako da ih je momentalno osamdesetak. Sve češće se radno vrijeme produlji i na deset i na dvanaest sati dnevno, šest dana u tjednu. Ovako naporan rad je cijena koja se mora platiti proboju na osjetljivo europsko tržište, kojega smo, nadamo se samo privremeno, izgubili. Ugovoreni rokovi se moraju poštovati, no, ovakav tempo rada ne prati i sukladno povećanje plaća. Sonćanske tekstilke su daleko ispod republičkog prosjeka primanja. No, to je

naša realnost, moramo se pomiriti s tim da je cilj svakoga vlasnika firme ostvarenje profita. Dok je ponuda radne snage ovako velika, a Sindikat još uvijek »onaj koji brine o zimmnici«, poslodavci će diktirati uvjete.

DOBRE PERSPEKTIVE: Ravnatelj »Noviteta« *Aca Petrović* za naš tjednik je prokomentirao stanje u pogonu Sonta: »Mislim da se većinski vlasnik Noviteta jako dobro prilagodio trenutačnom stanju u tekstilnoj grani. Iz mjeseca u mjesec bilježimo povećanje prohodnosti na inozemnom tržištu. To nam može biti jako veliki zalag za budućnost. Osobito nam ide na ruku potpisivanje Sporazuma s EU, koji će, vjerujem, vratiti našu tekstilnu industriju na negdašnje pozicije. Glede tehničke opremljenosti sonćanskog pogona, permanentno ćemo raditi na boljitku, a ukoliko tržište bude diktiralo veću proizvodnju, uposliti ćemo i nove radnike. Nastojat ćemo i povećati zarade, no, za to su nam potrebni bolji poslovi. Mislim da imamo dobar sustav normiranja, no, u pitanju su teški radni nalozi, male serije, probirljivost kupaca i zahtjevi tržišta. Kontrolori, koji nam dolaze od strane naših inozemnih naručitelja, izuzetno pohvalno govore o kvaliteti proizvoda koji izlaze iz sonćanskoga pogona, pa smo u obvezi stimulirati ove vrijedne radnice, koje uvijek ugovorene rokove poštuju, često radeći i po dvanaest sati dnevno. Znam da je to velika žrtva s njihove strane, da trpi obiteljski život, no, za tržište se moramo sami izboriti, dokazati da smo spremni za svaki izazov«. Glede perspektive sonćanskog pogona, Petrović nam je rekao: »Ovaj pogon ima sve uvjete za lijepu budućnost. Kao prvo, nije opterećen velikim brojem režijskog osoblja, a proizvodni radnici su dorasli svakom izazovu u poslu. Ukoliko budemo osigurali dovoljno posla za dulje razdoblje, ozbiljno ćemo razmisliti o uvođenju još jedne ili dvije smjene, za što u Sonti postoji kvalitetan potencijal radne snage. Isto tako, nadam se i da ćemo se stabilizirati na tržištu EU, te da će nam to omogućiti i povećanje plaća, što će biti i najveći stimulans ovim vrijednim radnicima.«

Ivan Andrašić

Osječki proljetni sajam

Navještaj proljeća

Ugođaj su upotpunili članovi KUD Željezničar iz Osijeka

OSIJEK – U Osijeku je od 3. do 6. ožujka održana tradicionalna gospodarska priredba »12. osječki proljetni sajam poljoprivrede i prehrane«, prvi vjesnik proljeća, unatoč zimskom ozračju i temperaturama ispod ništice. Sajam je ove godine okupio 150 izlagača iz: Italije, Slovenije, Srbije i Crne Gore, Bosne i Hercegovine, i naravno, Hrvatske.

Pozdravljajući na otvaranju, goste, izlagače i posjetitelje, ravnateljica osječkog sajma *Nada Maglaić*, istaknula je da je ovo najveći proljetni Sajam do sada, te da su zbog velikog interesa izlagača i premalog zatvorenog prostora, oko 5000 m², morali povećati prostor na otvorenom za oko 2000 četvornih metara. Na zračnicama su se još obratili dogradonačelnik Osijeka, *Zlatko Benasić* i župan Osječko-baranjski *Krešimir Bubalo*, ističući doprinos grada i Županije ovoj prepoznatljivoj sajamskoj priredbi.

Štand gostiju iz Novog Sada

Sajam je otvorio državni tajnik u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva *Dragan Kovačević*, koji je, obračunajući se nazočnicima, istaknuo da ovakve priredbe omogućuju našim gospodarstvenicima da pokažu gdje smo mi danas u ovoj veoma važnoj oblasti. »Mi smo, prije sat vremena, imali razgovore u Županiji s gospodinom županom i njegovim suradnicima, i ja sam, moram to istaknuti, stekao dojam, slušajući što su sve postigli u poljoprivredi, posebice glede trajnih nasada, razvitka stočarstva, posebice govedarske proizvodnje i drugim poduzetničkim

Državni tajnik Dragan Kovačević

projektima, da oni to dobro rade i pružaju primjer i drugima kako se najbolje uključiti u realiziranje strateških projekata našega ministarstva, i financijski i organizacijski« naglasio je Kovačević, te je dodao, kako je na djelu novi sustav nadziranja, pa i sankcioniranja provođenja Zakona o raspolaganju poljoprivrednim zemljištem »jer želimo pooštriti odgovornost kako nam obradivo zemljište ne bi bilo neobrađeno«.

U okviru Sajma održani su tradicionalni »Dani meda u Hrvatskoj« i deseti po redu »Ocjenjivanje meda i pakovina od meda«, te niz stručnih skupova i predavanja. Sajam je radio svakodnevno od četvrtka do nedjelje, i unatoč snijegu i hladnoći, zabilježena je dobra posjeta.

Slavko Žebić

Program Vlade Srbije

Povoljni krediti za poljoprivrednike

NOVI SAD – U svim poslovnim jedinicama Vojvođanske banke od ponedjeljka 7. ožujka poljoprivrednici mogu podnijeti zahtjev za korištenje dugoročnih kredita prema programu mjera Vlade Republike Srbije za poticanje razvoja poljoprivredne proizvodnje. Krediti se odobravaju za izgradnju i kupovinu sustava za navodnjavanje, kupovinu poljoprivredne mehanizacije, podizanje višegodišnjih zasada, podizanje plastenika i staklenika, kreditiranje stočarske proizvodnje.

Povoljne dugoročne kredite poljoprivrednici mogu dobiti u iznosu od 5.000 do 200.000 eura u dinarskoj protuvrijednosti, rok otplate je pet godina s grejs periodom od jedne do tri godine ovisno od namjene kredita, kamatna stopa je od 2,75 posto godišnje, a godišnja provizija Garancijskog fonda je 0,25 posto od iznosa kredita, primjenjuje se valutna klauzula, a po isteku grejs perioda otplatu kredita (glavnicu i kamatu) korisnik vrši u jednakim šestomjesečnim ratama. Detaljnije informacije o dugoročnim kreditima za poljoprivrednike i potrebnoj dokumentaciji pri podnošenju zahtjeva moguće je dobiti u svakoj filijali Vojvođanske banke ili pozivanjem Info centra na telefon 021 614-503.

radio slobodna europa

i informativno-politički tjednik

Hrvatska riječ

nagrađuju slušatelje i čitatelje

Popunite ovaj anketni list
i dostavite ga osobno

ili poštom uredništvu

»Hrvatske riječi« na adresu:

Trg cara Jovana

Nenada 15/II 24000 Subotica,
najkasnije do 18. ožujka 2005.

godine. Nakon ždrijebanja

u uredništvu »Hrvatske riječi«

imena nagrađenih bit će

objavljena u broju

od 25. ožujka 2005. godine.

25 paketa

fm tranzistor, mini baterija – privezak za ključeve, komplet kemijskih olovaka
i CD s dokumentarnim televizijskim serijalom **SVJEDOCI RASPADA**
koji je producirao Radio Slobodna Europa

25 paketa

sa držačem za mobilni telefon, mini baterija, komplet olovaka i CD **SVJEDOCI RASPADA**

**Informativne programe Radija Slobodna Europa možete slušati svakodnevno
u 9:30, 14:00, 18:00, 22:00 i 24:00 sata. Na području Vojvodine
emitira ih Radio Subotica (FM 91.5); Radio 021 (FM 92);
Radio Sombor (FM 90,9); Radio Srem (FM 102,7).**

ANKETNI LISTIĆ ANKETNI LISTIĆ ANKETNI LISTIĆ

Zaokružite jedno ili više slova ispred ponuđenog odgovora ili ponudite vaš odgovor

1. Radio Slobodna Europa slušam

- a svakodnevno
- b nekoliko puta tjedno
- c ponekad
- d nikad

4. Radio Slobodna Europa slušam zbog

- a objektivnosti
- b profesionalne prezentacije
- c tematske raznovrsnosti
- d _____

5. U programima koje emitira Radio Slobodna Europa najviše mi smeta:

_____
_____
_____

2. Najčešće slušam emisije u terminima

- a 09:30
- b 14:00
- c 18:00
- d 22:00
- e 24:00

6. U programima koje emitira Radio Slobodna Europa pažnju mi privlače

- a politika
- b ekonomija
- c vijesti iz svijeta
- d vijesti iz susjednih zemalja
- e teme iz svakodnevnog života
- f kultura
- g glazba i zabava
- h sport
- i _____

3. Radio Slobodna Europa slušam

- a na valovima lokalne radio postaje Radio 021 ☐
- Radio Subotica ☐ Radio Sombor ☐ Radio Srem ☐
- b na srednjim valovima
- c preko satelita
- d preko interneta
- e nemam mogućnosti da čujem RSE

ANKETNI LISTIĆ ANKETNI LISTIĆ ANKETNI LISTIĆ

Sa konferencije za novinare SO Sombor

Sve pohvale Zagrepčanima

SOMBOR – Prošlogodišnje poslovanje somborskog poduzeća »Somborgas«, čiji je većinski vlasnik zagrebačka »Montmontaža« (51 posto), ocijenjena je vrlo povoljno, a svi dosada realizirani sporazumi sa Zagrepčanima, kao glavnim financijerima u uvođenju plina u Somboru i okoliću, dobili su najviše pohvale, priopćili su na konferenciji za novinare u Skupštini općine predsjednik SO Sombor i član Skupštine »Somborgasa« *Miodrag Sekulić*, i direktor »Somborgasa« *Rade Šaša*.

Prema riječima Sekulića nedavno je boravio u Zagrebu i na licu mjesta se uvjerio u poslovnost »Montmontaže« na hrvatskom i inozemnom tržištu, prije svega u Srbiji i Crnoj Gori. Prema dobivenim podacima, od 42 poduzeća u Hrvatskoj, koja su se bavila distribucijom plina, 38 je otišlo u stečaj, a među četiri preostala je i »Montmontaža«. Ona će ove i sljedećih godina nastaviti ulagati u plinovodnu mrežu na području Zapadne Bačke, a ukupna ulaganja trebaju dostići pet milijuna eura. Obzirom na to, zaključeno je u Somboru, povezivanje s ovim poduzećem prije tri godine pravi je poslovni bum, pa se raniji prigovori nekih pojedinaca mogu okarakterizirati kao »politikantski«.

U ovoj godini u Somboru će biti izgrađeno 55 kilometara plinske mreže i plin će stići u 2.700 objekata, uglavnom kuća i stanova, a plinska mreža će pokriti i jednu četvrtinu grada. Iako je cijena priključka za građane 925 eura, nešto više nego u nekim drugim gradovima Vojvodine, otplata je na četiri godine a cijena plina od nepunih 15 dinara po kubnom metru najniža je u Vojvodini. Prošle godine »Somborgas« je prodao više od sedam milijuna kubnih metara plina i ostvario ukupni prihod od 83 milijuna dinara.

A. Raič

Predložen proračun Sombora od 1,02 milijarde dinara Postignut dogovor

SOMBOR – Općinsko vijeće Sombora usvojilo je u utorak Prijedlog odluke o proračunu za 2005. godinu, koji bi trebao iznositi 1,02 milijarde dinara.

U priopćenju općinske Informativne službe navodi se da su proračunom planirani prihodi od 949 milijuna dinara i donacije u vrijednosti od 74,5 milijuna dinara. Planirani proračunski prihod je, kako se navodi, za 10,8 posto veći od prošlogodišnjeg, a planirano je i povećanje rashoda za 20 posto.

Kako je priopćeno, za izgradnju komunalne infrastrukture u selima oko Sombora bit će izdvojeno 44 posto više sredstava nego prošle godine.

Skupština Sombora bi trebala usvojiti proračun do kraja ovog mjeseca.

Izabrana građanska braniteljica

SOMBOR – *Irina Burka Parčetić* izabrana je 3. ožujka većinom glasova vijećnika Skupštine Općine Sombor, za građansku braniteljicu. Prema Odluci o građanskom braniocu, branilac štiti individualna i kolektivna prava i interese građana, kontrolira primjenu zakona i propisa na kojima je zasnovan rad uprave i drugih javnih službi. Irina Burka Parčetić po struci je pravnica, a posljednjih je godina radila u svom odvjetničkom uredu.

Održana godišnja skupština HKPD »Stjepan Radić« Zadovoljni postignutim

NOVI SLANKAMEN – Unatoč lošim vremenskim uvjetima HKPD »Stjepan Radić« iz Novog Slankamena održalo je redovitu godišnju skupštinu 27. veljače. Skupštinom je predsjedavao predsjednik Upravnog odbora *Ivan Rukavina*, a u radno predsjedništvo izabrani su: *Zdravko Lozančić*, *Ivan Dujmović*, *Stjepan Tomić* i *Miroslav Peka*. Na dnevnom redu su bila izvješća o radu i poslovanju u prethodnoj godini, te plan rada za sljedeći period i izbor članova Upravnog i Nadzornog odbora.

Izvješće o radu folklornog, glazbenog te likovnog odjela, kao i o gostovanjima društva, podnio je tajnik društva *Ivan Gregurić*, koji je podsjetio na manifestacije održane u prostorijama društva. Tom je prilikom zamolio ženske članove društva da se priključe ženama koje su već počele šiti narodne nošnje za koreografiju »Igre iz Banata«. Također je pozvao članove, koji kod

kuće imaju glazbeni instrument koji ne sviraju, da ga donesu u prostorije društva kako bi sva djeca imala instrument za vježbanje i tako brže svladala tehniku sviranja tambure. Gregurić je podsjetio prisutne da je škola tambure počela raditi 15. siječnja 2005. s petnaestero djece, a sada ih ima 35, u dobi od 7 do 20 godina.

Izvješće o financijskom poslovanju podnio je rizničar *Ivan Tomić*. Za diskusiju se prijavilo nekoliko članova, koji su prihvatili dosadašnji rad i predložili prikupljanje dobrovoljnog priloga od članova društva za kupovinu obuće plesačima folklornog odjela, što je skupština jednoglasno prihvatila.

Prijedlog plana rada za 2005. godinu je također jednoglasno prihvaćen, a na prijedlog predsjednika Ivana Rukavine prihvaćeno je da članovi Upravnog odbora ostanu isti. Konstitutivna sjednica Upravnog odbora je zakazana za nedjelju, 6. ožujka u 18 sati, na kojoj će njegovi članovi izabrati između sebe novoga predsjednika ili produžiti mandat dosadašnjem.

Ivan Gregurić

Jedan pogled na položaj Hrvata u Vojvodini (13.)

Zastrašivanje roditelja i djece

Država do sada nije poduzimala nikakve mjere u cilju usavršavanja i osposobljavanja stručnog nastavničkog kadra, i to onih koji nisu imali mogućnosti educirati se na materinjem jeziku

Piše: Tomislav Žigmanov

Konkretna zadaća: ustrojiti obrazovanje na hrvatskom jeziku, sačiniti udžbenike, odrediti strukturu gradiva...

Pa ipak, kada se govori o načelnoj problematici kako će se ustrojiti i riješiti pitanje školstva na hrvatskom jeziku u Vojvodini, mora se reći kako ne postoji konsenzus među hrvatskim institucijama o ovome pitanju. Naime, nitko još do sada nije izišao s jasnom i preciznom strategijom ili platformom kako da se ovo pitanje riješi.

U javnosti se dalo zamijetiti kako se po ovome pitanju ide od ideje da trebaju postojati posebne hrvatske škole u koje će ići sva djeca hrvatske nacionalnosti, preko ideje da se stvaraju odjeli na hrvatskom jeziku u postojećim školama koje će poхаđati djeca čiji se roditelji za to odluče (što sada preovlađuje), do najminimalnijeg zahtjeva da se o hrvatskoj kulturi uči kroz predmete jezik i književnost, povijest, mu-

zički i likovni odgoj u postojećim školama.

OČEKIVANJA OD »SVEMOĆNE DRŽAVE«: No, i ovdje vrijedi ocjena da je do sada bilo riječi samo o tim najopćenitijim pitanjima, a da se nije išlo u daljnju konkretizaciju. Recimo, nije bilo riječi o tome na koji način će se ustrojiti obrazovanje na hrvatskom, tko će sačiniti udžbenike, odrediti strukturu gradiva... Pri tome se malo toga poduzelo glede mogućnosti da se preko nekih alternativnih akcija pokuša učiti hrvatski jezik i kulturno naslijeđe u postojećim hrvatskim institucijama, što samo kazuje da je u hrvatskoj zajednici u Vojvodini na djelu paternalistički odnos spram »svemoći« države.

S druge strane, primjetna je i nespornost državnih organa za jedan otvoren,

strateški utemeljen i djelatniji pristup ovom problemu. Napominjemo da su u nekoliko navrata prilikom organiziranja informativnih sastanaka u cilju informiranja roditelja o mogućnostima za upis djece u hrvatske odjele bili opstruirani sastanci davanjem pogrešnih informacija, permanentnim naknadnim zastrašivanjem roditelja i latentnim odvrćanjem onih roditelja koji su namjeravali svoju djecu upisati u ta odjeljenja.

NEDOSTAJE LEKTORAT: U tom kontekstu su pojedinci čak i telefonski zastrašivali roditelje prijetnjama o navodnom »obilježavanju« djece. Još ćemo napomenuti da država do sada nije poduzimala nikakve mjere u cilju usavršavanja i osposobljavanja stručnog nastavničkog kadra, i to onih koji nisu imali mogućnosti educirati se na materinjem jeziku. Isto tako, viši stupnjevi obrazovanja u potpunosti su nepokriveni nastavom na hrvatskom jeziku.

Već je napomenuto da ne postoji lektorat za hrvatski jezik ili pak katedra za hrvatski jezik i književnost, što druge manjine već imaju na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu.

U ovome kontekstu, značajnom se čini i činjenica da ne postoji strukovna prosvjetna udruga prosvjetnih djelatnika hrvatske nacionalnosti, kao što postoji recimo u drugim manjinskim zajednicama. Ovo se može tumačiti na različite načine, ali je činjenica da, pokraj problema ne naslijeđenosti takve jedne udruge, do sada nije pokazana svijest među prosvjetnim djelatnicima o potrebi za takvo »cehovsko« udruživanje. Ne nadaje se pozitivnim i to što i mladi Hrvati pokazuju indiferentnost o pitanju prosvjete na vlastitom jeziku. ■

Priča o Hrvatima – novi vijek (38.)

Vijest je obletjela svijet

*Kada je nizozemski posrednik pitao jednog člana osmanlijske delegacije zašto vođa osmanlijske delegacije neprestano šuti, ovaj je odgovorio kako je vođa delegacije ovamo došao misliti, a ne govoriti.
U spomen potpisivanja mira, podignuta je kapelica*

Piše: Zdenko Samaržija

Mirom u Srijemskim Karlovcima 1699. godine završen je 16-godišnji rat za oslobođenje. Njime je Osmanlijsko Carstvo izgubilo velika područja: Slavoniju, Liku, Krbavu i prostor oko rijeke Une.

Odredbama mira u Srijemskim Karlovcima započinje teritorijalno smanjivanje Osmanlijskog Carstva u Europi. Hrvatska područja oslobođena između 1683. i 1699. priključena su Vojnoj krajini i tako izuzeta od vlasti bana i Hrvatskog sabora. Područja u Dalmaciji koja su bila oslobođena od Osmanlija priključena su mirom u Beogradu Mletačkoj Republici. Nakon sklapanja mira, nizozemski i francuski su posrednici u pregovorima simbolično otvorili prozore na sve četiri strane svijeta kako bi vijest o potpisanom misu obišla cijeli svijet.

STRADANJA STANOVNIŠTVA: Rat je imao katastrofalne posljedice za stanovništvo hrvatskih zemalja. Slavonija je izgubila oko 80 posto, a Lika i Krbava čak 95 posto svog stanovništva.

Tijekom rata obje su strane novačile seljake u pomoćne vojne odrede ili su od njih otimala stoku i hranu. Zbog tih nevolja dio pučanstva skrivao se u šumama i močvarama, a dio se sklonio u naselja izvan glavnih putova ili je pobjegao u krajeve udaljene od bojišnice. Nakon osmanlijskih poraza većina je muslimana pobjegla u Bosnu i današnju Srbiju, a u ratnom metežu hrvatske su zemlje doživjele golema razaranja i pustošenja.

Ponovna uspostava osmanlijske vlasti u Bosni nakon povlačenja vojske *Eugena Savojskog* označila je početak odmazde prema katolicima i depopulaciju Hrvata u Bosni i Hercegovini. Franjevci su poveli tisuće katolika u Slavoniju, Srijem, Baranju i Bačku, ali i u druge dijelove Hrvatske, bez obzira na to jesu li one tada bile pod vlasti Habsburgovaca ili Mlečana.

Stanje u Slavoniji

Franjevci su osim pastoralna i utjehe, koju su pružali katolicima Osmanlijskoga Carstva, špijunirali za interese Habsburgovaca te nakon bitke kod Beča podignuli niz ustanaka, koji su uzdrmali već načetu osmanlijsku vlast. Fra Luka Ibrišimović zagrebačkome biskupu opisuje stanje u Slavoniji nakon dolaska habsburške vojske: »...čujemo da se...neprijatelj...skuplja...namjeravajući svim silama...protjerati vojsku Posvećenoga Carstva Visočanstva. I zaista, ako dođe ovamo, moći će je bez sumnje potjerati. Naime, vojska, koja se ovdje nalazi, nije do sada usmjeravala pozornost na očuvanje ovih krajeva, nego na upropaštavanje Kristovih vjernika. A ucviljeni se puk u velikom broju raselio, zato što nema nikakvih sredstava za život pa se ili opet podlaže Turcima ili će, ako ostanu ovdje, umrijeti od gladi... Naime, vojni časnici koji se nalaze ovdje u Požegi neviđenom okrutnošću otimaju nam iz naših crkava i krušarice što smo ih dobili s naslova duhovnih službi, i to ponajviše stoga što su glavni časnici luterani i kalvini, no i drugi inovjerci u ovim krajevima obnašaju vlast

Luka Ibrišimović

TRAGOVİ OSMANLIJA: Osmanlije su 1691. godine zauvijek otišli iz većine hrvatskih zemalja, no neki glazbeni instrumenti, običaji, nošnja, riječi, biljke, životinje, priče i legende još uvijek podsjećaju na stoljeće i pol dugu osmanlijsku vladavinu. Osmanlije su u hrvatske zemlje donijele jasmin, trešnju, lubenicu, dinju, lijesku, dunju, razne vrste jabuka i tikvice iz Egipta (koje se u Bibliji nazivaju mysir, zato ih zovu misiračama, a u nekim mjestima i tur-

kinjama).

Osmanlije su ostavili bezbroj naziva za predmete, cvijeće, voće, povrće, jela, kolače i životinje koje Hrvati prije dolaska njihove vlasti nisu poznavali. Sadnja duhana i kukuruza te uzgajanje purana preuzeti iz Amerike udomačili su se na hrvatskim područjima posredstvom Osmanlija. Vlasi su doveli stoku koja se izvrsno prilagodila uvjetima na slavonskim pašnjacima.

U ime Hrvatske bez Hrvatske

Pavao Ritter Vitezović, hrvatski pisac i tiskar prisustvovao je mirovnoj konferenciji u Srijemskim Karlovcima kao savjetnik habsburških pregovarača. Zapisao je da se ondje u ime Hrvatske raspravljalo bez Hrvatske: »Moradosmo, mi pobjeditelji naša mjestu i plodne zemlje neprijatelju ustupiti.«

Godine 1700. objavio je djelo *Croatia rediviva* (Oživjela Hrvatska) posvećeno habsburškom caru *Leopoldu* u kojem je pisao o hrvatskome nacionalnome području.

Piše: Alojzije Stantić

Didine pripovitke - veksla (III. dio)

Dužnici i virovnici

Istina na ritko, al bilo je i takog da je ne-savisni virovnik privario neupućenog dužnika, nije mu rastumačio šta je veksla (minica) i da po njoj zajam mora vratit najdulje za 90 dana i šta ga čeka ako ga cilog ne vrati u tom vrmenu. Obično se taki virovnik mrsio (nerazgovitno tumačio) kad će mu morat vratit zajam, ko na priliku: vratiće mu posli risa (žetve), možda kad proda josag na vašaru el mu je *zamazo oči* kakom nejasnoćom.

Katkad se dešavalo da neuki dužnik nije bio na čisto šta ga mož zadesit ako dug na vekslu ne vrati na vrime, jel ga brezdušni virovnik u to nije uputio, obmanio ga. Ko je tako prošo i uzajmio novce prid početak risa nije računao da će mu rok vraćanja isteć prija neg što dobije novce od ovršenog žita, a zemljodilcima se nije isplatila prodaja »zelenog« (nepokošenog) žita el kako su kazali dok je još »na nogama«, ritko je kogod prodavo tako žito. Nepokošenom žitu je cina uvik bila daleko niža od cine ovršenog žita.

U proliće su zemljodilcima bili najnužniji novci, a kad je kod zajma u proliće na vekslu rok vraćanja istico na kraj srpnja el u prvoj polovici kolovoza, žito nije mogo unovčit, ono je bilo u krstinama (složeno na njivi) el u kamari.

AŽURNI SUDOV: Sridinom druge polovice XIX. vika, kad je već bilo razvijeno tržište u kojem se gazdovalo po nepisanom zakonu ponude i tražnje, ondašnja Poštanska štedionica je na uloženi novac plaćala godišnju kamatu od 3,5 posto, piše u listu »Neven« iz 1885. godine, što potvrđuje da je onda opadanje vridnosti novca bilo vrlo malo – gledano današnjim očima. Po tom se da pritpostaviti da su s približnom visinom kamate poslovali i u zajmu na vekslu. U to vrime najčešće je virovnik dužniku kamatu na zajam odbio unaprid, pa je pri merice na dug od 1.000 forinti ugovorenu kamatu unaprid odbio zapravo dužnik je

Katin salaš zimi

potpisao minicu na 1.000 foritni, a virovnik mu je isplatio taj iznos umanjen za kamatu.

Kad je izašlo vrime vraćanja zajma po vekslu, a dužnik ga nije vratio, virovnik ga opominio da mu vrati dug, a kad dužnik to nije obavio virovnik je kod suda pokrenio prinudnu naplatu, protestiro je vekslu. I onda je, a i danas u zemljama di je slobodno tržište, sud najdalje za nekoliko dana rešio tužbu po vekslu. Sud je najpre opominio dužnika i dao mu za kratko vrime vratiti dug, a ako ga nije mogo vratiti sud je od dužnika za virovnika dug naplatio prodajom zemlje, ako je tribalo i salaša, na doboš (dobošom su oglašavali dražbu i važne visti). Sud je prodo toliki dio imovine dužnika da je virovniku vraćen dug i naplaćeni veliki sudski troškovi. Na to je obično bio spreman brezdušni virovnik koji je skoro uvik imo svog povirenika da s njegovim (virovnikom) novcima kupi zemlju na dražbi budzašto, koju je posli prodo po stvarnoj vridnosti i tako masno zarađio.

DOGAĐAJI ZA PAMĆENJE: Kad se to desilo nesrićnik je tek onda uvidio kako je prošo, da je privaren, al nažalost nije mogo spričit svoju nesriću, jel je virovnik prema njemu postupio po zakonu, a njegova je krivnja bila u tom što nije bio upoznat na čeg mož izać ako dobiven zajam ne vrati na vrime. Taj nesrićnik je izgubio sav el velik dio gazdaluka, al nije propo zato jel je potpisao vekslu, već zato što nije znao za pravne posljedice koje ga mogu snać ako dug ne vrati na vrime.

Većini malo školovani ljudi nije bilo poznato ociguranje zajma potpisanim vekslom, al su drugi na primerima nesrićnika ubardali i zato naučili da je pametnije ništa ne potpisat i onda ne mož zapast u nevolju. Ovaki slučajeva je bilo, istina na ritko, al su ji ljudi o njima pripovidali, dobro ji upamtili i od nji se plašili, kako su kazali: »Ko đavo od svete vode.«

Jeti, zato je i meni ostala u sićanju didi – na ričenica: »Kazali su ljudi da nije slobodno potpisat vekslu, jel ćeš propast.«

Piše: vlč. dr.
Andrija Kopilović

*Lice nam
u uvijek mora
biti zrcalo
našega srca.
Zato se
najprije
pobrinimo da
nam srce bude
dobro. Ne
igrati
komediju
kada je život
realnost. Ne
izigravati
»uvrijeđenu
damu«, kada
su zadaci pred
nama ozbiljni i
možemo ih
samo sada ili
više nikada
napraviti. Za
te zadatke
treba nam
čisto lice.
Treba nam
čista nakana,
treba nam
čisto srce.*

Lice i naličje u promjeni

Obraz je odraz čovjeka

Korizma je. Vrijeme poziva na obraćenje. Vrijeme promjene mentaliteta. Vrijeme ispita savjesti. Jedna od najtežih mana suvremenog čovjeka je licemjerje. Obraz je odraz čovjeka. Što je iskreniji i čistiji, to je oko njega sve drugačije.

Pokušajmo prvo protumačiti što je to licemjerje u definiciji. Evo ovako stoji u Leksikonu: »Licemjerje, u etičko-religijskom učenju, prikrivanje svoje prave osobnosti i pokazivanje osjećaja, misli i postupaka koji nisu naši; hipokrizija. Licemjerje je opreka kreposti iskrenosti. Kad je svjesno, riječ je o prijetvornosti, kad je ishod podsvjesnih i zakučastih samozavaravanja, riječ je o zasljepljenosti. U svim se velikim etičkim i religijskim sustavima licemjerje smatra velikom preprekom na duhovnome i religioznom putu pa se osuđuje. Starozavjetni proroci razotkrivaju licemjerje u formalnom obdržavanju religijskih propisa bez unutarnje iskrenosti i prave nakane. U Novom Zavjetu Isus daje još radikalniju i istančaniju kritiku licemjerja, kao vrste duhovne zasljepljenosti i okorjelosti. U islamu licemjerje je vanjsko obdržavanje vjerskih obveza bez iskrene unutarnje nakane i pristajanja.«

ZRCALO NAŠEGA SRCA: Nastavimo sada razmišljati o našem licu. Treba li ono čišćenja? Svakako. Ali, kako i kada? Sada i odmah! Pitamo se s velikim misliocem *Bosmansom*: Kakvo ti je lice? Je li ono zaista tvoje pravo lice ili samo maska koju svaki dan stavljaš kad se sastaješ s ljudima? Jednom u godini, o pokladama (u dane karnevala), navlačimo neko drugo lice, što će svatko razumjeti. Svatko želi da jednom malo luduje i »ludo« se zabavi. Tada šecemo uokolo s golemim nosom ili se oblačim o u halji neke princeze, ili se pak prurušavamo u klauna.

Klaun za jedan dan, to može biti

zdravo. Ali ne komedijajmo svaki dan. Ne mijenjajmo lice kao što se mijenja košulja. Pred ljudima koje trebamo sama smo srdačnost. A pred drugima opet obrnuto. U javnosti smo blistavi ljudi, a kod kuće mračnjaci. Lajavci gdje možemo glumiti gospodina, a dodvorice pred pretpostavljenima.

Lice nam uvijek mora biti zrcalo našega srca. Zato se najprije pobrinimo da nam srce bude dobro. To je korizmeni program i to je poziv za ovo vrijeme kada svi trebamo živjeti, a ne igrati poklade i onda kada je već sredina korizme. Ne igrati komediju kada je život realnost. Ne izigravati »uvrijeđenu damu«, kada su zadaci pred nama ozbiljni i možemo ih samo sada ili više nikada napraviti. Za te zadatke treba nam čisto lice. Treba nam čista nakana, treba nam čisto srce. Jedna priča koju sam sinoć čitao jako mi se sviđa. Baš me zanima kako biste vi predstavili, cijenjeni čitatelji, građane Subotice. Priča kaže:

Lutajući ovamo i onamo, neki je krupni pas ušao u kupaonicu svojega gospodara gdje se nenadano našao okružen drugim psima. Zjapurio se, počeo režati, ali su to isto činili i drugi psi. Počeo je prijetiti, ali su to činili i drugi. Počeo se bacati da bi konačno skočio na najbližega. Srušio se izmučen i okružen nakon žestokog sudara sa zrcalom. Nije znao da je kupaonica obložena velikim zrcalima, pa mu je vlastiti odraz pokazivao bijesnog psa. Da se umjesto toga veselo poigrao repom, i drugi bi psi isto učinili i bio bi to radostan susret.

PROMJENOM SEBE MIJENJAJMO DRUGE: Naš je bližnji odraz nas samih. Prijatelja nosimo u srcu, pa i onda kada smo daleko. Bio tako neki stariji čovjek koji je mirno sjedio na ulazu u jedan istočnjački grad. Neki mu se mladi čovjek približi: »Kakvi su ljudi ovoga grada, jer nikada nisam bio

ovdje?« Starac odgovori protupita njem. »A kakvi su žitelji grada iz kojega ti dolaziš?« Došljak reče: »Svi su sebični i zločesti. Zato sam i utekao od njih.« Starac zaključio: »Takvi su i žitelji ovoga grada.«

Malo kasnije neki drugi mladić pristupi starcu i postavi slično pitanje: »Tek sam prispio pa me zanimaju kakvi su ljudi u ovom gradu.« Čovjek odgovori sličnim pitanjem kao i prvom došljaku: »Reci mi najprije kakvi su ljudi u gradu odakle dolaziš.« Mladić uzvрати: »Koliko znam, svi su dobri, pošten, darežljivi i plemeniti. Imam mnogo prijatelja i teško mi ih je bilo ostaviti.« Starac dometnu: »I ljudi ovoga grada slični su onima koje si tamo ostavio.«

Neki trgovac koji je u to vrijeme napajao deve, slušao je te razgovore, pa kad je otišao drugi mladić, upita starca kako je mogao u kratkom razmaku dati dva oprečna odgovora. »Prijatelju moj«, zaključio mudro stari čovjek, »svatko nosi u srcu svoj svemir. Tko nije u prošlosti našao ništa dobro u svojoj sredini, neće to pronaći ni ovdje. A onaj koji ima mnogo prijatelja drugdje, naći će ih brzo i u ovom gradu. Ljudi su onakvi kakve ih nosimo u srcu.«

Francuski komediograf *Moliere* dodaje: »Što više voliš prijatelja, manje osjećaš potrebu da mu se udvaraš.« Najjeftinija valuta kojom se prijatelji mogu platiti jesu savjeti, a jedina je prava moneta pomaganje. Istinski je prijatelj onaj koji s puta otklanja kamenje i trnje, kaže perzijska poslovice, a putniku koji je zalutao, nemoj nikada reći: »Na dobrom si putu«. Time bi ga izdao.

Dakle, nosimo u sebi želju za promjenom sebe pa ćemo tako lako mijenjati i druge. Ako mislimo da je potrebno mijenjati Suboticu, onda počnimo od sebe. Ako mislimo da treba više suradnje – a treba – onda počnimo mi surađivati. Konačno, ta korizma je!

Održan recital »Bez svlaka mraka« autora Tomislava Žigmanova i Hrvoja Tikvickog

Nakon mraka ipak svjetlo

Poema Žigmanova »Bez svlaka mraka« predstavljena multimedijalno *

Pokraj stihova koje je čitao Vlatko Dulić, atmosferu je stvarala i efektna i funkcionalna glazba Tikvickog

Recital »Bez svlaka mraka« čiji su autori Tomislav Žigmanov i Hrvoje Tikvicki održan je 7. ožujka u dvorištu Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« u organizaciji Hrvatskog akademskog društva. Na ovoj javnoj priredbi, koja je i pokraj hladnog vremena okupila veći broj publike, na multimedijalan način je predstavljena poema Tomislava Žigmanova »Bez svlaka mraka«, a recital je ujedno bio i efektna promocija istoimene nove knjige Žigmanova, čiji je nakladnik HAD. Pokraj knjige, poema »Bez svlaka mraka« objavljena je i u vidu svitka koji je također promoviran ovom prilikom.

U recitalu su sudjelovali glumac Vlatko Dulić koji je čitao stihove iz poeme uz zvuke glazbe koju je skladao Hrvoje Tikvicki, kao i glazbenik Géza Kucsera s čijom je izvedbom skladbe na saksofonu, koju je također skladao Tikvicki, recital otpočeo.

Zvuci tenor saksofona stvorili su sjetnu atmosferu, koja je ujedno plijenila blagošću i izrazom čežnje, jer je jazz izrazom dočarano starinsko bunjevačko kolo »Rokoko«. Glazbom izazvan osjećaj čežnje za nečim poznatim, što je utkano u narodno biće, pružio je publici mogućnost nostal-

Vlatko Dulić

Géza Kucsera
mlađi

Hrvoje Tikvicki

Tomislav Žigmanov

gičnog povratka u tradicijsko koje karakterizira rodni kraj, a što je u prvom glazbenom dijelu recitala omogućeno suvremenim glazbenim izrazom i majstorskom izvedbom glazbene teme u stilu balade, glazbenika Géze Kucsera.

Recital je nastavljen izrazom kontrapozicije kada je Vlatko Dulić počeo čitati stihove iz poeme Žigmanova »Bez svlaka mraka«. Nakon nostalgične atmosfere, sti-

hovi koji su se čuli uz hladne sintetizirane zvuke, izričaj su egzistencijalističke krize, razobličavajući stanje duhovnog mraka u Panonskoj noći: »I sve / Crno je / Svagdje / Sada / Ovdje / Noći ove / Svjetla / Naprosto / Nigdje«.

Stihove Žigmanova koji su se čuli tijekom recitala skupno karakterizira metafora koja se može protumačiti i kroz Krležine riječi koje su navedene kao moto knjige: »Što je to sa mnom? Tmina! Samo tmina! Gdje sam to ja?« Glumac Vlatko Dulić govorio je stihove perfektno naglašenim govornim ritmom i akcentuacijom, a na koncu recitala otvorena su vrata velike dvorane Centra iz koje je bljesnulo svjetlo i ukazala se toplina i tada je publika polako počela ulaziti u svjetlo, u dvoranu, što je bio simboličan čin, jer su se u svjetlu, gdje je Žigmanov potpisivao svoje knjige, ljudi družili i komunicirali duhom ispunjeni recitalom, čime je ova manifestacija kulminirala, zašto ne reći, interakcijom same publike koja je nakon predloženih moralnih žalaca izrečenih kroz stihove o aktualnom društvenom stanju, u svjetlu iskazala vjeru u nadmoć duha i poštovanja ljudskosti, baš kao što se i završava poema Žigmanova: »Bezizlaz tek / Vrijedi / Tamo gdje / Uspravni / Ne bivaju / Uspravni / Uspravni / U mraku se / I mrakom / Ne skrivaju«.

Z. Sarić

Na performansu u dvorištu »Bunjevačkog kola«

Izložba »Šling«

Kulturna sekcija »Šling« priredila je tradicionalnu uskršnju izložbu u vestibulu Gradske kuće. Izložba je otvorena u četvrtak 10. ožujka, a trajat će do 18. ožujka.

Zajednička uskršnja izložba

Uskršnja izložba članova likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« i slamarske sekcije HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta bit će otvorena 15. ožujka u 18 sati u prostorijama zavičajne galerije »Dr. Vinko Perčić« u Subotici. Posjetitelji će izložbu moći pogledati svaki dan, osim vikenda od 15-19 sati. Izložba će biti otvorena do 23. ožujka.

Nova zbirka pjesama Jasne Melvinger

Knjiga izabranih i novih pjesama Jasne Melvinger pod nazivom »Vozelnica« objavljena je u izdanju novosadskog izdavača »Orpheus« a u okviru biblioteke »Panonska svjetla«.

»Seks, piće i krvoproliće« na »Fest«-u

Na nedavno završenoj 33. međunarodnoj filmskoj smotri »Festu«, beogradskoj publici premijerno se predstavio i hrvatski omnibus film »Seks, piće i krvoproliće«. Redatelj jedne od priča Boris T. Matić, na konferenciji za tisak istaknuo je da se film bavi univerzalnom pričom-nogometnim navijačima koji su obitelji malih ljudskih sudbina. Na ovogodišnjem »Fest«-u prikazano je

više od 70 filmova iz tridesetak zemalja. »Seks, piće i krvoproliće« je prikazan u sklopu cjeline »Duhovni teritoriji« gdje su se našli filmovi iz regije, novi argentinski filmovi i program norveškog filma.

Gostovanje Vedrane Rudan u Beogradu

Hrvatska književnica Vedrana Rudan je povodom objavljivanja trećeg romana »Ja, nevjernica« u nakladi beogradske kuće »Rende«, 8. ožujka u prostorijama CZKD-a u Beogradu održala predavanje na temu obitelj, seks, država i crkva. Beogradska izdavačka kuća »Rende« objavila je i njezina prethodna dva romana »Uho, grlo, nož« (2002.) i »Ljubav na posljednji pogled« (2003.).

Kazališni festival »Test!« u Zagrebu

Šesti po redu međunarodni festival studentskog kazališta »Test!« na kojem će do 12. ožujka učestvovati mladi umjetnici iz sedam zemalja, počeo je 7. ožujka u »Teatru ITD« u Zagrebu predstvom studenata Fakulteta dramskih umjetnosti iz Beograda »Tko se boji Virginie Wolf«, u režiji Gordane Marić.

Nick Cave dolazi u Zagreb

Nick Cave na svojoj solo turneji dolazi u Zagreb i održat će dva koncerta. 13. i 14. lipnja Cave se sjesti za svoj klavir u dvorani »Vatroslav Lisinski«, a iako je naziv koncerta »Solo Performance« ovaj kantautor će imati malu pomoć. S njim će nastupiti bubnar, basist i violinistica. Zbog ovakvog sastava logično je očekivati da će pjesme na koncertu kojeg organizira klub »Tvornica« biti u maniri posljednjeg albuma »Abattoir Blues/The Lyre Of Orpheus«.

Obavijest

U organizaciji Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« vršit će se edukacija zainteresiranih ljubitelja likovne umjetnosti. Predavanja iz te oblasti održavat će profesor György Boros. Svi zainteresirani mogu se svakog dana javiti u prostorije HKC »Bunjevačko kolo« u Preradovićevoj 4. u Subotici. Telefon: 024/555-589

Spomen na Marka Vukova održan u Subotici

Bunt kao putokaz svjetla

»Introvertan, okrenut k svojim dubinama, k svjetlosnoj sferi svog bića, uronjen u bitak koji ga obuhvata, pjesnik i tihi patnik Marko Vukov još je među nama po svojim stihovima koje je iza sebe ostavio, po kojima je drugima-ljudima predao biće svoje, otkrio intimu svoju«, napisala je o pjesniku Vukovu u svome radu Anka Petričević

U povodu 10. obljetnice preminuća svećenika, pjesnika i kulturnog radnika Marka Vukova (1938.-1995.), u organizaciji »Pučke kasine 1878.« i »Matice hrvatske« iz Subotice organiziran je 7. ožujka prigodan program. U franjevačkoj crkvi, generalni vikar subotičke biskupije mons. Bela Stantić i prisutni svećenici služili su Svetu misu zadušnicu, dok je potom u prostorijama Gradske knjižnice bila održana književna večer, na kojoj je govorio mr. Lazar Ivan Krmpotić, a rad pokojne S. Marije od presvetog Srca (Anke Petričević iz Splita) čitala Zlata Lamić.

Pokraj brojnih posjetitelja, književnoj večeri su bili nazočni i članovi obitelji Marka Vukova te Mirela Lucić iz Konzulata RH u Subotici. Tijekom večeri stihove Marka Vukova govorila je Josipa Ivanković, a voditelj programa je bio Ljudevit Vujković Lamić.

ŽIVOTNI PUT MARKA VUKOVA: Rad mr. Lazara Ivana Krmpotića »Životni put i djelo Marka Vukova« iscrpno je predstavio činjenice, ali i ideale te opredjeljenja koji su obilježili život Vukova. »Marko Vukov je rođen 24. ožujka 1938. godine na Klisi (Bikovo), na obiteljskom salašu. Pučku školu završava u Subotici, a zatim prelazi u Dječjačko sjemenište zagrebačke nadbiskupije u Zagrebu, gdje završava klasičnu gimnaziju. Već za vrijeme svoga školovanja privukao je na sebe pozornost ljudi od pera, koji su osjećali i postepeno otkrivali Markov genij, posebice profesor povijesti književnosti, isusovac p. Josip Badalić, koji je s velikom skrbi i nadom pratio razvoj Markovih talenata«, kazao je Krmpotić. »Nakon ispita zrelosti na zagrebačkoj klasičnoj gimnaziji upisuje se na zagrebački bogoslovni-teološki fakultet,

kao teolog subotičke biskupije, tada još Bačke apostolske administrature. Nakon završene filozofije na teološkom fakultetu, želeći bolje upoznati prilike u kojima žive ljudi, njegovi suvremenici, kojima će biti poslan naviještati Kristovu veselu vijest,

Govoreći o stanju duha, senzibilitetu i dvojicama mladog Vukova, Krmpotić je u nastavku izložio: »S puno ljudske i evanđeoske sućuti i razumijevanja piše o ljudima koje sreće na ulicama ili parku. Radi te svoje otvorenosti koje ne nailazi na

Josipa Ivanković, Ljudevit Vujković Lamić i mr. Lazar Ivan Krmpotić

prekida studij i upošljava se u zagrebačkoj tvornici obuće »Zvijezda«, kao obični manualni radnik. To je uvelike izazvalo onovremene crkvene krugove, koji nisu najblagonaklonije gledali na taj Markov potez«, objasnio je Krmpotić napominjući kako će ovaj prvi istup proročkog Vukovljevog duha uvelike i obilježiti njegov daljnji život i svećeničku karijeru.

razumijevanje, nego na namrgođena lica i tvrde osude, Marko će dolaziti u krizu, pitajući se da li je njegovo mjesto među takvim ljudima? Razapinjan između evanđeoskih ideala i krute stvarnosti, Vukov se dao zaređiti za svećenika 29. lipnja 1965. po rukama biskupa Mitiše Zvekanovića«.

SVEĆENIČKA DJELATNOST: Prema Krmpotićevim riječima, njegovu svećeničku djelatnost obilježile su stalne migracije. U početku je dvije godine službovao u Novom Sadu, gdje je razvijao vrlo živu i intenzivnu djelatnost među tamošnjim studentima. Od kolovoza 1967. bio je kapelan kod mons. Ivana Kujundžića, župnika crkve sv. Roka u Subotici, što je silno utjecalo na njegov daljnji duhovni razvitak. Svoje službovanje potom nastavlja u veoma teškim uvjetima, po riječima Krmpotića, »u tranzicijskoj župi, koja je bila na prijelazu iz izrazito poljo-

Posthumno književno priznavanje

Prva zbirka stihova Marka Vukova »Ja, buntovnik s razlogom« objavljena je posthumno 1996. godine u izdanju Matice hrvatske u Slavonskom Brodu, velikim zalaganjem njegova prijatelja franjevca fra Domagoja Šimunovića. U Zagrebu su štova-telji Marka Vukova izdali svezak njegovih stihova pod nazivom »Izabrane pjesme«, nažalost bez naznake mjesta, izdavača i godine izdanja. »Matica Hrvatska« ogranak u Subotici, u svom časopisu »Klasje naših ravni«, 1997. godine je objavila prikaz rada, kao i pjesme Vukova, a prilog su priredili prof. Bela Gabrić, sv. Lazar Novaković, dr. Andrija Kopilović i akademik Ante Sekulić.

djelske u župu mješovitog karaktera s obilježjima prigradske župe«, Šupljaka i Hajdukova. Životni put vodi ga potom u još teže uvjete, u Futog i pet-šest područnih filijalnih crkvi.

Konačno u četrnaestoj godini svoga svećeničkog života, konačno dolazi u župu u Đurđin. Njegovo djelovanje u Đurđinu, Krmpotić je ovako opisao: »Kao svaki mudri graditelj počinje iz temelja. Organizira biblijske satove, 'vjerske razgovore' s osobitim naglaskom na rad s mladima, intenzivira liturgijski život i posebno naglašava život župskog zajedništva«. Kasnije Vukov, kao upravitelj župe u Svetožaru Miletiću, po riječima Krmpotića, inicira pokretanje župskog lista, koji će potom prerasti u bilten đurđinske i miletičke župe, pod naslovom »Molitelj«, a zamišljen je kao bilten za propagiranje kulta prvog bunjevačkog Hrvata karmelićanina, svetačkog kandidata za oltar o. Tome Gerarda Stantića.

POSLEDNJA POSTAJA: »Na svojoj posljednjoj pastoralnoj postaji u Svetožaru Miletiću Vukov zaorava vrlo duboku brazdu vjerničkog i crkvenog života u obje etničke zajednice, što je vidljivo došlo do izraza na njegovom pokopu, koji je nažalost bio jedino iskreno i istinsko priznanje, ali nažalost posthumno! U župi u kojoj je pojam zajedništva bio nepoznat, Marko je uspio animirati dvije skupine ljudi koji su pokušali stvoriti zajedništvo unutar svoga kruga, kako bi iz toga izraslo pravo vjerničko-crkveno zajedništvo na razini župe«, istaknuo je Krmpotić. Marko Vukov je preminuo u 2. ožujka 1995. godine u Gradskoj bolnici u Virovitici, a nakon sedam dana, 9. ožujka, pokopan je u obiteljskoj grobnici na Bajskom groblju u Subotici. Na kraju izlaganja, Krmpotić je zaključio kako vjeruje da žrtva tog plemenitog života nije pala uzaludno, nego da će prije ili kasnije donijeti obilat rod.

DUHOVNI LIK MARKA VUKOVA: U svome radu koji je napisan svibnja 1998. godine, »Duhovni lik Marka Vukova u svjetlu njegove zbirke 'Ja, buntovnik s razlogom'«, Anka Petričević, koja je u mladoosti zajedno s Vukovom pohađala klasičnu gimnaziju u okviru nadbiskupije u Zagrebu, bilježi i sljedeće: »Introvertan, okrenut k svojim dubinama, k svjetlosnoj sferi svog bića, uronjen u bitak, koji ga obuhvata pjesnik i tihi patnik Marko Vukov još je među nama po svojim stihovima koje je iza sebe ostavio, po kojima je drugima-ljudima predao biće svoje, otkrio intimu svoju. Stihovi su mu meditativni, često kao isповijesti, pa baš zato iskreni i nepatvoreni. Kroz naravne slike i simbole zbori o višim realnostima, vodeći duh k jedinom Izvoru... U njegovim pjesmama ima stišane boli, ali nikada bunta. Pa čak i u pjesmi u kojoj taj bunt spominje. On ima sasvim drugo značenje. On je put i putokaz k svjetlosti... On je tražio promjenu srca i

O životnom putu i djelu Marka Vukova: Lazar Ivan Krmpotić

duše, promjenu mišljenja, htjenja, djelovanja, kao što je tražio i sam Krist; i jednoga i drugoga nazvaše buntovnikom, neprijateljem. A on je, poput svoga Uzora, tražio za druge temelje u Bogu, po onoj slobodi koju mu je Duh dao, a sloboda je svojstvo sinova Božjih, tj. oslobođenje od zla i grijeha, od mržnje... Slike iz vanjskog, objektivnog svijeta, metaforičan izraz, služe pjesniku da izrazi srž radnje, zbivanja; bit stvarnosti. Tako i u pjesmi sa socijalnim motivom 'Ratarov osmijeh' slika mučan

trud ratara koji 'savijen nad motikom izgleda kao slomljeni luk, a izbrzdano lice poprima dubinu zemljine gladi'. U zaključku teksta ističe se kako je Vukovljevo poetski izraz čist, strofa slobodno ostvarena, jednostavna, bez konvencionalnih natruha, bez balasta retorike, čista kao kaplja rose kad zablista na suncu te da »njegovo esencijalno – bitno osjećanje jest ljubav; ljubav koja je život Apsolutnoga Bića, koje je – Ljubav«.

Davor Bašić Palković

Inicijator i sudionik kulturnih i društvenih zbivanja

Marko Vukov je bio suosnivač prvog i dugo vremena jedinog lista na hrvatskom jeziku »Bačko klasje«, a podupirao je i misao osnutka crkveno – narodne ustanove, Instituta »Ivan Antunović«.

Rad recitatora na hrvatskom jeziku u okviru »Hrvatske čitaonice« u Subotici

Mladi ljubitelji poezije i recitiranja

Cilj je bio na primjeren način približiti poeziju pisanu na ikavici i na standardnomu hrvatskom jeziku *

Naši recitatori u Subotici ravnopravno nastupaju i na republičkom natjecanju

na kojem već tri godine za redom dolaze do republičke razine

U organizaciji Kulturno-prosvjetne zajednice 4. ožujka u Domu učenika srednjih škola održano je općinsko natjecanje recitatora na srpskom, mađarskom, hrvatskom i slovačkom jeziku pod nazivom »Pjesniče naroda mog«. Od 11 recitatora na hrvatskom jeziku, sudjelovalo je 6 natjecatelja iz »Hrvatske čitaonice«, dvoje iz HKUD »Đurđin« i jedna natjecateljica iz OŠ »Ivan Milutinović« područne škole u Maloj Bosni. Na zonsku smotru plasiralo se njih petoro – u naj-

dine, u cilju očuvanja ali i učenja hrvatskoga jezika, pokrenuta velika akcija recitiranja na razini Vojvodine, u svim kulturno umjetničkim društvima. Cilj je bio na primjeren način približiti poeziju pisanu na ikavici i na standardnomu hrvatskom jeziku. Stoga je prvi korak bio organiziranje prve pokrajinske smotre recitatora na hrvatskom jeziku koja je održana u jesen iste godine. Te smo godine preko raznih KUD-ova i župnih zajednica okupili stotinjak učenika osnovnih i srednjih škola, pa čak i

jest o važnosti prenošenja poezije publici. Svako hrvatsko društvo u Vojvodini ima i sekciju recitatora i vidljiv je veliki napredak u kvaliteti pripremanja recitatora. »Hrvatska čitaonica« od početka osnivanja ima desetak skoro stalnih, vrlo talentiranih recitatora koje stoga i nije teško pripremiti za nastup kada nas pozovu. A da su primijećeni njihovi nastupi govori i redovito pozivanje upravo njih na raznim priredbama na koje se rado odazivamo. Društva izvan Subotice imaju svoje sekcije i također redovito nastupaju na svim važnijim priredbama, podsjećam da je jedna od aktivnijih u Somboru«, istaknula je Čeliković.

ZNAČAJNI REZULTATI: Uspjesi recitatora na hrvatskom jeziku neosporna su činjenica. »Naši recitatori u Subotici ravnopravno nastupaju i na republičkom natjecanju na kojem mi već tri godine za redom dolazimo do republičke razine. Najviše uspjeha imali su Marija Jaramazović, Nevena Mlinko, Mirjana Horvacki, Marko Sente, Andrija Sente i Ivana Stipić. Neka naša najbolja djeca nastupaju i na srpskom jeziku u okviru školskog programa pa ih mi ne možemo uzeti jer predstavljaju svoje škole. Oni ipak svake godine nastupaju na smotri na hrvatskom jeziku i na našim književnim večerima i drugim priredbama. Na žalost, moje kolegice koje pripremaju recitatore u drugim sredinama kažu da njihovi predstavnici nisu ni pozvani na natjecanja u njihovim gradovima i da se teško probijaju s hrvatskim jezikom«, istaknula je Čeliković.

Govoreći o Pokrajinskoj smotri na hrvatskom jeziku Katarina Čeliković se prisjeća: »Kada smo se 2002. godine svi susreli u subotičkoj Gradskoj knjižnici bila sam toliko dirnuta da su mi suze potekle jer je čitaonica bila puna djece, nastavnika, roditelja i navijača. Gospodin Dragan Srećkov u Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje i kulturu dao je u samom početku ogromnu potporu, materijalnu i moralnu, jer je i sam više od trideset godina radio s recitatorima i jedan je od pokretača republičke smotre. Bio je to znak da ideja smotre ima budućnost i da ćemo u djeci, njho-

Zasluženi odmor poslije natjecanja

mlađem uzrastu Karla Rudić, u srednjem uzrastu Andrija Sente i Marko Sente te u srednjoškolskom uzrastu Mirjana Horvacki i Marija Jaramazović. Ovi uspjesi, kao i angažman koji stoji iza njih, bili su nam povod za razgovor o radu recitatora na hrvatskom jeziku s Katarinom Čeliković, ravnateljicom »Hrvatske čitaonice« u Subotici.

POČECI RADA: »U godini priznavanja statusa nacionalne manjine Hrvatima u SiCG, točnije u veljači 2002. godine registrirana je 'Hrvatska čitaonica' i iste je go-

onih malo starijih. Osim njegovanja materinjeg jezika recitatori stječu samopouzdanje i otvorenost, komunikaciju, uče izražajno i sugestivno iznošenje emocija, upoznaju književnu baštinu i stječu osjećaj pripadnosti kulturnom miljeu svoga naroda« kazala je Čeliković. Pokraj smotre recitatori aktivno sudjeluju i u kulturnom životu hrvatske zajednice i šire. »Kako je već rečeno, svake je godine recitiranjem bilo obuhvaćeno najmanje stotinu djece i mladih, ali je više njih kroz godinu sudjevalo na raznim priredbama i imalo svi-

vim nastavnicima i roditeljima pobuditi želju za što kvalitetnijim nastupom i da ćemo se svake godine bolje pripremiti. Jedva da ima neka hrvatska udruga koja još nije nastupila iako napominjem da se svake godine sve više recitatora prijavljuje iz različitih mjesta. Posebno me raduje potpora iz Republike Hrvatske koju nam daje grad Osijek i grad Zagreb gdje uvijek ima sluha za nagrade svim recitatorima».

ODABIR PJESAMA: Odabir pjesama je vrlo bitan za recitatora. »Posebnu pozornost posvećujem ja osobno odabiru pjesama koje moraju biti primjerene uzrastu, stasu i afinitetu recitatora. Događa mi se da za nastup u okviru republičke ili naše pokrajinske smotre po desetak dana tražim najbolju pjesmu za određenog recitatora. Sada ih već dobro poznajem i moram istaknuti da mi najčešće šalju poruke da će sigurno biti dobro ono što odaberem. Tome u prilog ide ocjena žirija, napose profesorica sa Akademije dramskih umjetnosti iz Novog Sada koje pohvaljuju odabir autora jer se događa da bude po deset pjesama *Miroslava Antića* i *Desanke Maksimović* a mi onda dođemo s *Lukom Paljetkom*, skoro zaboravljenim *Grigorom Vitezom*, *Mi-*

statirala: »U Subotici je hrvatski jezik ravnopravan po broju sudionika i po kvaliteti nastupa. Međutim, čini se da još u praksi nije zaživjela svijest da i na papiru to treba potvrditi. Ove sam godine razočarana što je na popisu recitatora u kategoriji starijeg uzrasta osnovne škole i srednje škole izostao hrvatski jezik i želim vjerovati da je to tek lapsus jer se uz srpski jezik našao mađarski i npr. slovenski i rusinski. Nevjerojatno je da nismo primijećeni kad je čak devet recitatora nastupilo na hrvatskom jeziku. Nadam se da će to biti ispravljeno već na zonskoj smotri koja je za manje od dva tjedna u Subotici.

Ipak, za pohvalu je da redovito dobivamo pozive iz Odjela društvenih djelatnosti na koje se mi rado odazivamo i dajemo sve od sebe u pripremi i na nastupu».

NOVI PROSTOR: Budućnost rada Hrvatske čitaonice zavisi od osiguravanja prostorija. »Dosad smo i probe i dogovore imali u mojoj obiteljskoj kući a vjerujem da će nam proljeće dati nov polet u radu u novom prostoru. Sada je samo pitanje kada ćemo nabaviti sredstva za 50 kvadratnih metara podnih obloga u kući pokojnog prof. *Bele Gabrića* gdje ćemo se redovito

Marija Jaramazović

budućim glumcima. E, to je nešto što bi me stvarno obradovalo«, zaključila je Čeliković.

Učenica 4. razreda Srednje medicinske škole, Marija Jaramazović ljubav prema recitiranju razvija još od osnovne škole a od početka rada »Hrvatske čitaonice« nastupa u okviru ove institucije. Zanimljivim u radu s ravnateljicom Čeliković, smatra prostor koji im mentorica pokraj sugestija ostavlja u kreiranju izvedbe. Marija Jaramazović je istaknula da joj je recitiranje omogućilo pospješivanje samopouzdanja, pomoglo boljem pristupu komunikaciji u svakodnevnim životu te planira to iskoristiti i u kasnijem profesionalnom radu. Andrija i Marko Sente, učenici osnovne škole »Miroslav Antić« na Paliću, kažu da su ih učiteljice »nagovorile« na recitiranje, koje su potom zavoljeli a o čemu svjedoče njihovi odlični rezultati.

Najduži »staž« u Hrvatskoj čitaonici ima Nevena Mlinko, koja je do sada uvijek stizala do zonskog takmičenja, dok je u osmom razredu stigla do republičke smotre. Ovoga puta se nije plasirala na zonsko natjecanje i veoma joj je žao jer joj je pjesma koju je odabrala veoma bliska. Jedna od natjecateljki koja je prošla dalje, Mirjana Horvacki, istaknula je zadovoljstvo postignutim rezultatom. »Natječem se već tri godine, a ove godine smo s Katarinom Čeliković izabrale pjesmu *Stanka Juriše* 'Moj susjed'. Nadam se da će se ovaj uspješan početak nastaviti i na višim razinama«, poželjela je Horvacki.

Davor Bašić Palković

Vidljiv napredak: Pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku

roslavom Krležom, ali i modernom *Du-bravkom Ugrešić*, predstavljamo naše zavičajce poput *Ive Prčića*, *Milovana Mikića* i suvremenog *Sarića*».

Govoreći o recepciji hrvatskog jezika u okviru smotre recitatora Čeliković je kon-

sastajati i još ozbiljnije raditi na govoru, kazivanju poezije ali i drugih tekstova. S obzirom da sam do sada radila samo s odabranim recitatorima sada bih željela proširiti krug djece i mladih, pozvati bolje stručnjake od mene pa da radimo s nekim

O položaju i ulozi subotičkih intelektualaca

Poželjni i nepoželjni

Tko ranije kukuriče, u loncu završava * Koncem sedamdesetih, nisam slutio da se na ovim prostorima mržnja tek rađa, a ljubav umire * Je li se ovdje »Antigona« pogrešno čitala i jesam li bio kukavica?

»S tranku umjerene gluposti u granicama nepostojećih zakona« nisam uspio osnovati, iako sam obećao. Nisam kriv, u pitanju je obična gripa: no kako to objasniti uredniku, pokraj nenapisanog teksta za prošli broj »Hrvatske riječi« o položaju i ulozi subotičkih intelektualaca, i konačno, kakva smo mi država, kada se ni od obične gripe ne možemo obraniti? A gripu izgleda vučemo za sobom, isto kao i stupidnu intelektualnu krivicu poput istrošene magle.

Na ovim prostorima bilo je dosta prodavača magle, a gripa u glavama se kao teška magla pojavljuje ponovo, i prijeti. Da bih bio 'direktan', ova hunjavica iziskuje da se pođe od konkretnog, koje ukazuje na sve naše apstrakcije. Bez namjere da se uspoređujem s *Vladom Gotovcem* i njegovom knjigom »Moj slučaj«. Ipak, činjenica je da smo svi mi osobno tek prolazni »slučajevi«. Počinjem osobno da bi bilo plastičnije.

KARDELJ I AFRIKA: U vrijeme sedamdesetih godina prošlog stoljeća tadašnji urednik subotičkog radija *Miloš Ignjatović* prišao mi je na korzu, benevolentno pristupio i zamolio da napišem 'nešto' o kulturi. U tom trenutku izlazi knjiga *Edvarda Kardelja* »Informburo« i napisao sam kraći prikaz za radio. Poslije nekoliko dana dolazi do novoga susreta. Upitam Ignjatovića za sudbinu teksta. Iskreno i pošteno je odgovorio: »Vojo, da se ne zamlaćujemo, mogao bih ti reći da sam prikaz pustio, a ti baš onda radio nisi slušao. Stvar stoji, ili leži ovako: Iz komiteta Saveza komunista mi je rečeno da tvoje ime nije poželjno na našim valovima«. Bio sam osupnut (ali ne i zbunjen). Sutradan odlazim u komitet kod sekretara Saveza komunista Subotice *Stipana Kopilovića*. Izložim svoju nevolju. Frigidno odgovori da s tim nije upoznat, nego da se obratim njegovom zamjeniku, zaduženom za kulturu, *Bogdanu Simendiću*. Iz tih stopa otišao sam i do njega. Jasno, ni on o tom slučaju nije imao pojma (ne znam o čemu su uopće imali pojma). Uputio me na Socijalistički savez, *Iliji Burzanu*. Prošetao sam i do njega. Primio me je uljudno, čak i ponudio kavu. Poslije kraće stanke reče: »Vojo, po srijedi je nesporazum, to se nije odnosilo na tebe, nego na *Tibora Sekelja*«. Iščašio sam zubalo. Pomislivši bez reagiranja, zaboga, pa *Tibor Sekelj*, kao putopisac, piše o Africi, kakve veze on ima s Kardeljom. U hipu mi je sve mutno, ali tim prije jasnije. »Afrika je to još uvijek u nama«, procijedio sam kroz zube. Shvatim da sam po tko zna koji put postao persona non grata ili kako je to novinar *Milenko Popadić* napisao u listu »Žig«: »Sve je prosto kao grah, ranije si ku-

kurikao«. Lonac, i basta. U amoralnom društvu savi kičmu. Imat ćeš bar neku karijeru, ovako ćeš za sljedećih sto godina ostati samo pjesnik.

TKO JE TAJ SOFOKLE?: Slijedi drugi slučaj. Moja knjiga pjesama »Sad znadeš sve«, koja sadrži dvije poeme, izlazi 1979. godine. Mislio sam da su se vremena promijenila, ako ne baš promijenila, ono bar smirila. Naivno, sve je to svojstveno pjesnicima, koji se dotiču stvari koje ih se ne tiču. Prva poema naslovljena je »Oda nuli«, a druga »Sad znadeš sve«, po kojoj je knjiga i naslovljena. Naslovljena po motivima *Sofoklove* drame »Antigona« i »Ne zbog mržnje, već zbog ljubavi rođena«. Tada nisam ni slutio da se na ovim prostorima mržnja tek rađa, a ljubav umire. Nažalost, ovdje se *Antigona* pogrešno čita. Uzgred, izdavač knjige bio je moj tast, vjerojatno da knjigu nije ni pročitao, ne vjerojatno, već sigurno. Ali ubrzo dobio je signal da je knjiga opasna.

Njegov prijatelj, znanac, pride mi jednoga dana, bio je to pjesnik *Ivo Popić*, u ruci drži moju knjigu i zamoli me za razgovor o knjizi. Pomislim – Bože tko još u ovo vrijeme želi razgovarati o knjizi poezije. Razgovor je počeo nepovezano, ali uskoro *Popić* postavi direktno pitanje, in medias res: »Budi iskren i reci na koga si mislio kada si pisao poemu *Oda nuli*«. Osupnut odgovorim: »Nisam mislio ni na jednu konkretnu osobu«. On povišenim tonom odgovori, kako se u ovo vrijeme »ode o nuli ne pišu, a da pisac ne misli ni na koju osobu konkretno«. On ušuti, a ja u sebi pomislih kako sam upravo »mislio na vas i vama slične«. Upitah potom na koga je mislio *Sofokle* dok je pisao »*Antigonu*«. Reče *Popić*: »To me ne zanima, uostalom tko je taj *Sofokle*?«. I zbilja, tko je za tu 'inteligenciju' koncem sedamdesetih godina bio *Sofokle*, »*Antigona*«, »*Edip*«, »*Prometej*« i ostali 'bakračići'.

Takva 'inteligencija' imala je i vlast i moć, a uspjelo im je to, jer su bili 'talentirani' i 'pozzdani pjesnici'. Sada, s ove distance, i vremenske i moralne se pitam: što bi mi se dogodilo da sam u ono vrijeme spjevao stih, ili poemu naslovio »Jednonogi kesteni tiho i kasno po asfaltu padaju«. Sreća, nisam bio ni prorok, ni toliko inventivan, a po svemu sudeći bio sam i kukavica da napišem takav stih.

Vojislav Sekelj

Ima li »opasnih« knjiga?

O djelu Tomislava Žigmanova »Bibliografija Hrvata u Vojvodini 1990.-2002.«

Sjajan početak godine

Pred Žigmanovim je puno posla. Valja ispisati biografije autora, prikupiti podatke o izdavačima te proširiti bibliografiju na sva područja kojima se bave vojvođanski Hrvati – na primjer, arhitektoniku, urbanizam te tehničke, prirodne i medicinske znanosti

Tko god je imao pred sobom knjigu Tomislava Žigmanova »Bibliografija Hrvata u Vojvodini 1990.-2002.« i tko se iole razumije u značenje kolektivnoga zapamćivanja, svjestan je kolika je vrijednost ove knjige, nevelike opsegom a snažne sadržajem. Nevelik opseg ne znači površnost, nemarnost ili neznanje autora. Naprotiv, vjerujem da bi knjiga bila opsegom puno manja da se bilo tko drugi prihvatio sažimanja u bibliografiju pisane riječi Hrvata u Vojvodini. Žigmanov je iscrpio temu. Vjerujem da mu ništa nije promaklo.

Žigmanov je cjelokupno izdavaštvo Hrvata u Vojvodini poredao po godinama izdanja i po sadržaju te unutar podtema po slijedu izlaženja. Slažem se s takvim načinom bibliografitiranja, kao što se i slažem s kriterijima ulaska u Žigmanovljevu bibliografiju; načelno se slažem. Dakle, uvršteni su autori koji pišu hrvatskim jezičnim standardom (što god da ta sintagma značila); oni koji se deklariraju Hrvatima (valjda i žive u Vojvodini) i javnost ih (valjda, vojvođanska) prepoznaje Hrvatima; oni koji su podrijetlom iz Vojvodine ili trenutno žive u Vojvodini (mislim da se ovaj kriterij i kriterij, nazovimo ga, drugi, dijelom preklapaju) te oni koji nisu vojvođanski Hrvati (pojednostavimo Žigmanova), a objavili su knjigu koja se sadržajem odnosi na život Hrvata u Vojvodini.

KRITERIJ SADRŽAJA: Dakako, možemo razgovarati o ključu prikupljanja građe. Založio bih se za biobibliografsku obradu svih vojvođanskih Hrvata koji su objavili knjigu, na primjer o strojarstvu ili ratarstvu, pa bila ona pisana i nekim drugim jezikom, recimo engleskim, njemačkim ili srpskim; nisu uvršteni ni rado vi onih Hrvata koji, istina, pišu, na dijalektu Bunjevacu ili dijalektu Šokaca, no osjećaju se Bunjevcima ili Šokcima, dakle ne-Hrvatima; Židovi se nisu odrekli stvaralaštva Jakoba Frassa (Stanka Vraza) ni Igancija Fuksa (Vatroslava Lisinskog) za to što su se pohrvatili i osjećali Ilirima. Međutim, Žigmanov se u drugoj rečenici predgovora ograničio na književnost, malo kasnije i još neke humanističke znanosti, kao vodeći kriterij tko će biti bibliografski obrađen. Žigmanov je filozof i svjestan je,

vidi se to od prve rečenice, nesavršenosti kriterija te nedoumice jasno stavlja u prvi plan. I ostavlja mogućnost iscrpnijega bibliografitiranja knjiške produkcije vojvođanskih Hrvata ma gdje živjeli, čime se bavili i kojim god jezikom pisali. Navodi kako je ovo pokušaj, ne baš sramežljivi već vrlo stručno urađen i tehnički doraden, jer izdavaštvo vojvođanskih Hrvata u navedenom razdoblju (1990. – 2002.) nije bilo institucionalno ni povezano, a ono najgore, niti su Hrvati u tom razdoblju u Vojvodini bili u položaju da slobodno publiciraju, bez straha za svoju egzistenciju ili egzistenciju

svoje obitelji.

NASLOV: Redaktori i korektori su odavna išezli iz tiskarskoga ceha, a mogućnost uočavanja tiskarskih pogrešaka urednika i prelamača, neka se ne uvrijede, je skromna, pa se u hrvatskoj knjiškoj produkciji množe tipfeleri. Gotovo smo dosegli zvanje poslovičnog hrvatskog javašluka. Tragao sam za tipfelerima u hrvatskim knjigama 17. i 18. stoljeća i nisam našao nijedan.

U knjiškoj hiperprodukciji 19. stoljeća zalomila se tiskarima pokoja grešica, pa i Katančičevom prijevodu Biblije, no od kada su Dragutin Tadijanović, Mate Ujević, Miroslav Krleža i njima slični postali urednici, greške su se prorijedile. Onda je uslijedila koncem 20. stoljeća pomama otpuštanja suvišnih snaga u tiskarstvu – redaktori i korektori su sasvim nestali dok se lektori još drže, premda će i njih dotući računalni pravopisi i naredbe o samoispravljanju. Vjerujem Žigmanovu da je htio da se njegova knjiga zove »Bibliografija Hrvata u Vojvodini 1990. – 2002. – Prinosi«, no u uokvirenom odsječku na 62. stranici, godine su stavljene u zagradu, nestale su točke iza 1990. i 2002., »prinosi« su napisani malim slovom, a ispuštena je crtica koju je Žigmanov naveo u kratkom uvodu knjige (pogledati na 7. stranicu i obratiti pažnju na prazna mjesta iza interpunkcija). Po CIP-u, dakle, naslov knjige je »Bibliografija Hrvata u Vojvodini (1900-2002) prinosi«. Ili tako nešto slično. Međutim, dilema oko naslova knjige postaje trilema ako pogledamo u impresum u kojem su godine pisane u zagradi, ali su im vraćene točke, pa naslov knjige glasi »Bibliografija Hrvata u Vojvodini (1990. – 2002.) Prinosi«. Horor počinje kada otvorimo nepaginiranu stranicu tik do korica na kojoj na slovo glasi »Bibliografija Hrvata u Vojvodini 1990. – 2002. Prinosi«. A jamačno će nas dotući naslovnica na kojoj nema zagrada, ali nema ni »prinosi« pa naslov glasi, vjerojatno »Bibliografija Hrvata u Vojvodini 1990. – 2002.«. Knjiga je izdana 2005. godine u Puli, a izdavač je Istarski ogranak Društva hrvatskih književnika. Urednik knjige je Boris Domagoj Biletić.

Ništa od ovoga nije upućeno Žigmanovu. Ponavljam, molimo Boga da liječnici pišu recepte takvim pravopisom da ih svaki apotekar pročita onako kako je to liječnik htio. Inače smo brzo gotovi. Dokrajčit će nas Babić i njemu slični pravopisci.

Zdenko Samaržija

Kratak opis sadržaja djela

Sjajno je što je Žigmanov u svojoj »Bibliografiji« osim uobičajenih podataka, uz svaku jedinicu kratko naveo i sadržaje knjiga. Naime, domovinski Hrvati i Hrvati diljem svijeta tako će lakše uroniti u izdavaštvo vojvođanskih Hrvata.

O programu na hrvatskom jeziku na valovima Radio Subotice

Spoj tradicijskog i suvremenog stvaralaštva

Emisije iz oblasti kulture imaju značaj u jasnijem sagledavanju prošlosti, sadašnjosti, ali i budućnosti hrvatske zajednice

Uredništvo na hrvatskom jeziku Radio Subotice formirano je tijekom 1998. godine, a s emitiranjem programa započelo se 21. prosinca iste godine, čime su građani hrvatske zajednice u Subotici i okolici dobili priliku informirati se na svojem jeziku putem jednoga elektroničkog medija. Gotovo dvije i pol godine, do 7. svibnja 2001. godine, program na hrvatskom jeziku emitiran je radnim danima od 19 do 20 sati, a od tada je vrijeme emitiranja produljeno na dva sata dnevno, od 19 do 21 sat.

Koncem siječnja ove godine, Uredništvo je počelo emitiranje programa i tijekom vikenda, tako da sada tjedno emitira ukupno 14 sati programa, namjesto početnih pet sati. Program na hrvatskom jeziku može se slušati na frekvenciji 91.5 MHz.

PROGRAM TIJEKOM RADNIH DANA: »Dvosatni program radnim danima podijeljen je u četiri bloka od po pola sata. Prvi dio predstavlja informativni blok sa središnjom emisijom Dnevnik, potom slijede agencijske vijesti iz zemlje i Republike Hrvatske. U drugom i trećem bloku, dakle, između 19 i 30 i 20 i 30 sati emitiramo polusatne ili nešto kraće tematske emisije iz područja politike, gospodarstva, kulture, znanosti, religije. Tu su Aktualije ponedjeljkom, Kulturna povijest i Gospodarski magazin utorkom, Putokazi i Otvoreni studio srijedom, Galerija i Rock vremeplov četvrtkom, U društvu s mladima, Vjerska emisija i Jazz scena petkom. U posljednjih pola sata programa još jednom emitiramo pregled najnovijih vijesti, iz kojih obično slijedi glazba i poezija naših književnika«, kaže glavna i odgovorna urednica Programa na hrvatskom jeziku Radio Subotice *Ljiljana Dulić* o sadržaju programa na koji se emitira tijekom radnih dana, napominjući kako Uredništvo nastoji da sadržaj emisija koje se pripremaju za dane vikenda bude raznovrstan i ležeran, blizak slušateljima.

EMISIJE ZA DANE VIKENDA: »Informativni dio je znatno kraći i vijesti se emitiraju samo jednom, na početku programa. Subotom smo oživili nekadašnje emisije – Razgovor s povodom i Čarolije trpeze. U Razgovorima se trudimo pronaći zanimljive sugovornike i kroz razgovor s njima predstaviti područje njihova djelovanja,

njih same i njihova postignuća. Čarolije trpeze nude zanimljive priče iz svijeta kulinarnosti. Uveli smo i posebnu šaljivu rubriku – Velike tajne malih majstora kuhinje.

Ljiljana Dulić

Prvi dio nedjeljnog programa ima zabavno obilježje, gdje, uz nekoliko kraćih zanimljivih priča iz svijeta, slušateljima nudimo obilje starijih hrvatskih glazbenih hitova. Nakon Priče za laku noć, za najmlađe slušatelje, od 20 sati slijedi nova emisija Festivali portreti u kojoj predstavljamo sudionike dosadašnjih Festivala bunjevačkih pisama – pjevače, svirke, skladatelje, autore tekstova pjesama i aranžere. Potom slijedi zanimljiv prilog Iz života naših predaka. I subotom i nedjeljom, na kraju programa, dajemo pregled kulturnih i ostalih događaja«, kaže Ljiljana Dulić, ističući kako je zbog globalizacije i ekspanzije masovne kulture, koja nedvojbeno predstavlja atak na kulturni identitet, iznimno važna uloga programa na hrvatskom jeziku u očuvanju i njegovanju kulturnog identiteta hrvatske zajednice.

Prema njenim riječima, ukoliko važnost kulture procjenjujemo u odnosu na hrvatsku nacionalnu zajednicu, onda kultura, kao specifična nadgradnja društva, ima značaja u jasnijem sagledavanju prošlosti, sadašnjosti, ali i budućnosti zajednice i njezinog okruženja.

SADRŽAJI IZ OBLASTI KULTURE:

»Mediji tu imaju važnu ulogu da kulturne sadržaje koje stvaraju pojedinci iz zajednice približe članovima zajednice, da ih upoznaju sa stvaralaštvom umjetnika i kulturnih stvaralaca u matici, ali i sa stvaralaštvom pripadnika drugih zajednica s kojima skupa živimo. Na prvom mjestu bih, kao trenutačno najstariju emisiju iz oblasti kulture, istaknula Galeriju, u kojoj su nam sugovornici kulturni djelatnici iz svih područja kulturnog života našega grada i šire, a obično u povodu nekog aktualnog događaja. Potom, tu je Kulturna povijest koja se temelji na neobjavljenoj knjizi *dr. Matije Evetovića* o kulturnoj povijesti bunjevačkih i šokačkih Hrvata. Razgovor s povodom, koji nije isključivo namijenjen kulturnim djelatnicima, ipak u većini slučajeva ima sugovornike koji svojim djelovanjem doprinose ili su doprinijeli obogaćivanju naše kulturne scene. Umjetnike koji svojim djelima omogućuju postojanje Festivala bunjevački pisama predstavljamo u emisiji Festivali portreti, dakako, uz glazbene ilustracije njihova rada. Glazbom se bavimo i u emisijama Rock vremeplov i Jazz scena. Do sada su ove emisije poglavito nudile glazbu sa svjetske glazbene scene, ali ćemo nastojati, vjerojatno već od idućeg mjeseca, naše slušatelje sustavno upoznavati s opusom starijih hrvatskih rock i jazz glazbenika, kao i sa suvremenim trendovima u hrvatskoj glazbi. Priče Iz života naših predaka, koje priprema naš suradnik – istraživač običaja bačkih Hrvata *Alojzije Stantić*, emitiramo već dulje vremena, a tu je i poezija naših istaknutih književnika – za sada *Milovana Mikovića* i *Vojislava Sekelja*, a bit će zastupljeni i drugi autori. Svojedobno smo emitirali narodne pripovijetke koje je prikupio *Balint Vujkov* i nadam se da ćemo s time nastaviti. I na kraju, da spomenem i emisiju Govorimo hrvatski koju nam je ustupila Hrvatska radiotelevizija, koja svakako doprinosi podizanju naše jezične kulture«, kaže Ljiljana Dulić, napominjući kako smatra da program karakterizira ravnoteža između tradicijskog i folklornog stvaralaštva i suvremenih postignuća u oblasti kulture.

Z. Sarić

Uz drugo, prošireno izdanje »Ljubavi Blanke Kolak« Petka Vojnića Purčara

Ponovno otkrivanje maestra pripovijedanja

Vojnić Purčar uvijek pronalazi pravu mjeru između cjelina, dijelova i važnih detalja u strukturiranju građe * U osnovi je tematskoga okvira ovoga romana pripovijedanje o dramama života jedne žene i njezinim ljubavima

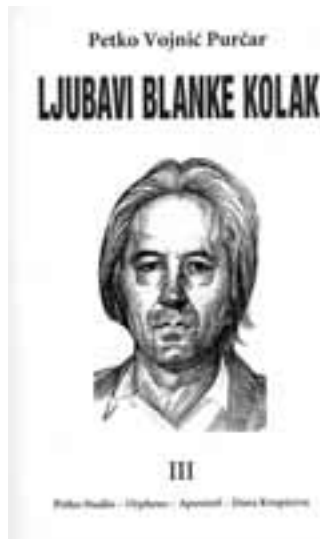
Druugo, neznatno prošireno izdanje Vojnić Purčarevog, kronologijski promatrano, trećeg romana »Ljubavi Blanke Kolak«, koji je objavljen prije nekoliko tjedana, ponovno je čitatelju nametnulo sljedeći zaključak: Petko Vojnić Purčar je nedvojbeno najveće literarno pero među vojvođanskim Hrvatima i to iznad, ponad i prije svega kada je u pitanju proza!

No, slična pozitivna ocjena vrijedi zaci-jelo ne samo za vrijeme sadašnje i šire od toga regionalnog okvira – Vojnić Purčar slovi kao izvrstan pripovjedač kako u cijeloj suvremenoj hrvatskoj književnosti, tako i u književnostima koje su se stvarale u bivšoj Jugoslaviji, čime se onda, na koncu, njegov značaj i relevantnost znatno i prostorno proširuje.

VELIKI MAESTRO: Dakako, taj prestižni status njemu nije darovan, već ga je zadobio na temelju sljedećih trajnih značajki svojega književna djela: Vojnić Purčar i više nego dobar je naracijama; uvijek pronalazi pravu mjeru između cjelina, dijelova i važnih detalja u strukturiranju građe; uopće maestralno orkestrira gradnju i vođenje radnje; ukazi na bitno i temeljne poruke nisu nikada izravno pripočeni; suvereno vlada opisima krajolika; jednako vješt je u oslikavanju i opisu dinamizma likova te risanju njihovih psiholoških profila; znalački odrađuje monologe i vođenje dijaloga... Riječju, Petko Vojnić Purčar je znan kao veliki majstor pera, na pose u pripovijedanju, što se onda po-

tvrdje i u vjerojatno najtežoj književnoj vrsti – romanu.

Istina, on je svoj pripovijedalački talent nagovijestio već s prvom knjigom novela – treba se samo prisjetiti kako je kritika pozitivno dočekala »Svetove i satove« (1967.). Među njima nije manjkalo oduševljenja ni za roman mu prvijenac – »Odlazak Pauline Plavšić« (1969.), a za svoj drugi roman »Dom, sve dalji« dobio je u svojoj trideset i osmoj godini jedno-glasnom odlukom žirija najcjenjeniju književnu nagradu za roman – NINovu nagradu za 1977. godinu. Time ovjenčan, postavši gotovo klasikom, nakon dvije godine Vojnić Purčar objavljuje i svoj treći, ne manje kvalitetan, roman – »Ljubavi Blanke Kolak«. Do danas, objavit će još dva romana: »Večernje buđenje« (1987.) i »Crvenokošci« (2002.). I u svakome je svojem romanu zorno svjedočio gore navedene značajke vlastitog literarnog umijeća.

PLURALNOST LJUBAVI: Blanka Kolak! Ponovno ime žene u Petkovu romanu!! I ponovno već svojim izravnim mjestom u naslovu jasno se nagovještava kako će u romanu o ženi toga imena biti glavna riječ. Postavši, pak, tako nosećim subjektom radnji, cijeli roman onda, zapravo, literarno odgovara na dva temeljna pitanja – tko ona jest i kakva joj je sudbina? No, na

Zajedničko izdanje četiri nakladnika

Druugo, prošireno izdanje romana »Ljubavi Blanke Kolak« objavljeno je u nakladi »Petka Studia« i »Orphea-sa« iz Novog Sada, beogradskog »Apostrofa« i »Dore Krupićeve« iz Zagreba. Kao recenzenti se pojavljuju Zoran Đerić, Braminir Donat i Srba Ignjatović, a likovna oprema knjige djelo je Petka Vojnića Purčara i supruge mu Jasne Melvinger.

ovo posljednje se pitanje odgovor dobiva putem usadržanja prve riječi iz naslova – nju, naime, u romanu unajvećma otkrivamo kroz ljubavi joj. Ljubavi!

Da, ljubavi!! Dakle, taj je ljudski egzistencijal u njezinom životu bio pojavljen kao pluralan! I ne samo da je pluralan, već je i po naravi složen: njegovo ostvarenje, naime, »putovi ljubavi«, su »neizvjesni, prepleteni«, pa ih je onda stoga i teško »razmrsiti i predvidjeti«, čega je Blankin život i više nego uzoran primjer!

POSVIJEŠTENA VELIČINA: U ravni, pak, konkretnoga govora, u osnovi je tematskoga okvira ovoga romana Vojnić Purčarevo pripovijedanje o dramama života jedne žene i njezinim ljubavima, a što se zbiva u okružju jednog vremena i podneblja. Vremena i podneblja ovdašnjem čitatelju i više nego znanog, budući da ih iskušava kao vlastite – Bačka je to, Subotica i njezin atar, a u bremenito i neizvjesno vrijeme poraća, koje sa ženom ne zna što točno hoće.

Velika je to priča o ne tako običnoj ženi, a u tako vrijeme, o njezinom odrastanju, postignućima i padovima, ostvarenjima i promašajima, o ženi skrhanom izazovima putenosti... Ženi okružene povijesnim okolnosti poraća, punih okrutnosti, nenaklonjenosti i novuma, u čemu se često mogu prepoznati i naše vlastite životne situacije... O čemu svemu naš Petko maestralno ispriopovijeda. Tada potvrđen takav, a sad tek osviješten. Ponovljeno je naprosto ono literarno najbolje. Pa tko voli dobru knjigu neka čita! Kajati se neće, jer ne može se!

Tomislav Žigmanov

»Veliko djelo«

Glasoviti hrvatski novinski književni kritik Veselko Tenžera u zagrebačkom »Vjesniku« o ovome romanu napisao je 1979. sljedeće: »Petko Vojnić Purčar ispisao je povijest jedne žene, njezine ljubavi i njezino starenje. Učinio je to gotovo dokumentarnim stilom, bez ikakvih ukrasa. U svakoj jednostavnosti ima neke elementarne potrebe za drugim i poštovanje toga drugog. Upravo tu se zasnivaju i osnovne vrijednosti ovog djela i nove velike mogućnosti ovog pisca. Veliko djelo«.

Korizmena duhovna obnova u Somboru

0 kontemplativnoj molitvi

Gost četvrtih korizmenih susreta u stoljetnom somborskom Karmelu bio je *dr. Franjo Podgorelec*, karmelićanin, prior remetskog samostana u Zagrebu i profesor duhovne teologije na Institutu za duhovnost KBF-a. I on je, prema ustaljenom rasporedu, najprije u nedjelju poslije podne, 6. ožujka, predvodio Križni put i Euharistijsko slavlje u karmelićanskoj crkvi, a potom je okupljenim mladima održao predavanje na temu »Kontemplativna molitva prema Tereziji Avilskoj«. Na istu temu on je sutradan održao predavanje u Hrvatskom domu u Somboru, pred lijepim brojem sudionika, koji se revno svakoga ponedjeljka okupljaju na ovu jedinstvenu korizmenu duhovnu obnovu.

Na početku susreta u Hrvatskom domu gošta je pozdravio *o. Mato Miloš*, a zatim je susret započeo zazivom Duha Svetoga i kratkom molitvom. Na početku predavanja *o. Franjo* je istaknuo kako se o kontemplativnoj molitvi puno ne govori niti piše, jer se obično misli da je ona privilegij određene manje skupine ljudi, uglavnom redovničke. To međutim nije točno, naglasio je *o. Franjo*. Kontemplativna molitva je Božji dar namijenjen svim vjernicima. Tu istinu posvijestio je i papa *Ivan Pavao II.* u svom apostolskom pismu »Ulaskom u treće tisućljeće«.

DAR BOŽJI: Govoreći o samoj kontemplativnoj molitvi, predavač je naglasio da je ona viši stupanj molitve u kojoj molitelj jednostavno osjeti da Bog djeluje u njegovom srcu. Ta molitva je osobito prijateljevanje Boga i čovjeka, sjedinjenje dvaju srdaca. Ova molitva je puno jednostavnija i lakša od usmene molitve i molitve meditacije u kojima je čovjek angažiran po svojim naravnim sposobnostima uma i srca. U kontemplativnoj molitvi Bog čovjeku oduzima riječ, »ostavlja ga bez teksta«, ali mu daruje iskustvo svoje veličine i blizine. U nastavku predavanja *o. Franjo* je rekao kako je *sv. Terezija Avilska* u svojim djelima podcrtala da kontemplativna molitva nije nužna za svetost, ali oni koji na taj način mole doživljavaju nebo na zemlji, jer su sjedinjeni s Isusom. Kontemplativna molitva je dar Božji, ali ipak Bog ju daruje velikodušnim dušama, tako da je čovjek na neki način može i zaslužiti. Kontemplativna molitva je nagrada za življenu vjeru, ali i pomoć koju Bog čovjeku pruža za njegov svakodnevni život kako bi svoje dužnosti mogao obavljati s više ljubavi, da bi mogao rasti u dobrim djelima i u krepostima. Ako se čovjek nakon kontemplativne, pa i svake druge molitve, ne mijenja to znači da nije autentični molitelj.

BOG U NAŠEM SRCU: U završnom dijelu svoga predavanja predavač je istaknuo kako *sv. Terezija* ne navodi nikakvu metodu za stjecanje kontemplativne molitve, međutim ipak ističe molitvu sabiranja koja vodi do kontemplacije. Sabranost je znači posvijestiti si da je Bog sa mnom kad se molim. Sabiranje je nužno za uspješnost svake molitve, pa i kontemplativne. Najbolji način i najbrži način sabiranja je da si posvijestimo da je Bog u našem srcu, da je On bliži Bog, da nam je prijatelj. Evo, kako sabranost opisuje *sv. Terezija*: »Ako je sabranost istinska, posve se jasno primijeti, jer ima stanovito djelovanje. Ne znam kako da to objasnim; tko je bude imao, shvatit će; čini se da se duša uzdiže kao u igri, jer vidi da su igra sve stvari ovoga svijeta. Diže se u najpogodnije vrijeme i poput onoga je tko se povlači u jaku utvrdi zato da se ne boji protivnika. To je povlačenje osjetila od svih izvanjskih stvari i, na taj način, njihovo odstranjivanje, a da se toga nije svjesno; zatvaraju joj se oči zato da ih više ne vidi i zato da se više potakne vid očiju dušek«.

Zaključujući svoje predavanje *dr. Podgorelec* je rekao: »Karmelski poziv podrazumijeva zauzetost za život u pokornosti Isusu Kristu, razmatrajući noću i danju zakon Gospodnji bdijući u molitvi. Vjerna prvotnom Pravilu naša je sveta Majka terezija obnovila poziv nekadašnjih otaca s Gore Karmela na kontemplaciju i odredila da molitva bude temelj i prvenstvena vježba u životu njezinih kćeri. Stoga Crkva od svakog terezijanskog Karmela traži i očekuje da intenzivno živi otajstvo kontemplativne molitve i u tome daje primjerno svjedočanstvo narodu Božjem«.

Dr. Franjo Podgorelec i o. Mato Miloš

Iz knjige »Lira naiva 2004«

Pavle Peršić

Takog Srijema više nema

Ponekad me u sutone
iz drijemeža mjesec prene,
pa dugačkim šorom krenem
da oživim uspomene.

Di su one zore lude
vinograde da probude
pa u čaši i u snaži
vatre male da raspale.

Tak'og Srijema više nema
u zaborav pjesme pale.
Begeš puko, žice stare
na tamburi zardale.

Kad u ponoć lane kera,
rad lopova il švalera,
kad tambure zasviraju,
to bečari san tjeraju.

Di su one noći žedne,
birtašice di su vrijedne?
Di su pjesme i pajtaši,
fijakeri i čilaši?

Tak'og Srijema više nema
u zaborav pjesme pale.
Begeš puko, žice stare
na tamburi zardale.

Pavle Peršić rođen je u Golubincima 1947. godine. Piše tekstove za tamburašku glazbu (član je Udruženja tekstopisaca Srbije) i dosta njegovih tekstova je već snimljeno. Nekoliko ih je izvedeno na festivalu »Nova vojvodanska pjesma« u Novom Sadu, a godine 2000. dobiva prvu nagradu za tekst (pjesma »Zašto plačeš, Ljiljano«).

Do 1990. dobrih petnaest godina radi kao dramaturg i redatelj u dramskom odjelu HKPD »Vladimir Nazor« u Golubincima. Danas je ravnatelj dramskog odjela HKPD »Tomislav« u svom mjestu. Veliki je zaljubljenik tambure i tamburaške glazbe, svira bugariju u tamburaškom orkestru i piše. Do danas nije objavljivao.

A. Anišić

Paul Weller – »Studio 150«

V2 Music, 2004.

Novi, sedmi solistički album mod legende *Paul Weller*a, nekadašnjeg pjevača i gitarista skupina »The Jam« i »Style Council« te veoma utjecajnog glazbenika u Velikoj Britaniji, ima sljedeći sinopsis. Početkom 2004. godine, Weller je sakupio ekipu već dokazanih glazbenih znalaca (bubnjar *Steve White*, gitarist *Steve Cradock* i basista *Damon Minchella*) i uputio se u amsterdamski »Studio 150«, prema kome je ovaj album, sasvim logično i dobio naslov.

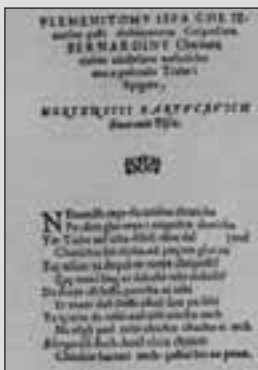
Za svoje prvo izdanje pod novom etiketom (V2), Weller je odabrao načiniti obrade starih hitova i nekih manje poznatih ostvarenja, koje je, kako to na albumu čujemo, oplemenio potpuno drugačijim aranžmanima i naravno specifičnošću svoja glazbena iskustva. Pjesme koje su se našle u izboru su: »Wishing on a star« (originalno izvođenje *Rose Royce*), »Thinking of you« (*Sister Sledge*), »If I could only be sure« (obrada pjesme *Nolana Portera*), »Don't make promices« (*Tim Hardina*), »The Bottle« (*Gil Scott Heron*), »Black is the colour« (škotska tradicionalna), »Close to you« (*The Carpenters*), »Early morning rain« (*Gordona*

*Lightfoot*a), »One way road« (*Oasis*), »Hercules« (*Aaron Neville*a), te »Birds« (*Neil Young*a). Album zatvara, sublimirajući cijelu studijske seansu »All around the watchtower« *Bob Dylana*, koja u novom, Wellerovom viđenju obiluje vokalom gospel energijom (za uzbudljive prateće vokale je zaslužna *Carleen Anderson*, bivša pjevačica skupine »The Brand New Heavies«). Kolekcija obrada protkana kroz raznovrsne glazbene žanrove (r&b, soul 70-tih, mod pop, disco, country), »Studio 150« ipak predstavlja jednu osmišljenu i zaokruženu cjelinu. Wellerova izvanredna ličnost, posvećenost i stilistička virtuoznost čine da svaka od dvanaest pjesama, koliko god bila osvjedočeni klasik u originalnom izvođenju, zvuči kao da ju je baš on skladao. Iako je običavao i prije izvoditi obrade na albumima i koncertima, najnoviji Wellerov uradak, prekriven patinom prošlosti, obraća se ponajviše nešto starijim generacijama, dok mlađima otvara vrata za istraživanje povijesti popularne glazbe.

D. B. P.

Hortenzij Bartučević (1516. -1579.)

Hortenzij Bartučević, pjesnik, rođen je 4. rujna 1516. a preminuo 5. siječnja 1579. na Hvaru. Sin pjesnika *Jeronima*. Kum na krštenju bio mu je *H. Lucić*. Oženio se 1541. *Margaritom Nikolini* te s njom imao šest sinova i kćerku, a imao je i dvoje vanbračne djece. Podaci o njegovu životu mogu se pratiti u arhivskim spisima od 1537. Kao član ugledne hrvatske plemićke obitelji obavljao je različite dužnosti u javnom životu. Tako je 1551. zajedno s ocem *Jeronimom* bio član odbora za prodaju žita, a 1553. sa *Silvestrom Leporinijem* predstavnik hrvatskog plemstva pred mletačkom vladom za sukoba s pučanima. Godine 1560. obavljao je dužnost blagajnika (kamerlenga) hvarske komune, a u starijim godinama odgovornu dužnost suca. Kao živ posljednji put se javlja u spisima 20. veljače 1578. na jednom krštenju, ali je prema jednom dokumentu 5. siječnja 1579. bio već mrtav.

Bartučević je bio poznat u krugovima renesansnih pjesnika Hvara, Zadra i Dubrovnika, ali sačuvane su samo 4 njegove pjesme. To su dvije pjesničke poslanice *Nikoli Nalješkoviću*, nastale oko 1560.: »Sve velike časti dostojnomu Nikoli Stjepka Nalješkovića Hortenzij Bartučević Hvaranin piše« te »Zvršno poštovanomu i svake časti dostojnomu Nikoli Nalješkoviću Dubrovčaninu Hortenzij Bartučević Hvaranin piše«. Poslije je pronađena i odulja »Pisan u hvalu blažene, svete i prečiste divice Marije, majke Isukrstove, složena po Ortenziju Bartučeviću Hvaraninu«. Pjesma »Plemenitomu i svake izvrsne časti dostojnome gospodinu *Bernadinu Karnarutiću*, vlastelinu zadarskomu u pohvalu Tižbe i Šegeta Hortenzij Bartučević Hvaranin piše« tiskana je kao popratni tekst *Karnarutićevoj* poemi.

HRCKOVA SVEZNALICA

ZAŠTO SE VIDIMO U ZRCALU?

Zato što je zrcalo jedna posebice glatka i sjajna površina, s koje se svjetlosne zrake odbijaju baš kao što se lopta odbija od zida kada je šutnemo. Zbog toga zrcalo ne smije biti providno kao staklo na prozoru. Njegova pozadina je zatamnjena naročito smjesom. Naš lik u zrcalu se vidi obratno zbog odbijanja svjetlosnih zraka.

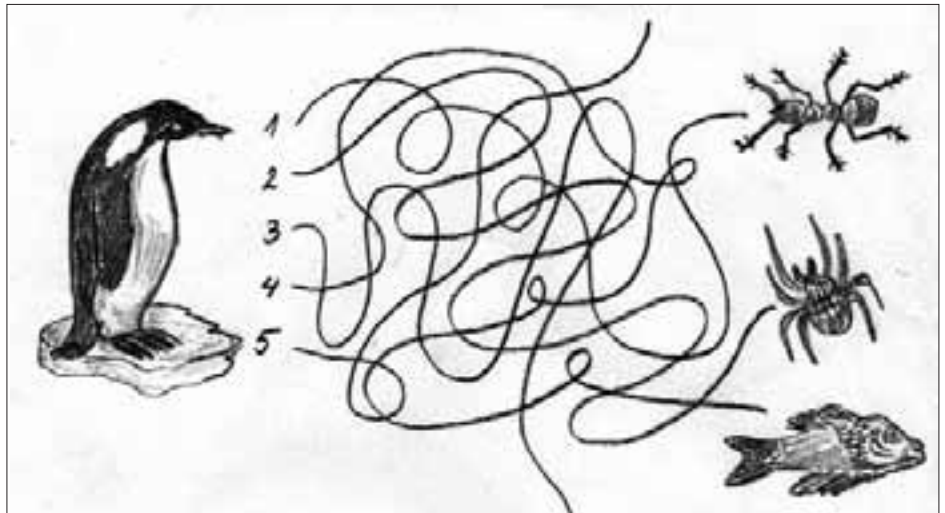

ZAŠTO SE I STARIJI BAVE SPORTOM?

Ljudi koji žive u velikim gradovima i obavljaju posao koji ne zahtijeva mnogo kretanja, nemaju prilike boraviti na svježem zraku. Zato se mnogi bave sportom, jer na taj način jačaju svoje tijelo, razvijaju mišiće, dišu punim plućima – a sve to doprinosi dobrom zdravlju. Ne kaže se uzalud – u zdravom tijelu – zdrav duh.

ZADAĆA

Pomozi malom pingvinu da pronađe put do omiljene hrane – ribe:

Priredio i ilustrirao: Zoltan Sič

HRCKOVE ZGODE

TATA SE NIJE DO KASNO VRATIO JER JE SLAVIO S DRUŠTVOM...

... A MAMA JE CIJELI DAN KUHALA I PEKLA KOLAČE.

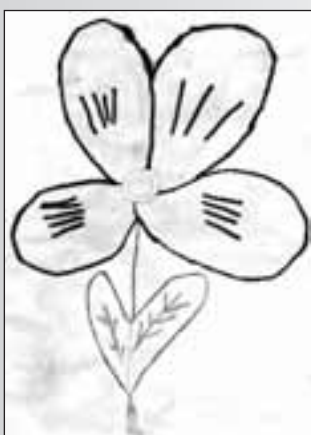
PITAM SE JE LI 8. OŽUJKA DOISTA DAN ŽENA?

Stipan Jurić, IV. c
OŠ »Matija Gubec«, Ljutovo

Karla Rudić, II.
OŠ »Ivan Milutinović«, Mala Bosna

Nina Vojnić Purčar, III. b
OŠ »Vladimir Nazor«, Đurđin

KRILO MOJE MAJKE

Moja majka, to je moj cijeli život.
Ona je uvijek pokraj mene. Uvijek
me čuva, pazi i mazi. Kad' treba
sve mi pomaže, sve mi objasni,
moja majka mi je najbolja prijateljica.
Majka me ni za blago ne bi dala.
Svako dijete voli svoju majku!

Nikol Kokošček, II. h
OŠ »Matko Vuković«, Subotica

Slaven Horvat, I. b
OŠ »Matija Gubec«, Donji Tavankut

OSMIJEH MOJE MAJKE

Moja majka ima lijep osmijeh.
Lijepa je i draga.
Ima puno srce ljubavi i dobrote.
Fiho kuha.
Ima lijepu kuću.
Volio bih da uvijek živi.

Petar Skenderović, III. h
OŠ »Matko Vuković«, Subotica

Marina Mačković, I. e
OŠ »Sveti Sava«, Subotica

Kristina Lebović, II. b
OŠ »Matija Gubec«, Gornji Tavankut

Nikola Mukić, I. h
OŠ »Matko Vuković«, Subotica

MOJA MAMA

Moja mama je Ivanka. Ona je
najbolja mama na svijetu.
Njena crna kosa ukrašava
bijelo lice i rumene usne.
Crne oči me uvijek brižno prate.
Ona je kućanica, ali puno
pomaže i tati oko zemlje.
U slobodno vrijeme spava
i odmara se od teškog rada.
Moju mamu rastužuje slaba
ocjena, te se trudim da budem
odlična učenica.

Maja Cvijanov, IV.
OŠ »Sveti Sava«, Bikovo

I. U prazna
polja upiši
odgovarajuće
brojeve
i računske
operacije:

9	-	3	=	
	x	x		+
	x	1	=	
=		=		=
13			=	10

II. Naučimo glavne gradove:

Rusija:

--	--	--	--	--	--	--

Japan:

--	--	--	--	--	--

SAD:

--	--	--	--	--	--	--	--

Slovačka:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Život poslije Oscara

Zlata vrijedan pozlaćeni kipić

Piše: Dražen Prčić

Zvjezdana prašina polagano se sliježe, odnoseći nedavnu 77. dodjelu Akademijinih nagrada za filmsku umjetnost u lagani zaborav aktualnih događanja. Oscari su na radost presretnih pobjednika podijeljeni, gubitnici prežaljeni i »filmski« život svih aktera ove glamurozne predstave se nastavlja u novim ulogama i projektima. Nekog većeg razloga za tugu ne bi trebalo biti, jer svi nominirani za najprestižniju svjetsku nagradu sedme umjetnosti, koji nisu dobili pozlaćeni kipić, »utješeni« su milijunskim dolarskim iznosima »producentских« naknada. Pa ipak, iako se »svijet vrti oko novca«, mnogi bi se odrekli impresivnih honorara i dijela svog imetka za »vlasništvo« nad samo jednim Oscarom i mjestom u »pobjedničkoj« vječnosti. Statistika povijesti ove nagrade, ustanovljene davne 1929. godine, ipak će zabilježiti svako ime nominirano u određenoj kategoriji.

Filmovi

Upovijesti dodjele Oscara samo su tri filma uspjela osvojiti nevjerojatnih 11 nagrada u raznoraznim konkurencijama: »Ben Hur« (od 12 nominacija), »Titanic« (14) i »Gospodar prstenova-Povratak kralja« (11). Samo jednu manje ima »Priča sa zapadne strane« (10)

Iz učtivosti prema svima onima koji još uvijek nisu pogledali pobjednički film ovogodišnje dodjele Oscara, reći ćemo samo da se ova »boksачка« priča bazira na kompleksnom odnosu trenera i njegove štićenice, koji zajedničkim snagama žele pronaći put iz vlastitog životnog beznađa. U »ringu« prošlotjedne dodjele Akademijinih nagrada, našla su se, do te nedjeljne večeri, dva posve ravnopravna rivala za ukupnu pobjedu. Eastwoodov »Million dollar baby« i Scorsesov »Aviator«, priča o multimilijunašu *Howardu Hughesu*. Cijela večer je protekla u neizvjesnom iščekivanju tko će podići slavodobitno ruke i prigrabiti najvredniji trofej, a na koncu su gotovo sve najvažnije kipiće pobrali »bok-

sači»: najbolja glavna ženska uloga (Hillary Swank), sporedna muška uloga (Morgan Freeman), režija (Clint Eastwood) i najbolji film (Million dollar baby). Redatelj »Aviatora« Martin Scorsese, unatoč svojoj šestoj nominaciji, ponovno nije uspio biti prozvan na pobjednički podij. Iako je njegov film osvojio također četiri Oscara, oni ipak nemaju toliko značaj jer su dodijeljeni u tzv. manje važnim kategorijama – poput scenografije na primjer. Sam naslov pobjedničkog filma vrlo slikovito asocira na budućnost svakog »prozvanog« i Oscarom nagrađenog umjetnika, čiji će svaki sljedeći projekt biti milijunski vrednovan. U biti, svaki ponositi nositelj malog, pozlaćenog kipića vrijednog nekoliko dolara u pravom smislu riječi postaje »million dollar baby«. Pokraj već spomenuta dva velikana, koji su obilježili neizvjesni redateljski duel, ova 77. dodjela

Redatelji

Najviše Oscara je osvojio John Ford (4 od ukupno 5 nominacija), slijede: William Wyler (3 od čak 12 nominacija), Frank Capra (3/6), dok je čak 14 redatelja osvojilo 2 puta Oscara za režiju (Spielberg, Stone, Forman, Zinneman i dr)

Glumci

Katharine Hepburn je najuspješnija glumica svih vremena s čak 4 osvojena Oscara iz 12 nominacija, slijede: Ingrid Bergman (3/7), Jack Nicholson (3/12), Walter Brennan (3/4), dok je brojka »duplih« oscarovaca mnogo brojnija.

Akademijinih nagrada ostat će, jamačno, upamćena po unaprijed očekivanom i potvrđenom trijumfu *Jamie Foxxa* u konkurenciji za najbolju glavnu mušku ulogu. Njegova dojmjljiva impersonifikacija legendarnog *Ray Charlesa* bez dileme je nagrađena Oscarom na kojeg nitko nije imao niti jednu primjedbu. A o ostalim pobjednicima i gubitnicima, ionako je uzaludno diskutirati. Jer Akademijina je zadnja...

Bliži se treća hrvatska obljetnica najpopularnijeg kviza na svijetu

Usamljena milijunašica

Piše: Dražen Prčić

Izvorni britanski proizvod, kviz program »Tko želi biti milijunaš«, najpopularnija je svjetska televizijska igra znanja koja se s velikim uspjehom i pozamašnim postotkom gledanosti dosada emitirala od 1998. godine u 120 zemalja našeg planeta.

Trenutačno u zanimljivim ogledima znanja može uživati 75 zemalja koje ga po licenciji priređuju, a među njima su i brojni gledatelji iz SiCG i Hrvatske. Jer, gledajući i odgovarajući doma na postavljena pitanja za vrtoglave dinarsko-kunske iznose svatko, barem na tren, pomisli što bi bilo da se sam nađe »u vrućem stolcu« nasuprot voditelja...

HRVATSKA MILIJUNAŠICA: Od 24. ožujka, kada se prvi puta pojavio kviz »Tko želi biti milijunaš« na programu Hrvatske televizije – u udarnom terminu od 20 sati četvrtkom i nedjeljom, samo je jedna natjecateljica uspjela točno odgovoriti na posljednje, petnaesto pitanje vrijedno milijun kuna. Profesorica hrvatskog jezika i književnosti iz Vinkovaca *Mira Bičanić*, otvorila je »milijunaško« pitanje: »Koja je TV voditeljica istrčala pariški maraton 2001. godine?«, poslije malo razmišljanja iskoristila je svoj posljednji joker publiku i na osnovu njihovog visokog postotka za odgovor: »*Sandra Antolić*«, prihvatila sugestiju i pomoć i hrabro izgovorila točan odgovor. Uslijedio je mini vatromet u studiju, oduševljenje u publici i Hrvatska se pridružila zemljama koje se mogu pohvaliti slavodobitnicima u ovom zanimljivom TV showu. Primjera radi u domovini kviza, Velikoj Britaniji, za proteklih sedam godina prikazivanja samo je troje natjecatelja uspjelo »stići do kraja« i uzeti ponuđeni milijun. Uz milijunašicu Miru, vrijedno je spomenuti i ime *Damira Pahića*, specijalista – kirurga iz Siska, koji je prvi na hrvat-

skim prostorima stigao do posljednjeg pitanja, ali nije bio siguran kako se pravilno piše ime francuskog Grand Slam tenis turnira, Roland Garrosa i odustajanjem se zadovoljio s 500.000 kuna.

VODITELJ KVIZA: Pokraj natjecatelja, koji svojim pokazanim znanjem ili pak neznanjem vode glavnu riječ u svakom nastavku ovog popularnog kviza, njegov zaštitni znak u svim zemljama su, jamačno, voditelji. Izbor osobe, koja će tijekom cijele emisije »držati tenziju«, čitajući i duhovito komentirajući pitanja, prije tri godine je pao na glumca *Tarika Filipovića* i pokazao se odličnim izborom. Šarmantni voditelj uvjerljivo je doprinio velikoj gledanosti kviza koji, pokraj centralnog Dnevnika, dominira svim ljestvicama gledanosti i postao zaštitnim znakom »hrvatskog milijunaša«

PRAVILA KVIZA: Konkurirati za potencijalno mjesto nasuprot voditelju može svatko tko je punoljetan i ima prebivalište na teritoriju države koja organizira kviz, te protiv njega se ne vodi kazneni postupak i nije u bliskom srodstvu s osobama koje učestvuju u njegovoj realizaciji. Prijava se može izvršiti putem telefonskog poziva ili SMS poruke, a ukoliko se uđe u uži izbor, slijedi poziv na snimanje emisije i mjesto među deset potencijalnih natjecatelja koji o mjestu u »vrućem stolcu« odlučuju prvom igrom »najbrži prst«. Najbržem ili najbržoj, koji uspiju točno riješiti ponuđeni zadatak, pripada neograničeno vrijeme da pokušaju postati milijunaši i uđu u povijest ovog svojevrsnog kviz fenomena. Uspiju li u tome, pokraj pozamašnog novčanog iznosa, slijedi im i vječna slava i društveni respekt »sveznadara«. ■

Jovanka Berberović, kućanica

Tijekom dugih zimskih mjeseci rado gledam ovaj kviz, jer općenito imam više slobodnog vremena. U »Milijunašu« mi se dopada neizvjesnost prilikom odgovaranja na pitanja koja nose veće novčane iznose.

Durđinka Francišković, privatna poduzetnica

Volim gledati kviz »Tko želi biti milijunaš« jer se u njemu uvijek može testirati vlastito znanje, ali i često naučiti nešto novo. Povrh svega, popularnosti ovog kviza u mnogome doprinose i gotovo uvijek duhoviti i šarmantni voditelj Tarik Filipović.

Gulaš s gljivama

Specijalitet lovačke kuhinje

Sastojci:

za 4 osobe
25 dag crvenog luka
0,5 dl ulja
40 dag krumpira rezanog na kocke
20 dag dimljene domaće kobasi-
ce
40 dag raznih gljiva (vrganj, li-
sičica, puza)
1 žlica slatke crvene paprike
1 žlica ljute paprike (ili 1-2 fefe-
rona)
malo ukuhane rajčice
1,5 žlica brašna, 1 dl bijelog vina
2 dl kiselog vrhnja, sol

Opis:

Luk sitno narezati, pirjati na ulju, dok ne uvene. Dodati krumpir re-
zan na kocke, sitno narezanu
kobasicu i gljive. Dodati vodu.
Pirjati dok krumpir ne omekša,
uz povremeno dodavanje vode.
Zatim dodati slatku i ljutu papriku
(ili feferone sitno narezane) i
rajčice. Sve pobrašniti, dodati vi-
no i vodu da postane fina gusta
smjesa. Na kraju posoliti i dodati
vrhnje.

Juha s gljivama

Specijalitet lovačke kuhinje

Sastojci:

(za 10 osoba)
0,6 kg sušenih ili svježih vrganja
0,4 kg svježih šampinjona
0,5 kg suhog mesa
0,2 kg luka, 0,2 kg mrkve, 0,1 kg masnoće, 0,1 kg brašna, 1 kg krumpira
0,15 kg rajčica ukuhanih, 0,2 l kiselog vrhnja
2 jaja
0,05 kg soli, 0,05 kg crvene paprike, vezica peršina, 1 g papra

Opis:

Na masnoći popržimo sitno sjeckani luk, dodamo na kocke narezano suho meso, te malo popržimo i potom dodamo mrkvu narezanu na kockice. Pustimo da omekša i dodamo gljive koje smo prethodno narezali na listiće. Sve zajedno pustimo da se prži, pa dodamo brašno, ukuhanu rajčicu i crvenu papriku. Popržimo i zalijemo vodom ili temeljcem. Do-
damo krumpir koji smo narezali na kocke, začinimo, pustimo sve kuhati. Kada je gotovo, dodamo umak koji pripremimo od kiselog vrhnja i jaja.

V I J E S T I

Rukomet

-3 u Beogradu

U prvom četvrtfinalnom susretu Kupa pobjednika kupova rukometaši Zagreba poraženi su na gostovanju u Beogradu od momčadi Partizana (20:23), no, unatoč izrazito slabijoj igri uspjeli su zabilježiti povoljan rezultat od samo tri gola minusa pred uzvrat na domaćem parketu. Utakmica je protekla u veoma nervoznoj atmosferi, uz nekoliko prekida izazvanih nedoličnim ponašanjem publike u dvorani »Pionir«. U nedjelju 13. ožujka igrat će se uzvratni susret u Zagrebu.

Formula 1

Fisichella prvi u Australiji

Na startu ovogodišnje sezone u Formuli 1, na prvoj utrci koja je vožena u Australiji, pobjedu je odnio talijanski vozač iz momčadi Renaulta – *Giancarlo Fisichella*. Drugi je na cilj stigao *Rubens Barrichello* (Ferrari), dok je treću poziciju na pobjedničkom postolju zauzeo još jedan pilot Renaulta *Fernando Alonso*.

Goodyear liga**24. kolo, 5. ožujka**

Domžale – Budućnost 86:69
Zagreb – Laško 63:82
Slovan – Cibona 77:84
Bosna – Zadar 81:73
Hemofarm – Olimpija 107:96
Partizan – C. zvezda 86:95
Split – Široki 89:85

Tablica: Hemofarm 41, Olimpija 41, C. zvezda 40, Zadar 40, Partizan 40 (-1), Laško 39, Cibona 38 (-1), Reflex 38 (-1), Bosna 38, Slovan 35, Budućnost 33, Zagreb 31, Šibenka 30 (-1), Široki 30, Split 28, Domžale 28

Atletika

Pucelj šesti u skoku u dalj

Hrvatski skakač u dalj *Ivan Pucelj* zabilježio je solidan uspjeh na dvoranskom prvenstvu Europe u Madridu osvajanjem šestog mjesta (7,84 m) u finalu. Poslije *Siniše Ergotića* hrvatski »dalj« je, čini se, dobio dostojnog nasljednika.

Boks

Nova pobjeda Drviša

Nokautom u prvoj rundi Stipe Drviš je svladao Amerikanca Kevina Buttsa i novom pobjedom stekao pravo izazivanja aktualnog svjetskog prvaka u poluteškoj kategoriji. Borba je održana u njemačkom gradu Leverkusenu u sklopu velike boksačke revije.

Hokej

Deveti naslov Medveščaka

Hokejaši »Medveščaka« osvojili su svoj deveti uzastopni naslov prvaka Hrvatske u hokeju na ledu i još jednom dokazali svoj primat u domaćem šampionatu. U finalnom susretu protiv Mladosti (7:1) nanizali su i treću uzastopnu pobjedu u seriji i obranili naslov najbolje hrvatske momčadi.

HNL**20. kolo, 5. ožujka**

Hajduk – Varteks 3:1
Međimurje – Dinamo 1:3
Zagreb – Osijek 1:0
Inter – Rijeka 2:2
Pula 1856 – Slaven B. 2:0
Kamen I. – Zadar 2:0

Tablica: Hajduk 39, Rijeka 35, Inter 34, Varteks 31, Slaven B. 31, Dinamo 30, Zagreb 30, Kamen I. 29, Osijek 29, Pula 1856 22, Zadar 16, Međimurje 9

Ines Cvijanović, trenerica umjetničkog klizanja

Ledena umjetnost

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Umjetničko klizanje, taj lijepi sport vještine plesa na ledenoj plohi, na vojvođanskim prostorima nalazi se u poprilično teškoj situaciji i njegova budućnost je vrlo upitna. Subotica, s njezinim otvorenim klizalištem koje je limitirano isključivo zimskim vremenskim uvjetima, ima jedini organizirani klizački klub »Spartak«. U njemu već sedam godina kao trenerica radi *Ines Cvijanović*, koja nam je u kraćem razgovoru pojasnila aktualno stanje u klizačkom sportu.

► Otkada radite u školi klizanja?

Od njenog osnivanja, prije sedam godina, angažirana sam kao trenerica u školi klizanja koja djeluje u klizačkom klubu »Spartak« iz Subotice. U sklopu ove »škole« postoji nekoliko skupina u koje su mali klizači i klizačice razvrstani prema svladanom znanju i vještini klizanja na ledu. U najnižoj grupi su apsolutni početnici, potom se vrši odabir za napredniju skupinu iz koje se, na koncu, najtalentiranija djeca selektiraju kao budući natjecatelji.

► A kako je bilo u početku Vaše klizačke karijere?

Klizanjem sam se započela baviti još u četvrtoj godini, nakon što me je jedan od danas bivših trenera zamijetio tijekom kada sam se klizala u običnom »građanskom« terminu. Kao maloj djevojčici to mi se odmah dopalo, pristala sam i jednostavno zavoljela ovaj lijepi sport. Od tada, pa sve do danas, svake sam zime na ledu.

► Što biste izdvojili kao najveće doмете Vaše kratke natjecateljske karijere, s obzirom da ste vrlo rano »prešli« u trenerske vode?

Uslijed okolnosti da je naše klizalište oduvijek bilo jedino otvoreno, kako u

bivšoj državi, a tako i danas na prostorima SiCG, nikada nismo imali objektivnih mogućnosti i uvjeta za kvalitetnije rezultate. Za vrijeme zajedničke države najbolji rezultat mi je bio drugo mjesto na pokrajinskom natjecanju, dok sam na šampionatu SiCG jednom zauzela drugo mjesto. U moje vrijeme Zagreb je imao apsolutni primat i kvalitetu umjetničkog klizanja s kojom se, na žalost, nismo mogli ravnopravno nositi.

► Zašto ste napustili aktivno bavljenje klizanjem i postali trenerica?

S natjecanjima sam završila u sedamnaestoj godini, kao juniorka, jer za seniorsku konkurenciju jednostavno nije bilo uvjeta. Sa samo tri do četiri mjeseca leda nemoć je ravnopravno konkurirati klizačica ma koje su tijekom cijele godine na ledu. Opet, prestankom aktivnog natjecanja željela sam ostati u ovom lijepom sportu i na ledu, pa sam započela prvo s radom u ško-

Slobodni sastav

Za razliku od obveznog, slobodni sastav je nešto duži i predstavlja svojevrsnu priliku da se klizač ili klizačica predstave u osobnoj glazbeno-plesnoj izvedbi koja je nužno povezana s adekvatnim izborom kostima u kojemu se nastupa.

li klizanja. U samom početku nam je bila želja da privučemo što više djece i omasovimo ovaj sport.

► Kako se stručno usavršavate za poziv klizačkog trenera?

Za razliku od recimo Rusije, u kojoj postoje i fakulteti umjetničkog klizanja, kod nas ne postoji nikakva stručna škola, niti ništa približno tome. Jedina mogućnost stručnog usavršavanja je isključivo putem seminara koji se redovito održavaju u susjednim zemljama poput Hrvatske, Slovenije ili Mađarske, a koje organizira Svjetska klizačka organizacija. Na ovim stručnim okupljanjima imamo priliku puno toga naučiti, što »kod kuće« jednostavno nismo u prilici.

► Što je potrebno da bi se »stvorila« jedna kvalitetna klizačica?

Potrebno je dosta toga, s obzirom da je umjetničko klizanje izuzetno kompleksan sport u kojemu je, pokraj potrebne tehnike i poznavanja baletnih osnova, nužna i određena tjelesna snaga, uz jako puno kvalitetnog i kontinuiranog svakodnevnog treninga tijekom cijele godine.

► Koliko traje jedan dobar trening i kada trenirate?

Jedan kvalitetan trening traje otprilike oko dva sata, jer podrazumijeva prvo zagrijavanje na »suhom«, potom oko sat vremena na ledu, i na koncu kondicijski dio izvan klizališta. Zbog nepostojanja adekvatnih uvjeta za rad na gradskom klizalištu, treninzi se održavaju u ne osobito popularnim terminima, ujutro od 7:15 – 8:30 i od 13 – 15 sati, kada je led jedino slobodan zbog brojnih drugih, pretežito hokejaških treninga i termina za građanstvo. ■

Obvezni klizački sastav

Tijekom natjecateljskog nastupa klizači i klizačice moraju otklizati dva sastava: obvezni, u kojemu moraju izvesti osam zadatih elemenata, i slobodni dio. Trajanje obveznih sastava kod juniora je 2 minute i 40 sekundi, kod seniora 3 minute. Muški klizački sastavi uvijek traju pola minute duže.

Senzacionalna teniska pobjeda Hrvatske Davis Cup reprezentacije

Tri Ivanova američka dana

Piše: Dražen Prčić

Kada je prije godinu dana Hrvatska Davis cup momčad u Zagrebu deklasirala favoriziranu momčad SAD, bilo je tada (4:1), mnogi »umanjivači« tog uspjeha opravdavali su slab nastup najveće svjetske teniske sile neigranjem njenih najboljih igrača. Istini za volju u zagrebačkom Domu sportova tada nije, zbog ozljede, zaigrao najbolji američki igrač današnjice *Andy Roddick*, dok se *Andre Agassi* »zasitio igranja« za reprezentaciju, ali to uopće nije moglo umanjiti povijesni uspjeh te velike pobjede. Igrom sudbine i ždrijeba, nova sezona Svjetske skupine u Davisovom Cupu donijela je novi susret između Hrvatske i SAD, ali ovog puta na američkom tlu u kalifornijskom gradiću nadomak Los Angelesa, Carsonu. Željni revanša za teški poraz, poslije kojeg su morali igrati susret za ostanak u društvu najjačih teniskih nacija, Amerikanci su okupili svoju trenutačno najjaču momčad. Uz trećeg svjetskog igrača Andyja Roddicka, pod »zastavu« se vratio i veteran *Andre Agassi*, koji je, uzgred, još uvijek bolje rangiran od najboljeg hrvatskog tenisača *Ivana Ljubičića*, dok je za igru parova pripremljen jedan od najjačih dublova današnjice, braća *Bryan*. Uz podlogu koja im kao domaćinima najviše odgovara, sve je bilo spremno za »vraćanje dugova« kočopernim Hrvatima. Ali, sva ljepota natjecanja u Davisovom kupu ogleda se u činjenici da se za konačnu pobjedu moraju osvojiti tri poena i da ih na koncu može donijeti i jedan jedini igrač, koji dobro igra i singl i dubl. Na njihovu nesreću, a na našu veliku radost, Hrvatska je imala jednog Ivana Ljubičića...

SiCG – Zimbabwe 5:0

Proteklog vikenda Novi Sad je bio domaćin Davis cup susreta između SiCG i Zimbabwea, koji se igrao u sklopu prvog kola I Euroafričke zone. *Novak Đoković* i *Janko Tipsarević* u singlu, te *Nenad Zimonjić* i *Dušan Vemić* u igri parova, nisu dozvolili nikakvo iznenađenje, ne prepustivši gostima niti jedan set. Sljedeći protivnik reprezentacije SiCG je momčad Belgije.

DAN PRVI: prema ždrijebu, koji je obavljen dan prije, u prvom susretu reketi su ukrstili Ljubičić i Agassi. Iako uvjerljiva, Ivanova pobjeda od 3:0 (6:3, 7:6, 6:3) nad jednim od najvećih tenisača svih vremena izvojevana je poslije dobra dva sata lijepe i atraktivne igre. Iskreno govoreći, poslije serije Ljubičićevih odličnih rezultata u po-

bo« su zaigrali svoj olimpijski tenis i sljedeća tri seta (3:6, 7:6, 6:4, 6:4) dovela su Hrvatsku u vodstvo od 2:1

DAN TREĆI: Prvi susret posljednjeg dana donio je ogled dva najbolja igrača s obje strane. *Andy Roddick* imao je zadatak da svojom pobjedom izjednači rezultat i sačuva američke nade, dok je s druge stra-

sljednje vrijeme, ovaj poen se i očekivao od prvog hrvatskog igrača. Hrvatska je povelila s 1:0, a u drugom susretu dana, na teren je protiv *Marija Ančića* izašao prvi američki tenisač *Roddick*. Kada je Mario uzeo prvi set, pomislili smo da bi već prvog dana susret mogao biti riješen. Ali u sljedeća tri seta *Roddick* je pokazao svoju kvalitetu i pobjedom (4:6, 6:2, 6:1, 6:4) izjednačio rezultat na 1:1.

DAN DRUGI: Subota je donijela specijalitet svakog susreta u Davisovom kupu. Igru parova. Ovog puta u borbi za iznimno važni poen koji može (i je!), odlučiti cijeli susret, na suprotnim stranama su se našli hrvatski brončani olimpijski par *Ančić*, *Ljubičić* i jedan od najboljih svjetskih dublova, *Bryan*, *Bryan*. Na kladionicama i prognozama američka braća kotirala su kao veliki favoriti, koji bi trebali donijeti konačnu prevagu na putu do američke pobjede. A kada su osvojili prvi set, radosti u gledalištu nije bilo kraja. No tada je proradio poznati domaći dišpet, Mario i »Lju-

ne Ivan Ljubičić trebao zaigrati još jednom u svom stilu i odvesti Hrvatsku u četvrtfinale. I kao prema nekom pravilu ovog susreta, onaj tko je osvojio prvi set, na koncu je napustio teren pognute glave. *Roddick* se prvi radovao, ali je poslije 3 sata i 58 minuta divovske borbe i super tenisa (6:4, 3:6, 6:7, 7:6, 2:6) ipak morao stisnuti ruku pobjedniku *Ljubičiću*. Svojom trećom pobjedom u tri dana, poslije gotovo devet sati na terenu, Ivan je donio i treći, najvažniji poen za konačnu pobjedu Hrvatske. U posljednjem, revijalnom suretu koji nije ništa odlučivao, *Bob Bryan* je bio bolji od *Roka Karanusića* (6:2, 3:6, 6:1) i ublažio američki poraz na 2:3.

POST FESTUM: pobjedom na reprezentacijom SAD u prvom kolu ovogodišnje sezone natjecanja u Davisovom kupu, Hrvatska se plasirala u četvrtfinale u kojemu će igrati protiv momčadi Rumunjske. Ovom pobjedom momčad izbornika *Pilića* izborila je mjesto i sljedeće godine u Svjetskoj skupini. ■

Proljeća Ivana Galeba

Priredio: Zdenko Samaržija

3. ožujka 1906. godine njemački su astronomi otkrili svemirsko tijelo nepravilnoga oblika u sazviježđu Djevice, to jest između Marsa i Jupitera, promjera tridesetak kilometara. *Dr. August Kopff*, suradnik heidleberške zvjezdarnice, te *Maks Wolf*, direktor zvjezdarnice, taj su planetoid nazvali Croatia.

4. ožujka 1643. godine rođen je u Karlovcu *Fran Krsto Frankopan*, sin *Vuka Frankapana*. Opismenio se u Karlovcu, a obrazovao se kod isusovaca u Zagrebu gdje je stekao sklonost ka pisanju. Kao i ostali plemići, dio je mladosti proveo u Italiji gdje se i oženio rimskom patricijkom *Julijanom de Naro*. U domovini je postao ogulinski kapetan te je sudjelovao u velikom boju s Turcima kod Otočca. Uortačio se s *Petrom Zrinskim*, mužem svoje sestre *Katarine*, te borio protiv bečkoga centralizma. Bečki je dvor njihovu aktivnost protumačio kao zavjeru te ih je utamničio. U Bečkom Novom Mjestu pogubljen je 30. travnja 1671. godine odsijecanjem glave. Najvažnije djelo je *Gartlic* za čas kratiti, poezija pod utjecajem talijanske lirike 17. stoljeća. Pjesme su patetične i u njima ističe čast i poštenje, težnju za slobodom, preziranje ropstva te vjeru u pobjedu pravde.

4. ožujka 1919. godine rođen je u Slavonskome Brodu *Branko Ružić*, hrvatski kipar, slikar i pjesnik. Umro je 27. studenoga 1997. godine u Zagrebu. Radio je drvetu, glini, gipsu, bronci, kamenu i papiru. Najvažnije skulpture su *Okrugli stol*, *Limar*, *Mačke*, *Svirači*. Gotovo cjelokupan je opus darovao Slavonskome Brodu.

4. ožujka 1967. godine umro je u Zagrebu *Vladan Desnica*, hrvatski književnik srpskoga podrijetla. Rođen je 16. rujna 1905. u Zadru. Svoj je nevelik opus, svega četiri romana, Desnica počeo Zimskim ljetovanjem, romanom o položaju ratnih prognanika. Roman *Proljeća Ivana Galeba* najvažnije je djelo Vladana Desnice. Spoj je to filozofskoga i poetskoga, možda ponajbolji u hrvatskoj literaturi. Roman je otvorio novo poglavlje u hrvatskoj literaturi, tada vrlo nesklonoj individualnim analizama sudbine, smrti, Boga, samoće, sudbine djece bez jednog roditelja. Pokopan je u Islamu Grčkom, mjestu u kojem je često boravio i stvarao.

7. ožujka 1274. godine umro je u Fossanovi *Toma Akvinski*, dominikanac i crkveni naučitelj.

7. ožujka 1849. godine car i kralj *Franjo Josip* donio je Ustav, koji su po načinu nametanja povjesničari nazvali oktroirani, nametnuti. Ustav je, kako piše na nje-

mu, donesen 4. ožujka, no to nije točno. U proljeće 1848. godine, točnije nakon govora *Lajosa Kosstutha* od 3. ožujka 1848. godine, počeli su nemiri u Ugarskoj koji su kulminirali ratom, koji je počeo u jesen iste godine. Nakon što je u prosincu 1848. godine vlast preuzeo *Franjo Josip*, stanje se na političkom i vojnom polju zaoštrilo. Ugarski sabor nije priznao novoga vladara pa je *Franjo Josip* odlučio oružjem slomiti mađarski otpor. U tim je borbama sudjelovala i vojska bana *Jelačića*. Početni uspjesi naveli su bečki Dvor na misao da je mađarski otpor slomljen i rat završen, te da se život u Monarhiji može normalizirati. Zbog toga je *Franjo Josip* proglasio novi ustav za cijelu Monarhiju. Oktroiranim ustavom država je uređena centralistički, a Hrvatski i Ugarski sabor izgubili su pravo odlučivanja i donošenja zakona. Ustav je izazvao veliko nezadovoljstvo. Banskoga vijeće nije željelo proglasiti važećim, a Mađari su svrgnuli *Habsburgovce* s ugarskog prijestolja i proglasili neovisnu mađarsku državu. Nakon toga rat je nastavljen još većom žestinom, no Mađarska je revolucija ugušena tek u ljeto 1849. godine uz pomoć ruske vojske. Nakon gušenja mađarske revolucije, car je, oslanjajući se na oktroirani ustav, nastavio graditi centralističku upravu Monarhije. Ubrzo je odbacio i oktroirani ustav te cijelom državom zavladao apsolutistički.

8. ožujka 1899. godine rođen je u Velikom Grđevcu kraj Bjelovara *Mato Lovrak*, hrvatski književnik. Nižu je gimnaziju polazio u Bjelovaru, a u Zagrebu je završio učiteljsku školu. Učiteljevao je u Kutini, Velikom Grđevcu, Velikim Zdencima i Zagrebu. Najvažnija djela su »Slatki potok i druge priče za djecu«, »Djeca Velikog sela« (kasnije je roman dobio naziv »Vlak u snijegu«), »Družba Pere Kvržice«, »Prijetelji«, »Divlji

dječak«, »Anka Brazilijanka« i mnogi drugi. »Vlak u snijegu« i »Družba Pere Kvržice« su ekranizirani. »Vlak u snijegu« preveden je na njemački, mađarski, makedonski, poljski, češki i slovenski jezik, a »Družba Pere Kvržice« prevedena je na esperanto. Umro je 13. ožujka 1974. godine u Zagrebu.

Tek da napomenemo, kao posljednju opomenu, dijete je iz brojne obitelji koja se puno odricala zbog njegovoga školovanja – unatoč tome, u bjelovarskoj je gimnaziji ponavljao razred. Zbog negativne ocjene iz hrvatskoga jezika. Na čast i sramotu.

10. ožujka 1915. godine rodio se u Kotoribi *Joža Horvat*, hrvatski književnik, pustolov i novinar. Najvažnija djela su brodski dnevnik »Besak« te romani »Sedmi be«, »Operacija stonoga«, »Waitapu«, »Molitva prije plovidbe«, »Dupin Dirk« i »Lijena koliba« te »Svjetionik«. Napisao je scenarij za film »Ciguli miguli« te antiratni roman »Mačak pod šljemom«, koji je ekraniziran.

CLUES:

Horizontal:

- 1. SVAJANI HRVATSKI TENISAČ (Slika 2)
- 3. GLAVNI AKTER KOLEKCIJE TENISAČKI PROTIV SACHS
- 5. ZRAKO-PRAZAN PROMETNIK
- 7. HRANA, JETIČ
- 9. MJESTO BLIZU ZUJANJE
- 11. GORJE U JUŽNOJ AMERICI
- 13. TOČENJE TEKUĆINE IZ BALVE
- 15. INDIJSKO GLAZBALO (MNOŽ.)
- 17. GLAZBENIK NERKOVIC
- 19. HRVATSKI DAVIS CUP REPREZENTATIVAC (Slika 1)
- 21. LIKALJAČ GLAZBALA
- 23. RJEČ NUTKANJA
- 25. ŽENSKO IME, LJUBICA
- 27. GLUMICA THURMAN
- 29. "BELOUA"
- 31. PRVI PRIJEVOD BIBLIJE NA LATINSKI
- 33. TRAJNO-ŽIVNO DRVO
- 35. "INTERNET: 11 WEEK OF INVENTIVITIES"
- 37. SLAVENSKI PISAC
- 39. HASTAVIČIČA SUBAT
- 41. KINIŠKI ILLUSTRI, LAO
- 43. REKREATIVNI IZDANJE
- 45. ZEMLJIŠNA MJEHA
- 47. "DUŠIK"
- 49. STANJE SUPROTNO GLAZI
- 51. SIN AGVANI MOKNA I KLITE-MESTRE (GRČ. MIT)
- 53. TEŽNJA IMA SI-NISTO POSTIGNE
- 55. SLIKA NAGLEDI TLETA
- 57. STANJE MUSKARCA KILU NUL U DRUKU
- 59. TRAJNO-ŽIVNO DRVO
- 61. "INTERNET: 11 WEEK OF INVENTIVITIES"
- 63. SLAVENSKI PISAC
- 65. HASTAVIČIČA SUBAT
- 67. KINIŠKI ILLUSTRI, LAO
- 69. REKREATIVNI IZDANJE
- 71. ZEMLJIŠNA MJEHA
- 73. "DUŠIK"
- 75. STANJE SUPROTNO GLAZI
- 77. SIN AGVANI MOKNA I KLITE-MESTRE (GRČ. MIT)
- 79. TEŽNJA IMA SI-NISTO POSTIGNE
- 81. SLIKA NAGLEDI TLETA
- 83. STANJE MUSKARCA KILU NUL U DRUKU
- 85. TRAJNO-ŽIVNO DRVO
- 87. "INTERNET: 11 WEEK OF INVENTIVITIES"
- 89. SLAVENSKI PISAC
- 91. HASTAVIČIČA SUBAT
- 93. KINIŠKI ILLUSTRI, LAO
- 95. REKREATIVNI IZDANJE
- 97. ZEMLJIŠNA MJEHA
- 99. "DUŠIK"
- 101. STANJE SUPROTNO GLAZI
- 103. SIN AGVANI MOKNA I KLITE-MESTRE (GRČ. MIT)
- 105. TEŽNJA IMA SI-NISTO POSTIGNE
- 107. SLIKA NAGLEDI TLETA
- 109. STANJE MUSKARCA KILU NUL U DRUKU
- 111. TRAJNO-ŽIVNO DRVO
- 113. "INTERNET: 11 WEEK OF INVENTIVITIES"
- 115. SLAVENSKI PISAC
- 117. HASTAVIČIČA SUBAT
- 119. KINIŠKI ILLUSTRI, LAO
- 121. REKREATIVNI IZDANJE
- 123. ZEMLJIŠNA MJEHA
- 125. "DUŠIK"
- 127. STANJE SUPROTNO GLAZI
- 129. SIN AGVANI MOKNA I KLITE-MESTRE (GRČ. MIT)
- 131. TEŽNJA IMA SI-NISTO POSTIGNE
- 133. SLIKA NAGLEDI TLETA
- 135. STANJE MUSKARCA KILU NUL U DRUKU
- 137. TRAJNO-ŽIVNO DRVO
- 139. "INTERNET: 11 WEEK OF INVENTIVITIES"
- 141. SLAVENSKI PISAC
- 143. HASTAVIČIČA SUBAT
- 145. KINIŠKI ILLUSTRI, LAO
- 147. REKREATIVNI IZDANJE
- 149. ZEMLJIŠNA MJEHA
- 151. "DUŠIK"
- 153. STANJE SUPROTNO GLAZI
- 155. SIN AGVANI MOKNA I KLITE-MESTRE (GRČ. MIT)
- 157. TEŽNJA IMA SI-NISTO POSTIGNE
- 159. SLIKA NAGLEDI TLETA
- 161. STANJE MUSKARCA KILU NUL U DRUKU
- 163. TRAJNO-ŽIVNO DRVO
- 165. "INTERNET: 11 WEEK OF INVENTIVITIES"
- 167. SLAVENSKI PISAC
- 169. HASTAVIČIČA SUBAT
- 171. KINIŠKI ILLUSTRI, LAO
- 173. REKREATIVNI IZDANJE
- 175. ZEMLJIŠNA MJEHA
- 177. "DUŠIK"
- 179. STANJE SUPROTNO GLAZI
- 181. SIN AGVANI MOKNA I KLITE-MESTRE (GRČ. MIT)
- 183. TEŽNJA IMA SI-NISTO POSTIGNE
- 185. SLIKA NAGLEDI TLETA
- 187. STANJE MUSKARCA KILU NUL U DRUKU
- 189. TRAJNO-ŽIVNO DRVO
- 191. "INTERNET: 11 WEEK OF INVENTIVITIES"
- 193. SLAVENSKI PISAC
- 195. HASTAVIČIČA SUBAT
- 197. KINIŠKI ILLUSTRI, LAO
- 199. REKREATIVNI IZDANJE
- 201. ZEMLJIŠNA MJEHA
- 203. "DUŠIK"
- 205. STANJE SUPROTNO GLAZI
- 207. SIN AGVANI MOKNA I KLITE-MESTRE (GRČ. MIT)
- 209. TEŽNJA IMA SI-NISTO POSTIGNE
- 211. SLIKA NAGLEDI TLETA
- 213. STANJE MUSKARCA KILU NUL U DRUKU
- 215. TRAJNO-ŽIVNO DRVO
- 217. "INTERNET: 11 WEEK OF INVENTIVITIES"
- 219. SLAVENSKI PISAC
- 221. HASTAVIČIČA SUBAT
- 223. KINIŠKI ILLUSTRI, LAO
- 225. REKREATIVNI IZDANJE
- 227. ZEMLJIŠNA MJEHA
- 229. "DUŠIK"
- 231. STANJE SUPROTNO GLAZI
- 233. SIN AGVANI MOKNA I KLITE-MESTRE (GRČ. MIT)
- 235. TEŽNJA IMA SI-NISTO POSTIGNE
- 237. SLIKA NAGLEDI TLETA
- 239. STANJE MUSKARCA KILU NUL U DRUKU
- 241. TRAJNO-ŽIVNO DRVO
- 243. "INTERNET: 11 WEEK OF INVENTIVITIES"
- 245. SLAVENSKI PISAC
- 247. HASTAVIČIČA SUBAT
- 249. KINIŠKI ILLUSTRI, LAO
- 251. REKREATIVNI IZDANJE
- 253. ZEMLJIŠNA MJEHA
- 255. "DUŠIK"
- 257. STANJE SUPROTNO GLAZI
- 259. SIN AGVANI MOKNA I KLITE-MESTRE (GRČ. MIT)
- 261. TEŽNJA IMA SI-NISTO POSTIGNE
- 263. SLIKA NAGLEDI TLETA
- 265. STANJE MUSKARCA KILU NUL U DRUKU
- 267. TRAJNO-ŽIVNO DRVO
- 269. "INTERNET: 11 WEEK OF INVENTIVITIES"
- 271. SLAVENSKI PISAC
- 273. HASTAVIČIČA SUBAT
- 275. KINIŠKI ILLUSTRI, LAO
- 277. REKREATIVNI IZDANJE
- 279. ZEMLJIŠNA MJEHA
- 281. "DUŠIK"
- 283. STANJE SUPROTNO GLAZI
- 285. SIN AGVANI MOKNA I KLITE-MESTRE (GRČ. MIT)
- 287. TEŽNJA IMA SI-NISTO POSTIGNE
- 289. SLIKA NAGLEDI TLETA
- 291. STANJE MUSKARCA KILU NUL U DRUKU
- 293. TRAJNO-ŽIVNO DRVO
- 295. "INTERNET: 11 WEEK OF INVENTIVITIES"
- 297. SLAVENSKI PISAC
- 299. HASTAVIČIČA SUBAT
- 301. KINIŠKI ILLUSTRI, LAO
- 303. REKREATIVNI IZDANJE
- 305. ZEMLJIŠNA MJEHA
- 307. "DUŠIK"
- 309. STANJE SUPROTNO GLAZI
- 311. SIN AGVANI MOKNA I KLITE-MESTRE (GRČ. MIT)
- 313. TEŽNJA IMA SI-NISTO POSTIGNE
- 315. SLIKA NAGLEDI TLETA
- 317. STANJE MUSKARCA KILU NUL U DRUKU
- 319. TRAJNO-ŽIVNO DRVO
- 321. "INTERNET: 11 WEEK OF INVENTIVITIES"
- 323. SLAVENSKI PISAC
- 325. HASTAVIČIČA SUBAT
- 327. KINIŠKI ILLUSTRI, LAO
- 329. REKREATIVNI IZDANJE
- 331. ZEMLJIŠNA MJEHA
- 333. "DUŠIK"
- 335. STANJE SUPROTNO GLAZI
- 337. SIN AGVANI MOKNA I KLITE-MESTRE (GRČ. MIT)
- 339. TEŽNJA IMA SI-NISTO POSTIGNE
- 341. SLIKA NAGLEDI TLETA
- 343. STANJE MUSKARCA KILU NUL U DRUKU
- 345. TRAJNO-ŽIVNO DRVO
- 347. "INTERNET: 11 WEEK OF INVENTIVITIES"
- 349. SLAVENSKI PISAC
- 351. HASTAVIČIČA SUBAT
- 353. KINIŠKI ILLUSTRI, LAO
- 355. REKREATIVNI IZDANJE
- 357. ZEMLJIŠNA MJEHA
- 359. "DUŠIK"
- 361. STANJE SUPROTNO GLAZI
- 363. SIN AGVANI MOKNA I KLITE-MESTRE (GRČ. MIT)
- 365. TEŽNJA IMA SI-NISTO POSTIGNE
- 367. SLIKA NAGLEDI TLETA
- 369. STANJE MUSKARCA KILU NUL U DRUKU
- 371. TRAJNO-ŽIVNO DRVO
- 373. "INTERNET: 11 WEEK OF INVENTIVITIES"
- 375. SLAVENSKI PISAC
- 377. HASTAVIČIČA SUBAT
- 379. KINIŠKI ILLUSTRI, LAO
- 381. REKREATIVNI IZDANJE
- 383. ZEMLJIŠNA MJEHA
- 385. "DUŠIK"
- 387. STANJE SUPROTNO GLAZI
- 389. SIN AGVANI MOKNA I KLITE-MESTRE (GRČ. MIT)
- 391. TEŽNJA IMA SI-NISTO POSTIGNE</

RJEŠENJE IZ PROŠLOGA:

JAMIE FOXX, ELEKTRANA, LINOREZ, V, EMU, UDARI, NE, ORI, UE, NOVI, SKR, STRIJELA, LAKSATIVI, ICAN, ATILA, STIH, VINOVNICI, SLANI, EJ, SIO, ERATO, OL, RASTILO, ILOVAČA, DIJAMETAR, IVA, ANO, Y, NO, ATANAS, MEDOC, LW, KANAL, GEA, ILA, OCEAN, KEROZIN, K, ACETILEN.

PETAK 11. 3. 2005.

HRT 1

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.15 – Lugarnica 10., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Putovanje oko svijeta: Kazahstan, Kirgistan, Uzbekistan – na putu svile
 11.05 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 11.20 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Sedam žena, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Daniel Deronda, serija
 14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 15.05 – Batman, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Život uživo – sa stilom
 17.00 – Vijesti
 17.10 – Život uživo – tema dana
 17.50 – Promet danas
 17.55 – Znanstvena petica
 18.40 – Villa Maria, serija
 19.25 – Večeras...
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – 13 dana, američki film
 22.35 – Dnevnik
 22.45 – Vijesti iz kulture
 22.50 – Bioproгноza
 22.55 – Sud i kazna 6., mini-serija
 00.35 – Zlikavci, zabavni program
 00.45 – Whoopi, humoristična serija
 01.10 – 8 jednostavnih pravila za dečke moje kćeri tinejdžerice, humoristična serija
 01.30 – Humoristična serija
 01.50 – U uredu 1., humoristična serija
 02.20 – Rodbina, humoristična serija
 02.45 – Daniel Deronda, serija
 03.30 – Alias 2., serija
 04.15 – Serija
 05.00 – Putovanje oko svijeta: Kazahstan, Kirgistan, Uzbekistan – na putu svile
 05.50 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 06.05 – Maja, talk-show
 06.40 – Sedam žena, serija

HRT 2

07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – ŽUTOKLJUNAC
 09.20 – NULTI SAT
 10.25 – Fudge, serija za djecu
 10.45 – Batman, crtana serija
 11.10 – Glazbena TV
 11.40 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 12.00 – Zvezdane staze: Voyager 5., serija

12.45 – Res publica: Među nama
 13.20 – Res publica: Iz jezične riznice – Bog
 13.35 – Rodbina, humoristična serija
 14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 15.10 – Kinoteka: Park Row, američki film (oko 81')
 16.30 – Vijesti za gluhe
 16.40 – Pleme 5., serija
 17.30 – CIA 2., serija
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Vijesti iz kulture
 18.50 – Savršeni svijet
 19.20 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 19.35 – Rodbina, humoristična serija
 20.05 – Serija
 20.50 – Alias 2., serija
 21.35 – Vijesti na Drugom
 21.45 – Promet danas
 21.50 – Zlikavci, zabavni program
 22.00 – Metro pop
 23.30 – Zona sumraka, serija
 00.15 – Le radeau de la méduse, francuski film
 02.20 – Savršeni svijet

07.00 NOVA KIDS TV
 Digimoni
 Supercure
 Harvey Toons
 Djeca iz učionice 402
 Digimoni
 Supercure
 09.40 Uljez, serija
 10.30 Zatočenica, serija
 11.20 Ljubav bez grijeha, serija
 12.10 Po ure torture
 12.55 Laku noć, Hrvatska

REL

13.20 Lovac na krokodile, serija
 14.15 Dream Team, serija
 14.45 Izlog strasti, serija
 15.25 Nauči me voljeti, serija
 16.25 Ljubav bez grijeha, serija
 17.15 Vijesti
 17.20 Zatočenica, serija
 18.10 Uljez, serija
 19.00 24 sata
 19.45 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 19.55 Vrijeme
 20.00 Mr. Bean, crtana serija
 20.30 Drugo lice – Petar Vlahov show
 21.30 Kemijski orgazam, igrani film
 23.10 Zakon u New Yorku, serija
 00.00 V. I. P., serija
 00.50 Vrijeme sutra
 06.50 Osveta ljubavi
 07.35 Anastasia, sapunica (R)
 08.20 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
 09.20 Simpsoni
 09.45 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
 10.10 Roseanne, humoristična serija (R)
 10.35 Bračne vode, humoristična serija (R)
 11.00 Dadilja, humoristična serija (R)
 11.25 Sanja, talk show (R)
 12.20 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 12.45 Anastasia, sapunica
 13.30 Osveta ljubavi, telenovela
 14.20 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
 15.15 Ekkluziv, magazin (R)
 15.30 Simpsoni, humoristična animirana serija
 15.55 Sabrina, mala vještica, humoristična serija
 16.15 Roseanne, humoristična serija
 16.40 Bračne vode, humoristična serija
 17.05 Dadilja, humoristična serija
 17.30 Sanja: Najveće laži o meni, talk show
 18.30 Ekkluziv, magazin
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Slijepa pravda, igrani film, vestern
 21.45 Bljesak, igrani film, akcijski triler
 23.20 Vijesti, informativna emisija
 23.30 Alien 3, igrani film, znanstveno-fantastični horor
 01.25 Glava iznad vode, igrani film, triler komedija (R)
 02.55 Cobra 12, kriminalistička serija (R)

SUBOTA

HRT 1

07.35 – TV kalendar
 07.45 – Vijesti
 07.50 – Zwei in einem Boot, njemački film za djecu i mlade
 09.00 – Parlaonica
 09.50 – Vijesti
 10.00 – Promet danas
 10.05 – Briljanteen
 10.55 – Kad zvoni?, serija za mlade
 11.25 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj
 11.55 – Burzovno izvješće
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.20 – Sedam žena, serija
 13.05 – 13 dana, američki film
 15.25 – Vijesti
 15.30 – Alpe-Dunav-Jadran

16.00 – Reporteri
 17.00 – Vijesti
 17.05 – Promet danas
 17.10 – Inspektor Rex 6., serija
 17.55 – Divlja Australoazija: Južna mora, dokumentarna serija
 18.45 – TV Bingo Show
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Studio 10, show program
 21.40 – Kad jaganjci utihnu, američki film
 23.40 – Dnevnik
 23.50 – Vijesti iz kulture
 00.00 – Bait, američko-kanadski film
 01.55 – The Innocent Sleep, britanski film
 03.30 – Newyorški plavci 11., serija
 04.10 – Bez oduševljenja, molim 2., humoristična serija
 04.40 – Inspektor Rex 6., serija
 05.25 – Simpsoni 12., humoristična serija
 05.50 – Studio 10, show program
 07.20 – Sedam žena, serija

12. 3. 2005.

HRT 2

- 08.00 – TV vodič +
turistička središta
Hrvatske
- 08.30 – Villa Maria, serija
- 10.40 – Kućni ljubimci
- 11.10 – Ima li pilota u avionu?
2., američki film
- 12.30 – Korijeni –
hrvatske manjine u Europi
- 13.00 – Duhovni izazovi
- 13.15 – Prizma –
multinacionalni magazin
- 14.15 – Sportski program
- 16.00 – Krugovi – sigurnost u
cestovnom prometu
- 16.20 – Crno-bijelo u boji
- 16.50 – Filmska klasika –
filmovi Billyja Wildera:
Slatka Irma, američki film
- 19.10 – Vijesti iz kulture
- 19.15 – Bez oduševljenja, molim 2.
– humoristična serija
- 19.45 – Simpsoni 12.,
humoristična serija
- 20.15 – Newyorški plavci 11.,
serija
- 21.00 – Zakon i red: Odjel za žrtve
4., serija
- 21.45 – Vijesti na Drugom
- 22.00 – Hrvatska nogometna liga –
Promet danas
- 23.05 – Monk, serija
- 23.50 – Obavještajci 2., serija
- 00.40 – Sport danas
- 00.50 – Asia Aid, glazbeno-
dokumentarni film
- 01.50 – Reporter
- 02.50 – Divlja Australoazija:
Južna mora,
dokumentarna serija
- 03.40 – National Geographic:
Sove – nečujni lovci

- 07.00 NOVA KIDS TV
Djeca iz učionice 402
Digimoni
- 08.55 Lenzerheide:
Skijanje sl ž, 1. vož.,
prijenos
- 09.55 Lenzerheide: Skijanje vsl m,
1. vož., prijenos
- 10.50 Ski magazin
- 11.25 Lenzerheide: Skijanje sl ž,
2. vož., prijenos
- 12.25 Lenzerheide:
Skijanje vsl m, 2. vož.,
prijenos
- 13.20 Goodyear liga – sažeci
- 13.50 Djevojke s Beverly Hillsa,
serija
- 14.20 VH 1 Put do slave: Kid Rock

- 15.10 Kemijski orgazam, igrani film
- 16.50 Vijesti
- 16.55 Košarka Goodyear liga:
Zadar-Reflex, prijenos
- 19.00 24 sata
- 19.45 Vrijeme
- 19.50 Da pukneš od smijeha
- 20.00 Hrvatski Idol –
priča o pobjedniku
- 21.00 Replicant, igrani film
- 22.50 Mentor, serija
- 23.40 Firefly, serija
- 00.30 VH 1 Put do slave: J. Lo
- 01.20 Vrijeme sutra

- 07.05 Astro Boy, crtana serija
- 07.25 Dexterov laboratorij
- 07.50 Ed, Edd i Eddy, crtana serija
- 08.10 Johnny Bravo, crtana serija
- 08.35 Beyblade, crtana serija
- 09.45 Moja cura je zvijezda
- 10.05 Rock Me Baby
- 10.25 Lud za tobom
- 10.50 Istjerivači duhova 2,
igrani film, komedija
- 12.35 P. T. Barnum,
dramska mini serija,
drugi dio
- 14.05 Gas do daske 2, igrani film,
akcijska komedija (R)
- 15.40 Prijatelj na kvadrat,
zabavna emisija (R)
- 16.30 Mijenjam ženu
- 17.40 Salto, zabavna emisija
- 18.15 Ekkluziv, magazin
- 18.45 Vijesti, informativna emisija
- 19.10 Nova zvijezda – europski
magazin,
informativna misija
- 19.25 Eksploziv vikend, magazin
- 20.15 Nebeska udica, igrani film,
drama
- 21.50 Cobra 11: Team 2,
kriminalistička serija, pilot

- 23.25 Autopsija,
dokumentarno-
kriminalistička serija
- 23.55 Pokretna meta, igrani film,
akcijski (R)
- 01.25 Playboy: Sedmo čulo,
igrani film, erotski (R)
- 03.05 Eksploziv vikend,
zabavna emisija (R)

NEDJELJA 13. 3. 2005.

HRT 1

- 08.20 – TV kalendar
- 08.30 – Vijesti
- 08.35 – Teletubbies,
lutkarska serija
- 09.00 – Vikendica
- 09.50 – Aladdin, crtana serija
- 10.10 – Timon i Pumbaa,
crtana serija
- 10.35 – Promet danas
- 10.40 – Ciklus Columbo: Mind
Over Mayhem,
američki TV film
- 12.00 – Dnevnik
- 12.15 – TV kalendar
- 12.25 – Mali savjeti za
poljoprivrednike
- 12.30 – Plodovi zemlje
- 14.00 – Nedjeljom u dva
- 15.05 – Vijesti
- 15.15 – Promet danas
- 15.20 – Zapis na brezovoj kori:
120 godina Dore Pejačević
- 16.05 – Maldonadoovo čudo,
američki TV film
- 17.40 – Kad zvonit?,
serija za mlade
- 18.15 – Piramida, zabavni program
- 19.30 – Dnevnik
- 20.05 – Tko želi biti milijunaš?,
kviz
- 21.05 – Duga mračna noć,
dramska serija

- 22.00 – Shpitza, zabavna emisija
- 22.55 – Dnevnik
- 23.05 – Vijesti iz kulture
- 23.15 – Evergreen:
Osveta Pink Panthera,
britansko-američki film
- 00.50 – Nedjeljom u dva
- 01.50 – Simpsoni 12.,
humoristična serija
- 02.15 – Maldonadoovo čudo,
američki TV film
- 03.55 – Shpitza, zabavna emisija
- 04.45 – Slobodna zona,
kratki dokumentarni film
- 05.00 – Split: More

HRT 2

- 05.30 – Zapis na brezovoj kori:
120 godina Dore Pejačević

- 08.10 – Najbolji, dokumentarna
serija
- 08.40 – Radoznali vrtlari 2.,
dokumentarna serija
- 09.10 – Villa Maria, serija
- 10.40 – Biblija
- 10.50 – Portret crkve i mjesta
- 11.00 – Križ: Sveta misa, prijenos
- 12.05 – National Geographic:
Tajna oružja
- 13.00 – Mir i dobro
- 13.30 – Studio F1
- 14.00 – Sud i kazna 6., mini-serija
- 15.40 – Opera Box
- 16.10 – Zvezdani ratovi:
Carstvo uzvraća udarac,
američki film
- 18.15 – Vijesti iz kulture
- 18.20 – Sportski program
- 19.15 – Nogomet: Magazin Lige
prvaka
- 19.45 – Simpsoni 12.,
humoristična serija
- 20.10 – Pet plus – sportski
program
- 21.20 – Vijesti na Drugom
- 21.30 – Pet plus – sportski
program
- 23.45 – Promet danas
- 23.50 – Zvezdane staze:
Voyager 5., serija
- 00.35 – Zvezdane staze:
Voyager 5., serija

- 07.00 NOVA KIDS TV
Djeca iz učionice 402
Digimoni
- 08.55 Lenzerheide:
Skijanje sl m,
1. vož., prijenos
- 09.55 Lenzerheide:
Skijanje vsl ž, 1. vož.,
prijenos
- 10.50 Tajne veze,
dokumentarna serija
- 11.25 Lenzerheide:
Skijanje sl m, 2. vož.,
prijenos
- 12.25 Lenzerheide: Skijanje vsl ž,
2. vož., prijenos
- 13.20 Automotiv, auto-moto
magazin
- 13.50 Mentor, serija
- 14.40 Sretni dani s golim kuharom,
kulinarski show
- 15.10 Pet minuta slave,
zabavna emisija
- 16.00 Sve je relativno, serija
- 16.30 U sedmom nebu, serija
- 17.20 Vijesti
- 17.25 3 Ninje, igrani film
- 19.00 24 sata
- 19.30 Vrijeme
- 19.35 Laku noć, Hrvatska,

NEDJELJA

crtana serija
20.00 Zona smrti, serija
20.45 Red Carpet, zabavna emisija
21.45 Danielle Steel: Promjene, igrani film
23.30 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
23.55 Vrijeme sutra

07.05 Astro Boy, crtana serija
07.25 Dexterov laboratorij, crtana serija
07.50 Ed, Edd i Eddy, crtana serija
08.10 Johnny Bravo, crtana serija
08.35 Beyblade, crtana serija
09.45 Moja cura je zvijezda, humoristična serija (R)
10.05 Rock Me Baby, humoristična serija (R)
10.25 Lud za tobom, humoristična serija (R)
10.50 Istjerivači duhova 2, igrani film, komedija
12.35 P. T. Barnum, dramska mini serija, drugi dio
14.05 Gas do daske 2, igrani film, akcijska komedija (R)
15.40 Prijatelj na kvadrat, zabavna emisija (R)
16.30 Mijenjam ženu – hrvatska verzija, dokumentarna sapunica (R)
17.40 Salto, zabavna emisija
18.15 Ekkluziv, magazin
18.45 Vijesti, informativna emisija
19.10 Nova zvijezda – europski magazin, informativna emisija
19.25 Eksploziv vikend, magazin
20.15 Nebeska udica, igrani film, drama
21.50 Cobra 11: Team 2, kriminalistička serija, pilot
23.25 Autopsija, dokumentarno -kriminalistička serija
23.55 Pokretna meta, igrani film, akcijski (R)

01.25 Playboy: Sedmo čulo, igrani film, erotski (R)
03.05 Eksploziv vikend, zabavna emisija (R)

PONEDJELJAK 14. 3. 2005.

06.20 – TV kalendar
06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
09.10 – Promet danas
09.15 – Lugarnica 10., serija
10.00 – Vijesti
10.10 – Putovanje oko svijeta: Neobični peruanski svijet
11.05 – Oprah Show
12.00 – Dnevnik
12.15 – TV kalendar
12.30 – Sedam žena, serija
13.25 – Maja, talk-show
14.00 – Vijesti
14.10 – Daniel Deronda, serija
14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
15.05 – Batman, crtana serija
15.30 – Nora Fora, igra za mlade
16.00 – Hrvatska danas
16.20 – Život uživo – sa stilom
17.00 – Vijesti
17.10 – Život uživo – tema dana
17.50 – Promet danas
17.55 – Najslabija karika, kviz
18.40 – Villa Maria, serija
19.30 – Dnevnik
20.10 – Latinica: Humanitarne akcije – lice i naličje
21.50 – Konstruiranje nemogućeg: Rimska ratna naprava dokumentarna serija
22.40 – Bioproгноza
22.45 – Otvoreno
23.40 – Dnevnik
23.50 – Vijesti iz kulture
00.00 – Dobro ugođena večer: Simfonijski orkestar i bas Burchulatze
01.05 – Dnevnik mojim ljubavima, mađarski film
03.10 – Latinica: Humanitarne akcije – lice i naličje
04.40 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
04.50 – Maja, talk-show
05.25 – Sedam žena, serija

07.50 – TV kalendar
08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
09.20 – NULTI SAT
10.25 – Fudge, serija za djecu
10.45 – Batman, crtana serija
11.10 – Direkt
11.40 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
12.00 – Zvezdane staze: Voyager 6., serija
12.45 – Res publica: Religijski

program
13.35 – Rodbina, humoristična serija
14.00 – NULTI SAT
15.00 – Ciklus Columbo: Mind Over Mayhem, američki TV film
16.30 – Vijesti za gluhe
16.40 – Pleme 5., serija
17.30 – CIA 2., serija
18.20 – Županijska panorama
18.45 – Vijesti iz kulture
18.50 – Internacional, vanjskopolitički magazin
19.30 – Glazbena TV
20.05 – Whoopi, humoristična serija
20.30 – Bez traga, serija
21.15 – Vijesti na Drugom
21.25 – Promet danas
21.30 – Doberman, francuski film
23.10 – Oz 3., serija
00.05 – Daniel Deronda, serija
00.50 – Whoopi, humoristična serija
01.15 – Bez traga, serija
02.00 – Rodbina, humoristična serija

07.00 NOVA KIDS TV
Digimoni

Supercure
Harvey Toons
Djeca iz učionice 402
Digimoni
Supercure
09.35 Uljez, serija
10.25 Zatočenica, serija
11.15 Ljubav bez grijeha, serija
12.05 Red Carpet, zabavna emisija
13.00 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
13.20 Lovac na krokodile, dokumentarna serija
14.15 Dream Team, serija
14.45 Izlog strasti, serija

15.25 Nauči me voljeti, serija
16.25 Ljubav bez grijeha, serija
17.15 Vijesti
17.20 Zatočenica, serija
18.10 Uljez, serija
19.00 24 sata
19.45 Vrijeme
19.50 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
20.00 Jedan na jedan – talk show Alke Vuice
21.00 Prvi u tjednu: Ace Ventura – Kad priroda zove, igrani film
22.40 Nova noć: Teška osmica, igrani film

00.30 Vrijeme sutra
06.50 Osveta ljubavi, telenovela (R)
07.35 Anastasia, sapunica (R)
08.20 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
09.15 Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
09.40 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
10.05 Roseanne, humoristična serija (R)
10.30 Bračne vode, humoristična serija (R)
11.00 Dadilja, humoristična serija (R)
11.25 Sanja, talk show (R)
12.20 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
12.45 Anastasia, sapunica
13.30 Osveta ljubavi, telenovela
14.20 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
15.15 Ekkluziv, magazin (R)
15.30 Simpsoni, humoristična animirana serija
15.50 Sabrina, mala vještica, humoristična serija
16.15 Roseanne, humoristična serija
16.40 Bračne vode, humoristična serija
17.05 Dadilja, humoristična serija
17.30 Sanja: Aleksandra radi na sebi, a vi?, talk show
18.30 Ekkluziv, magazin
18.45 Vijesti, informativna emisija
19.10 Eksploziv, magazin
19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
20.15 Srollovka, zabavna emisija
21.15 Mojih 200 godina, igrani film, znanstveno-fantastični
23.25 Cobra 11: Team 2, kriminalistička serija
00.15 Vijesti, informativna emisija
00.30 Nebeska udica, igrani film, drama (R)
02.00 Cobra 11: Team 2, kriminalistička serija, pilot

UTORAK 15. 3. 2005.

HRT 1

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.15 – Lugarnica 11., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Putovanje oko svijeta: Filipinski susreti
 11.05 – Oprah Show
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Sedam žena, serija
 13.25 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Zapadno krilo 5., serija
 14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 15.05 – Batman, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Život uživo – sa stilom
 17.00 – Vijesti
 17.10 – Život uživo – tema dana
 17.50 – Promet danas
 17.55 – Najslabija karika, kviz
 18.40 – Villa Maria, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Globalno sijelo
 20.45 – 100% ja, zabavno-glazbena emisija
 21.40 – Svete planine svijeta: Fuji – planina izlazećeg Sunca, putopisna serija
 22.10 – Bioproгноza
 22.15 – Otvoreno
 23.10 – Dnevnik
 23.20 – Vijesti iz kulture
 23.30 – Na rubu znanosti
 00.30 – Babe, američki TV film
 02.05 – Globalno sijelo
 02.35 – 100% ja, zabavno-glazbena emisija
 03.25 – Karte na stol, magazin iz kulture
 04.05 – Oprah Show
 04.50 – Maja, talk-show
 05.25 – Sedam žena, serija

HRT 2

07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 09.20 – NULTI SAT
 10.25 – Fudge, serija za djecu
 10.45 – Batman, crtana serija
 11.10 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 11.25 – Čardak i na nebu i na zemlji, dokumentarna emisija

12.00 – Zvezdane staze: Voyager 6., serija
 12.45 – Res publica: Treća dob, emisija za umirovljenike
 13.35 – Rodbina, humoristična serija
 14.00 – NULTI SAT
 14.55 – Babe, američki TV film
 16.30 – Vijesti za gluhe
 16.40 – Pleme 5., serija
 17.30 – CIA 2., serija
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Vijesti iz kulture
 18.50 – Karte na stol, magazin iz kulture
 19.30 – Glazbena TV
 20.05 – 8 jednostavnih pravila za dečke moje kćeri tinejdžerice humoristična serija
 20.30 – Plavuša s Harvarda, američki film
 22.05 – Vijesti na Drugom
 22.15 – Promet danas
 22.20 – Oz 3., serija
 23.15 – Kvar, američki film
 00.45 – Zapadno krilo 5., serija
 01.30 – 8 jednostavnih pravila za dečke moje kćeri tinejdžerice, humoristična serija
 01.50 – Rodbina, humoristična serija

nova

07.00 NOVA KIDS TV
 Digimoni
 Supercure
 Harvey Toons
 Djeca iz učionice 402
 Digimoni
 Supercure
 09.35 Uljez, serija
 10.25 Zatočenica, serija
 11.15 Ljubav bez grijeha, serija
 12.05 Jedan na jedan – talk show Alke Vuice
 13.00 Laku noć Hrvatska, crtana serija
 13.20 Lovac na krokodile, dokumentarna serija
 14.15 Dream Team, serija
 14.45 Izlog strasti, serija
 15.25 Nauči me voljeti, serija
 16.25 Ljubav bez grijeha, serija
 17.15 Vijesti
 17.20 Zatočenica, serija
 18.10 Uljez, serija
 19.00 24 sata
 19.45 Vrijeme
 19.50 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 20.00 Naša mala klinika, serija
 21.00 Po ure torture, zabavna emisija
 21.30 Izgubljeni, serija
 22.30 Svi vole Raymonda,

serija
 23.00 Nova noć: Lantana, igrani film

01.10 Vrijeme sutra
 06.50 Osveta ljubavi, telenovela (R)

07.35 Anastasia, sapunica (R)
 08.20 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
 09.15 Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 09.40 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
 10.05 Roseanne, humoristična serija (R)
 10.30 Bračne vode, humoristična serija (R)
 11.00 Dadilja, humoristična serija
 11.25 Sanja, talk show (R)
 12.20 Zabranjena ljubav, sapunica
 12.45 Anastasia, sapunica
 13.30 Osveta ljubavi, telenovela
 14.20 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
 15.15 Ekkluziv, magazin (R)
 15.30 Simpsoni, humoristična animirana serija
 15.55 Sabrina, mala vještica, humoristična serija
 16.15 Roseanne, humoristična serija
 16.40 Bračne vode, humoristična serija
 17.05 Dadilja, humoristična serija
 17.30 Sanja: Imam 19 i čekam treće dijete!, talk show
 18.30 Ekkluziv, magazin
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Super dadilja, dokumentarna sapunica
 21.05 Treptaj, igrani film, triler
 22.50 Cobra 11: Team 2, kriminalistička serija
 23.45 Vijesti, informativna emisija
 00.00 Srollovka, zabavna emisija (R)
 00.50 Mojih 200 godina, igrani film, znanstveno-fantastični (R)
 02.55 Cobra 11: Team 2, kriminalistička serija (R)
 03.45 Eksploziv, magazin (R)

SRIJEDA

HRT 1

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.15 – Lugarnica 11., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Čuvari šume, dokumentarna serija
 10.35 – Gospodari životinja, dokumentarna serija
 11.00 – Govorimo o zdravlju
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Sedam žena, serija
 13.25 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Zapadno krilo 5., serija
 14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 15.05 – Batman, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Život uživo – sa stilom
 17.00 – Vijesti
 17.10 – Život uživo – tema dana
 17.45 – Promet danas
 17.50 – Najslabija karika, kviz
 18.30 – Villa Maria, serija
 19.15 – LOTO
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Belphegor: Fantom iz Louvrea, francuski film

21.45 – Izgubljeno blago, dokumentarna emisija
 22.15 – Bioproгноza
 22.20 – Otvoreno
 23.15 – Dnevnik
 23.35 – Direkt
 00.05 – Cenizas del Paradiso, argentinski film
 02.05 – Čuvari šume, dokumentarna serija
 02.30 – Gospodari životinja, dokumentarna serija
 02.55 – Izgubljeno blago, dokumentarna emisija
 03.25 – Direkt
 03.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 04.05 – Oprah Show
 04.50 – Maja, talk-show
 05.25 – Sedam žena, serija

SRIJEDA 16. 3. 2005.

07.50 – TV kalendar
08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
08.25 – ŽUTOKLJUNAC
09.20 – NULTI SAT
10.30 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
13.35 – Rodbina, humoristična serija
14.00 – Res publica: Trenutak spoznaje
14.45 – Res publica: Heureka
15.00 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
16.30 – Vijesti za gluhe
16.40 – Pleme 5., serija
17.30 – Odjel za pljačke i ubojstva, serija
18.20 – Županijska panorama
18.45 – Vijesti iz kulture
18.50 – Dokumentarna emisija
19.30 – Glazbena TV
20.05 – Svijet prema Jimu, humoristična serija
20.30 – Uprising, serija
22.00 – Vijesti na Drugom
22.10 – Promet danas
22.15 – Oz 3., serija
23.10 – The Man Who Wasn't There, američki film
01.05 – Zapadno krilo 5., serija
01.50 – Svijet prema Jimu, humoristična serija
02.10 – Rodbina, humoristična serija

07.00 NOVA KIDS TV
Digimoni
Supercure
Harvey Toons
Djeca iz učionice 402
Digimoni,
Spercure

09.35 Uljez, serija
10.25 Zatočenica, serija
11.15 Ljubav bez grijeha, serija
12.05 Naša mala klinika, serija
13.00 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
13.20 Lovac na krokodile, dokumentarna serija
14.15 Dream Team, serija
14.45 Izlog strasti, serija
15.25 Nauči me voljeti, serija
16.25 Ljubav bez grijeha, serija
17.15 Vijesti
17.20 Zatočenica, serija
18.10 Uljez, serija
19.00 24 sata

19.45 Vrijeme
19.50 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
20.00 Krimi: Neprijatelj u krevetu, igrani film
21.35 U sridu – talk show
22.35 Svjetske zavjere, dokumentarna serija
23.05 Nova noć: Zarobljenik, igrani film

00.40 Vrijeme sutra
06.50 Osveta ljubavi, telenovela
07.35 Anastasia, sapunica (R)
08.20 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
09.15 Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
09.40 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
10.05 Roseanne, humoristična serija (R)
10.30 Bračne vode, humoristična serija (R)
11.00 Dadilja, humoristična serija (R)
11.25 Sanja, talk show (R)
12.20 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
12.45 Anastasia, sapunica
13.30 Osveta ljubavi, telenovela
14.20 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
15.15 Ekkluziv, magazin (R)
15.30 Simpsoni, humoristična animirana serija
15.50 Sabrina, mala vještica, humoristična serija
16.15 Roseanne, humoristična serija
16.40 Bračne vode, humoristična serija
17.05 Dadilja, humoristična serija
17.30 Sanja: Na što trošite?, talk show
18.30 Ekkluziv, magazin
18.45 Vijesti, informativna emisija
19.10 Eksploziv, magazin
19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
20.15 Prijatelj na kvadrat, zabavna emisija
21.10 Nestali, kriminalistička serija
21.55 Tragovi zločina, kriminalistička serija
22.45 Cobra 11: Team 2, kriminalistička serija
23.40 Vijesti, informativna emisija
23.55 Super dadilja, dokumentarna sapunica (R)
00.45 Treptaj, igrani film, drama (R)
02.35 Cobra 11: Team 2, kriminalistička serija (R)
03.25 Eksploziv, magazin (R)

ČETVRTAK

06.20 – TV kalendar
06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
09.10 – Promet danas
09.15 – Lugarnica 11., serija
10.00 – Vijesti
10.10 – Putovanje oko svijeta: Fiesta u Riu
11.00 – Radoznali vrtlari 2., dokumentarna serija
11.30 – Dokumentarna serija
12.00 – Dnevnik
12.15 – Bioproгноza

12.16 – TV kalendar
12.30 – Sedam žena, serija
13.25 – Maja, talk-show
14.00 – Vijesti
14.10 – Zapadno krilo 5., serija
14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
15.05 – Batman, crtana serija
15.30 – Nora Fora, igra za mlade
16.00 – Hrvatska danas
16.20 – Život uživo – sa stilom
17.00 – Vijesti
17.10 – Život uživo – tema dana
17.50 – Promet danas
17.55 – Najslabija karika, kviz
18.40 – Villa Maria, serija
19.30 – Dnevnik
20.05 – Tko želi biti milijunaš?, kviz
21.10 – Brisani prostor
22.05 – Pola ure kulture
22.35 – Bioproгноza
22.36 – Burzovno izvješće
22.40 – Otvoreno
23.35 – Dnevnik
23.45 – Vijesti iz kulture
23.55 – Na rubu horizonta, britansko-američki film
01.30 – Putovanje oko svijeta
02.20 – Brisani prostor
03.10 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
03.20 – Pola ure kulture
03.50 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
04.05 – Poslovni klub
04.35 – Europa i mi
04.50 – Maja, talk-show
05.25 – Sedam žena, serija (12)

07.50 – TV kalendar
08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
10.30 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
13.35 – Rodbina, humoristična serija

14.00 – Res publica: Slika zdravlja, emisija o zdravstvu
15.00 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
16.30 – Vijesti za gluhe
16.40 – Pleme 5., serija
17.30 – Odjel za pljačke i ubojstva, serija
18.20 – Županijska panorama
18.45 – Vijesti iz kulture
18.50 – Poslovni klub
19.20 – Europa i mi
19.35 – Glazbena TV
20.05 – Zapadno krilo 5., serija
20.55 – U uredu 2., humoristična serija
21.25 – Vijesti na Drugom
21.35 – Promet danas
21.40 – Oz 3., serija
22.35 – Veliko plavetnilo, francusko-američki film

00.45 – Zapadno krilo 5., serija
01.30 – U uredu 2., humoristična serija
02.00 – Rodbina, humoristična serija

007.00 NOVA KIDS TV
Digimoni
Supercure
Harvey Toons
Mali faraon
Digimoni
Supercure
09.35 Uljez, serija
10.25 Zatočenica, serija
11.15 Ljubav bez grijeha, serija
12.05 U sridu – talk show
13.00 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
13.20 Lovac na krokodile, dokumentarna serija
14.15 Dream Team, serija
14.45 Izlog strasti, serija
15.25 Nauči me voljeti, serija
16.25 Ljubav bez grijeha, serija
17.15 Vijesti
17.20 Zatočenica, serija
18.10 Uljez, serija
19.00 24 sata

17. 3. 2005.

19.45 Vrijeme
19.50 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
20.00 Pet minuta slave, zabavna emisija
21.00 Kućanice, serija
22.00 Kevin Hill, serija
23.00 Nova noć: Noćni vlak za Veneciju, igrani film
00.55 Košarka Euroliga: Cibona VIP-Montepaschi, snimka
02.40 Vrijeme sutra
06.50 Osveta ljubavi, telenovela (R)

07.35 Anastasia, sapunica (R)
08.20 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
09.15 Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
09.40 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
10.05 Roseanne, humoristična serija (R)
10.30 Bračne vode, humoristična serija (R)
11.00 Dadilja, humoristična serija (R)
11.25 Sanja, talk show (R)
12.20 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
12.45 Anastasia, sapunica
13.30 Osveta ljubavi
14.20 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
15.15 Ekkluziv, magazin (R)
15.30 Simpsoni, humoristična animirana serija
15.55 Sabrina, mala vještica, humoristična serija
16.15 Roseanne, humoristična serija
16.40 Bračne vode
17.05 Dadilja
17.30 Sanja:
Kakve su to kazne za silovatelje?!, talk show
18.30 Ekkluziv, magazin
18.45 Vijesti
19.10 Eksploziv, magazin
19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
20.15 Mijenjam ženu
21.20 Neprijateljske namjere, igrani film, akcijski triler
22.55 Cobra 11: Team 2, kriminalistička serija
23.45 Vijesti, informativna emisija
00.00 Prijatelj na kvadrat, zabavna emisija (R)
00.55 Nestali, kriminalistička
01.40 Tragovi zločina, kriminalistička serija (R)
02.25 Cobra 11: Team 2, kriminalistička serija (R)
03.15 Eksploziv, magazin (R)

TV TJEDNIK NA YU ECO

Emisija TV tjednik emitirat će se večeras 11. ožujka u uobičajenom terminu od 20 sati na programu YU ECO televizije. U ovoj emisiji prikazat će se reportaža s recitala pod nazivom »Bez svlaka mraka« autora Tomislava Žigmanova i Hrvoja Tikvickog, a u kojemu su sudjelovali i glumac Vlatko Dulić i saksofonist Géza Kucsera ml.

Repriza ove emisije je u subotu 12. ožujka u 15 sati.

FILM TJEDNA

HTV, PRVI PROGRAM SUBOTA, 12.3.2005. 21.40

KAD JAGANJCI UTIHNU

američki film

(THE SILENCE OF THE LAMBS, 1991.)

Triler. Clarice Starling (J. Foster) mlada je agentica FBI-ja koja još prolazi obuku. Jednog je dana pozove njezin pretpostavljeni, Jack Crawford (S. Glenn), i povjeri joj neobičan zadatak. Kako je Clarice s izvrsnim ocjenama diplomirala psihijatriju, Crawford želi da mu pomogne u rješavanju slučaja masovnog ubojice koji ženske žrtve masakrira i onda im skida dio kože. Taj je zločinac, kojem identitet još nije poznat, u medijima prozvan »Buffalo Bill«. U specijalnoj zatvorskoj ćeliji, ograđenoj neprobojnim staklom, već nekoliko godina nalazi se drugi glasoviti psihopat, psihijatar Hannibal Lecter (A. Hopkins), koji je svoje žrtve jeo, poznat i pod nadimkom Hannibal Kanibal. Crawford drži da bi u razgovorima s Hannibalom Clarice mogla »ući« u psihopatski mozak, što bi omogućilo da otkriju i tko je »Buffalo Bill«. Hannibal je vrlo opasan i inteligentan zločinac koji će se s Clarice poigravati kao mačka s mišem. Svaki razgovor s njim za nju je šok koji joj vraća uspomene na djetinstvo i oca. Kad »Buffalo Bill« (T. Levine) otme novu žrtvu, uloga Hannibala u njegovom hvatanju bit će presudna. Ali, Hannibal se nije pomirio s tim da ostane vječito u zatvoru. I on ima svoje planove...

Ovaj hiperrealistički, šokantni triler osvojio je pet Osca -

ra: za najbolji film, najboljeg glumca i glumicu (Anthony Hopkins i Jodie Foster), režiju (Jonathan Demme) i scenarij prema književnom predlošku (Ted Tally). Redatelj Jonathan Demme (r. 1944.) do danas je snimio više od dvadeset filmova. Posebno su bili zapaženi »Melvin i Howard« (1980), »Udana za mafiju« (1988) i »Philadelphia« (1993). Anthony Hopkins izjavio je da je Lecterov glas stvorio oponašajući glasove književnika Trumana Capotea i glumice Katherine Hepburn. Lectora je tako zastrašujuće odglumio da ga se i njegova majka uplašila gledajući ga prvi put na ekranu.

Uloge: Jodie Foster, Anthony Hopkins, Scott Glenn, Ted Levine

Scenarist: Ted Tally (prema romanu Thomasa Harris)

Redatelj: Jonathan Demme

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci – 800 dinara

☐ 1 godina – 1.500 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

Hrvatska riječ

Ime i prezime:

Ulica i broj:

Mjesto i zemlja:

Telefon i e-mail:

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

INOZEMSTVO

☐ 1 godina – 70 EUR.

BANK: VBUIU 22

(Vojvođanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)

Beneficiary customer:

540101 320 5 NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

PRIVATNO POGREBNO PREDUZEĆE
"URNA"
A.D.-d.o.o.

Trg žrtava fašizma br. 1

PREDUZEĆE ZA PRODAJU
POGREBNE OPREME
PREVOZ I CEREMONIJAL
SAHRANE

Tel.: 024/558-011

Cvečara:
Tel.: 024/557-130

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karadordev put 2,
telefon (danonoćno): (024) 55-44-33
- Horgoš, Borisa Kidriča 7,
telefon (danonoćno): (024) 792-202
Raspored sprovida i umrlice na
Internetu: www.funero.co.yu
e-mail: funero@funero.co.yu

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji: Subotica - Zagreb, da od 19. 1. 2003. važe nove, niže cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.728 din.)
- studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 2.420 din., a u jednom pravcu 1.920 din.)
- osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

RADIO SUBOTICA

24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024/55-22-00
Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

19,00 h

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH
- Jezični savjetnik

19,30 h

- »Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
- »Sportski vremenplov« (ponedjeljkom)
- »Na izravnoj vezi« (utorkom)
- »Otvoreni studio« (srijedom)

»Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)

»U društvu s mladima« (petkom)

20,00 h

- »Aktualije« (ponedjeljkom)
- »Iz hrvatske povijesti« (utorkom)
- »Putokazi« (srijedom)
- »Rock vremenplov« (četvrtkom)
- Vjerska emisija (petkom)

20,30 h

- Vijesti dana
- Pripovijetka Balinta Vujkova
- Hitovi hrvatskih izvođača
- Minute za ljubitelje jazz-a (petkom)

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
tel. i fax: 024-561-553
e-mail: agria@suonline.net

Pravi izbor

www.tippnet.co.yu Tel.: 555-765 E-mail: support@tippnet.co.yu

